

**Průvodce strategickou litigací  
pro právníky a organizace občanské  
společnosti:**

Strategie pro ukončení imigrační detence  
dětí pomocí mezinárodních prostředků

Únor 2026

International Commission of Jurists (ICJ), složená až z 60 významných soudců, soudkyň, právníků a právníček ze všech regionů světa, podporuje a chrání lidská práva prostřednictvím právního státu a využívá své jedinečné právní znalosti k rozvoji a posilování národních a mezinárodních soudních systémů. ICJ byla založena v roce 1952 a působí na pěti kontinentech. Jejím cílem je zajistit postupný rozvoj a účinné provádění mezinárodního práva lidských práv a mezinárodního humanitárního práva, zajistit realizaci občanských, kulturních, hospodářských, politických a sociálních práv, chránit dělu moci a zaručit nezávislost soudnictví a právnických profesí.

## **Průvodce strategickou litigací pro právníky a organizace občanské společnosti: Strategie pro ukončení imigrační detence dětí pomocí mezinárodních prostředků**

© Copyright International Commission of Jurists

Vydáno v únoru 2026

International Commission of Jurists (ICJ) povoluje bezplatné reprodukování výňatků z jakékoli své publikace za předpokladu, že bude uveden příslušný odkaz a kopie publikace obsahující výňatek bude zaslána na její ústředí na následující adresu:

International Commission of Jurists  
Rue des Buis 3 P.O. Box 1740  
1211 Ženeva 1  
Švýcarsko  
t: +41 22 979 38 00  
[www.icj.org](http://www.icj.org)



**Funded by  
the European Union**

Názory a stanoviska vyjádřená v tomto dokumentu jsou pouze názory autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory Evropské unie nebo Evropské agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za ně nenesou žádnou odpovědnost.

# **Průvodce strategickou litigací pro právníky a organizace občanské společnosti:**

Strategie pro ukončení imigrační detence dětí  
pomocí mezinárodních prostředků

Únor 2026

# Obsah

|                                                                                                                        |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1. Úvod do strategické litigace týkající se zajištění dětí v imigrační detenci....</b>                              | <b>7</b>  |
| 1.1. Co je strategická litigace? .....                                                                                 | 8         |
| 1.2. Proč zvážit strategickou litigaci v oblasti lidských práv? .....                                                  | 8         |
| 1.2.1. Výběr případů .....                                                                                             | 10        |
| 1.3. Jak pracovat na případech týkajících se dětí zbavených svobody z důvodů souvisejících s migrací? .....            | 12        |
| 1.3.1. Úvahy o právech dítěte .....                                                                                    | 12        |
| 1.3.2. Práce a komunikace zaměřená na děti.....                                                                        | 13        |
| 1.3.3. Tipy pro práci s ohroženými dětmi nebo dětmi, které jsou z důvodů souvisejících s migrací zbaveny svobody ..... | 14        |
| 1.4. Typy mezinárodních mechanismů .....                                                                               | 15        |
| 1.4.1. Soudní mechanismy.....                                                                                          | 15        |
| 1.4.2. Kvazisoudní orgány odborníků na lidská práva .....                                                              | 16        |
| 1.4.3. Další mimosoudní mechanismy pro ochranu lidských práv .....                                                     | 17        |
| <b>2. Postupy a prostředky pro strategickou litigaci .....</b>                                                         | <b>20</b> |
| 2.1. Mechanismy podle mezinárodního práva.....                                                                         | 20        |
| 2.1.1. Přípustnost a předběžné požadavky .....                                                                         | 20        |
| 2.1.2. Postupy mezinárodních lidskoprávních mechanismů.....                                                            | 34        |
| 2.2. Mechanismy podle práva EU .....                                                                                   | 52        |
| 2.2.1. Soudní dvůr Evropské unie .....                                                                                 | 53        |
| 2.2.2. Evropská komise .....                                                                                           | 63        |
| 2.2.3. Evropský parlament.....                                                                                         | 64        |
| 2.2.4. Evropský veřejný ochránce práv .....                                                                            | 66        |
| 2.2.5. Mechanismus individuálních stížností Frontexu.....                                                              | 68        |
| <b>3. Následná práce a advokační činnost .....</b>                                                                     | <b>70</b> |
| 3.1. Komunikace a advokační činnost .....                                                                              | 70        |
| 3.2. Následná práce a implementace rozsudků a rozhodnutí .....                                                         | 71        |

## Zkratky

### Právní nástroje

|            |                                                                                                                    |
|------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| AP ESC     | Dodatkový protokol k ESC, kterým se zavádí systém kolektivních stížností                                           |
| CAT        | Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání                           |
| CED        | Mezinárodní úmluva o ochraně všech osob před násilným zmizením                                                     |
| CEDAW      | Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen                                                                   |
| CRC        | Úmluva o právech dítěte                                                                                            |
| CRPD       | Úmluva o právech osob se zdravotním postižením                                                                     |
| EÚLP       | Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod                                                        |
| ESC        | Evropská sociální charta a revidovaná sociální charta                                                              |
| Listina EU | Listina základních práv Evropské unie                                                                              |
| ICCPR      | Mezinárodní pakt o občanských a politických právech                                                                |
| ICERD      | Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace                                                    |
| ICESCR     | Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech                                                  |
| ICRMW      | Mezinárodní úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin                                |
| OP1 CRC    | Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se obchodu s dětmi, dětské prostituce a dětské pornografie       |
| OP2 CRC    | Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se účasti dětí v ozbrojených konfliktech                         |
| OP3 CRC    | Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se komunikačního postupu                                         |
| OPCAT      | Opční protokol k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání          |
| OP CEDAW   | Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen                                                  |
| OP CRPD    | Opční protokol k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením                                                    |
| OP1 ICCPR  | První opční protokol k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech                                      |
| OP2 ICCPR  | Druhý opční protokol k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech, jehož cílem je zrušení trestu smrti |
| OP ICESCR  | Opční protokol k Mezinárodnímu paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech                              |
| TEU        | Smlouva o Evropské unii                                                                                            |
| TFEU       | Smlouva o fungování Evropské unie                                                                                  |
| UDHR       | Všeobecná deklarace lidských práv                                                                                  |

### Mezinárodní orgány

|             |                                                                                    |
|-------------|------------------------------------------------------------------------------------|
| Výbor CAT   | Výbor proti mučení                                                                 |
| Výbor CED   | Výbor k nuceným zmizením                                                           |
| Výbor CEDAW | Výbor pro odstranění diskriminace žen                                              |
| CERD Výbor  | Výbor pro odstranění rasové diskriminace                                           |
| CESCR       | Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva                                   |
| SDEU        | Soudní dvůr Evropské unie                                                          |
| Výbor CMW   | Výbor pro ochranu práv všech migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků |
| CoE         | Rada Evropy                                                                        |
| Výbor CRC   | Výbor pro práva dítěte                                                             |
| Výbor CRPD  | Výbor pro práva osob se zdravotním postižením                                      |

|       |                                                                                                   |
|-------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ECSR  | Evropský výbor pro sociální práva                                                                 |
| ESLP  | Evropský soud pro lidská práva                                                                    |
| HRC   | Výbor pro lidská práva                                                                            |
| OHCHR | Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva                                                       |
| SPT   | Podvýbor pro prevenci mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání |
| UNHCR | Vysoký komisař OSN pro uprchlíky – Agentura OSN pro uprchlíky                                     |

# 1. Úvod do strategické litigace týkající se zajištění dětí v imigrační detenci

Tato příručka ke strategické litigaci je určena právníkům, organizacím občanské společnosti a dalším subjektům, které se zabývají nebo uvažují o zapojení do lidskoprávní strategické litigace se zaměřením na imigrační detenci dětí,<sup>1</sup> a alternativy k imigrační detenci dětí.<sup>2</sup> Příručka poskytuje přehled a praktické pokyny týkající se spolupráce s mechanismy Evropské unie (EU) a mezinárodními mechanismy v oblasti lidských práv, vedení strategické litigace v případech souvisejících s migrací a poskytování právní pomoci dětem a jejich rodinám. Zabývá se také strategiemi, včetně advokační činnosti a komunikace, které lze využít ke zvýšení šancí na úspěch a dopadu strategické litigace

Tato příručka vychází ze stávajících zkušeností a odborných znalostí International Commission of Jurists (ICJ), včetně mezinárodních a evropských standardů a strategické litigace.<sup>3</sup> Dále pak vychází z výsledků projektu RELEASE,<sup>4</sup> zejména z národních školení a nadnárodních workshopů organizovaných pro právníky a další odborníky se zkušenostmi v oblasti litigace týkající se zajištění dětí v imigrační detenci, a alternativ k imigrační detenci.

Příručka se skládá ze tří hlavních částí. Část 1 představuje koncept strategické litigace týkající se dětí, které jsou postiženy situacemi souvisejícími s migrací,<sup>5</sup> včetně toho, proč a kdy podat žalobu, jak pomáhat dětským stěžovatelům bezpečným způsobem a v souladu s lidskými právy, a nastiňuje, jaké mezinárodní a regionální prostředky, včetně těch v rámci EU, mohou být k dispozici pro napadení imigrační detence a porušování práv v alternativách k detenci. Část 2 popisuje příslušné mezinárodní a unijní postupy a mechanismy, včetně soudních, kvazisoudních a dalších relevantních cest. Nastiňuje požadavky na přijatelnost a procesní kroky nezbytné pro účinné právní zapojení. Část 3 se zaměřuje na význam následné práce, advokační činnosti a komunikace pro posílení litigace a podporu implementace. Jmenovaná část se zabývá budováním spolupráce, zapojením veřejnosti a interakcí s mechanismy monitoringu odpovědnými za dohled nad prováděním rozhodnutí popsanych v části 2.

Strategická litigace závisí nejen na právním nároku, ale také na procesních požadavcích a výběru prostředku litigace. Je třeba zohlednit kritéria přijatelnosti, hranice jurisdikce a

<sup>1</sup> Pro účely této příručky se „imigrační detence dětí“ chápe v širokém smyslu jako zahrnující všechny situace, v nichž je dítě zbaveno svobody z důvodů souvisejících s migrací, a nikoli jako trestní sankce. „Imigrační detence dětí“ se vztahuje na jakékoli zbavení svobody nařízené nebo udržované státem buď (i) na základě pravomocí údajné imigrační kontroly, včetně v souvislosti s postupy regulujícími vstup, pobyt, azyl, návrat nebo vyhoštění souvisejícími s dítětem, nebo (ii) v důsledku zajištění rodiče nebo primárního pečovatele dítěte za účelem imigrační kontroly. Viz International Detention Coalition, *Unesené dětství: Představení nového modelu pro zajištění práv a svobod dětí uprchlíků, žadatelů o azyl a migrantů v neregulárním postavení, kteří jsou postiženi imigrační detencí*, 2012, s. 32–36.

<sup>2</sup> „Alternativy k imigrační detenci“ – také označované jako „méně donucovací opatření“, „zvláštní opatření“ nebo „méně invazivní opatření“ – odkazují na řadu formálních a neformálních opatření bez odebrání svobody, která se uplatňují namísto zajištění a nepoužívají se jako alternativní forma zajištění. Viz Řídící výbor Rady Evropy pro lidská práva (CDDH), *Praktický průvodce – Alternativy k imigrační detenci: Podpora účinných výsledků*, přijatý na 91. zasedání CDDH (18.–21. června 2019).

<sup>3</sup> Viz projekt CADRE, [Školící materiály o alternativách k zajištění dětí v migrační situaci](#), duben 2022; projekt FAIR, [Školící materiály o přístupu dětí v migrační situaci ke spravedlnosti](#), duben 2018; ICJ, [Migrace a mezinárodní právo v oblasti lidských práv: Průvodce pro odborníky](#), č. 6, 3. vydání, 2014.

<sup>4</sup> Projekt RELEASE (Ochrana dětí v migrační detenci prostřednictvím Charty EU) se zaměřuje na rozvoj podpory a budování kapacit pro právníky zabývající se imigračními případy s cílem posílit jejich schopnosti a schopnosti občanské společnosti obecněji zapojit se do strategických soudních sporů za účelem ukončení zajišťování dětí v migrační situaci. Projekt byl zahájen v březnu 2024 a má trvat do února 2026; realizuje jej ICJ ve spolupráci s: Nadací Aduitus, Malta; Défense des Enfants International - Belgique (DEI Belgique), Belgie; Fórem pro lidská práva (FORUM), Česká republika; Helsinskou nadací pro lidská práva (HFHR), Polsko; Reckou radou pro uprchlíky (GCR), Řecko; Nadací pro přístup k právům (FAR), Bulharsko.

<sup>5</sup> Pro účely této příručky se pojem „situace související s migrací“ používá v širokém smyslu a neznamená, že všechny děti, na které se příručka vztahuje, samy migrovaly. Zahrnuje řadu situací, které se týkají dětí, včetně (ale nejen): dětí, které migrovaly přes hranice; dětí narozených cizím státním příslušníkům nebo migrantům v zemi pobytu; dětí uprchlíků a žadatelů o azyl; dětí bez státní příslušnosti; dětí bez dokladů; dětí rodičů bez dokladů; a dětí bez doprovodu nebo odloučených od rodičů.

specifika potenciálního prostředku. Včasné rozhodnutí o tom, kde a jak litigaci vést, může rozhodnout o výsledku případu. Stejně důležité jsou předběžná opatření a intervence třetích stran, které mohou případ posílit. Strategická litigace tak vyžaduje proaktivní přístup.

## 1.1. Co je strategická litigace?

Ačkoli neexistuje všeobecně přijímaná definice strategické litigace,<sup>6</sup> tento pojem se obecně chápe jako vedení soudních a obdobných řízení s cílem dosáhnout změny přesahující rámec jednotlivého případu. Strategická litigace se nezaměřuje pouze na výsledek pro strany případu, snaží se vybírat a sledovat případy, které budou mít širší a dlouhodobější dopad na právo, politiku a praxi. Oběti a přeživší porušování nebo zneužívání lidských práv, lidskoprávní aktivisté, právníci, organizace občanské společnosti a národní instituce pro lidská práva (NHRIs) po celém světě se stále častěji zapojují do strategické litigace s cílem posílit dodržování, ochranu a naplňování lidských práv.<sup>7</sup> Strategická litigace však ne vždy slouží k prosazování lidských práv; v některých případech je vedena s cílem zvrátit potenciální zhoršení situace nebo zmírnit dopad nepříznivých rozhodnutí soudů s cílem udržet stávající ochranu lidských práv a omezit škody nad rámec jednotlivého případu. V posledních třech desetiletích došlo k rychlému nárůstu lidskoprávní strategické litigace, a to jak z hlediska objemu, typů případů, tak i počtu a dosahu dostupných prostředků. Zároveň však lidskoprávní strategická litigace práv čelí značným výzvám, které brání jak jejich průběhu, tak jejich potenciálně příznivému dopadu na lidská práva.<sup>8</sup>

Strategická litigace týkající se lidských práv dětí zaznamenala, zejména od přijetí Úmluvy OSN o právech dítěte (CRC), také celosvětový nárůst. V posledních letech se děti stále častěji stávají aktéry změn, například ve strategické litigaci týkající se sexuálních a reprodukčních práv a ochrany životního prostředí.<sup>9</sup> Do strategické litigace týkající se práv dětí se zapojila řada aktérů, včetně právníků, specializovaných pro bono právních kanceláří zabývajících se lidskoprávní litigací, organizací zabývajících se právy dětí, univerzitních právních klinik a center, národních institucí pro lidská práva a komisařů nebo ombudsmanů pro práva dětí, jako i orgánů poskytujících právní pomoc a sdružení právníků.<sup>10</sup>

Strategická litigace může mít různé formy. Účinné se ukázaly jak případy, které přímo napadaly konkrétní zákony, politiky nebo postupy, tak strategické zásahy do stávajících individuálních případů, například prostřednictvím podání *amicus curiae* nebo zásahů třetích stran. Občanskoprávní žaloby o náhradu škody jsou méně časté,<sup>11</sup> ale byly také úspěšně uplatněny ve veřejném zájmu jménem dětí. Případy strategické litigace bývají koncipovány jako napadení porušování práv dětí a mohou zahrnovat další intervence nebo podporu třetích stran. Jak je dále popsáno níže, kolektivní stížnosti, mimosoudní mechanismy a další nástroje prosazování práv mohou být také účinné při odhalování porušování lidských práv dětí, vyvíjení tlaku na příslušné orgány a posilování ochrany práv dětí.

## 1.2. Proč zvážit strategickou litigaci v oblasti lidských práv?

Důvody pro zapojení se do strategické litigace se mohou lišit v závislosti na kontextu, konkrétním případě a mechanismu, ke kterému žaloba či stížnost podána. Pro obhájce

<sup>6</sup> Někdy se také označuje jako „soudní spor ve veřejném zájmu“ nebo „soudní spor s dopadem“.

<sup>7</sup> Helen Duffy, *Strategická litigace v oblasti lidských práv: Porozumění a maximalizace dopadu*, Hart Publishing, 2018, s. 24–25.

<sup>8</sup> Helen Duffy, *Strategická litigace v oblasti lidských práv: Porozumění a maximalizace dopadu*, Hart Publishing, 2018, s. 32–33.

<sup>9</sup> Aoife Nolan a Ann Skelton, „Obracení pozornosti k právům: Argumenty pro strategickou litigaci v souladu s právy dítěte“, v *Human Rights Law Review*, 2022, 22, 1–20, s. 6–7.

<sup>10</sup> Aoife Nolan a Ann Skelton, „Obracení pozornosti k právům: Argumenty pro strategickou litigaci v souladu s právy dítěte“, v *Human Rights Law Review*, 2022, 22, 1–20, s. 7–8.

<sup>11</sup> Aoife Nolan a Ann Skelton, „Obracení pozornosti k právům: Argumenty pro strategickou litigaci v souladu s právy dítěte“, v *Human Rights Law Review*, 2022, 22, 1–20, s. 8.

lidských práv a aktivisty, občanské společnosti, národní instituce pro lidská práva a další subjekty aktivně zapojené do prosazování lidských práv je strategická litigace jedním z mnoha nástrojů, který mohou využít k dosažení výsledků vedoucích k ochraně lidských práv. Mezi tyto výsledky může patřit vývoj nebo vyjasnění mezinárodního práva a norem v oblasti lidských práv, legislativní a politické reformy, ukončení určitých praktik poškozujících lidská práva nebo zavedení nových politik a postupů v souladu s lidskými právy.<sup>12</sup> Pro řadu aktérů zapojených do prosazování lidských práv může strategická litigace představovat prostředek k upozornění na problémy v oblasti lidských práv, vyvíjení tlaku na osoby s rozhodovací pravomocí a k uplatňování mezinárodního práva a lidskoprávních standardů v praxi.<sup>13</sup>

Kromě těchto širších cílů může být litigace smysluplná a podporující pro dotčené osoby tím, že uznává systémovou povahu porušování jejich lidských práv a usiluje o odpovědnost a změnu, která přesahuje rámec jejich vlastního případu. Může také zvýšit dodržování stávajících zákonů, zajistit respektování práva a zavést odpovědnost za porušování lidských práv. Mezi další méně přímé cíle strategické litigace může patřit například zjištění skutkového stavu, získání přístupu k základním informacím a přispění ke změně zakořeněných společenských postojů.<sup>14</sup>

Při rozhodování o tom, zda se zapojit do strategické litigace, je zásadní si uvědomit a zvážit několik faktorů. Za prvé, právníci zastupující klienty mají vůči těmto osobám vždy etickou povinnost. Ačkoli strategické a dlouhodobé cíle, které přesahují jednotlivé případy, jsou neodmyslitelnou součástí strategické litigace, nemohou být dosaženy na úkor zájmů osoby, jejíž případ se litigace týká. Během celé litigace je proto nutné pečlivě vyvažovat širší právní cíle a konkrétní zájmy klienta.<sup>15</sup> Zajištění transparentnosti a nepřetržité komunikace s klientem a zajištění toho, aby klient svému případu a jeho možným výsledkům rozuměl, musí být vždy prvořadé. Při práci s dětmi jsou tyto úvahy obzvláště důležité. Je třeba zaujmout přístup založený na právech dítěte, aby se zajistilo, že litigace nebude mít za následek újmu a že práva a nejlepší zájmy dítěte budou respektovány v každé fázi. Specifické úvahy týkající se práv dítěte ve strategické litigaci jsou dále popsány v oddíle 1.3. této příručky.

Zadruhé je třeba pečlivě zvážit rizika spojená se strategickou litigací, a to jak pro jednotlivého klienta, tak v širším smyslu i pro další osoby, které by mohly být jinak dotčeny. V závislosti na okolnostech může strategická lidskoprávní litigace znamenat riziko negativní reakce ze strany státních orgánů nebo konkrétních zájmových skupin, případně přilákat pozornost médií a s tím související rizika pro právo klienta na soukromí a obecněji pro další lidská práva. Je třeba zvážit důsledky neúspěšného případu nebo úspěšného, ale neprovedeného soudního rozhodnutí. Být v centru strategické litigace může být pro klienta stresující a emocionálně vyčerpávající, zejména v případě dětí, které jsou v důsledku svého věku v situaci přirozené zranitelnosti.<sup>16</sup> Tato a další rizika by proto měla být zvážena,

<sup>12</sup> Viz např. Chiara Altafin, „Strategická litigace v oblasti práv dítěte: zkoumání nedávných případů s cílem prosazovat práva dětí zbavených svobody z důvodů souvisejících s migrací“, *European Yearbook on Human Rights 2024*, 18. března 2025, s. 378–379.

<sup>13</sup> Viz např. Evropská síť orgánů pro rovné zacházení (Equinet), *Příručka Equinet: Strategická litigace*, Brusel, 2017; Helen Duffy, *Strategická litigace v oblasti lidských práv: Porozumění a maximalizace dopadu*, Hart Publishing, 2018, s. 521–522.

<sup>14</sup> Viz např. Evropská síť orgánů pro rovnost (Equinet), *Příručka Equinet: Strategická litigace*, Brusel, 2017; Helen Duffy, *Strategická litigace v oblasti lidských práv: Porozumění a maximalizace dopadu*, Hart Publishing, 2018, s. 521–522.

<sup>15</sup> Nuala Mole (AIRE Center), „Strategická litigace a zvláštnosti v případě porušení práv dětí“, prezentace, RELEASE National Training v Bruselu, 7. listopadu 2024: Vždy existuje riziko prohry v soudním sporu, proto je třeba vždy naslouchat zájmům dítěte. Je zásadní nikdy neztratit ze zřetele individuální případ.

<sup>16</sup> UNHCR, Politika týkající se dětí uprchlíků, 6. srpna 1993, odstavce 10–14: „K zvláštním potřebám dětí uprchlíků přispívají tři vzájemně související faktory: jejich závislost, zranitelnost a vývojové potřeby [...] Děti, zejména v raném věku, jsou závislé na svých rodičích nebo jiných dospělých, kteří jim poskytují základní potřeby pro přežití [a] vhodnou výchovu a vedení. Zranitelnost dětí částečně vyplývá z této závislosti. Jsou fyzicky a psychicky méně schopné než dospělí uspokojovat své vlastní potřeby nebo se chránit před ublížením [...] V běžných podmínkách jsou děti zranitelné, ale v mnoha situacích, s nimiž se v současné době potýká UNHCR, je jejich život, zdraví a bezpečnost vystaveny extrémnímu riziku.“

projednána s klientem a posouzena ve vztahu k potenciálním přínosům litigace v každé fázi procesu a s ohledem na nové informace.

Při strategickém použití má litigace potenciál dosáhnout významných a průlomových výsledků, i když konkrétní případ není úspěšný nebo nevede k zamýšlenému výsledku. Taková litigace však může být strategicky i technicky složitá, zejména pokud se týká mezinárodních a evropských mechanismů. Právníci a další aktéři zapojení do takové litigace by proto měli vyhledat relevantní informace, rady a odborné znalosti nezbytné pro takovou litigaci, a to nejlépe v rané fázi procesu. Tato příručka si klade za cíl podpořit právníky v této práci tím, že poskytuje přehled strategické litigace na mezinárodní a evropské úrovni se zvláštním zaměřením na imigrační detenci a alternativy k detenci.

Tento průvodce poskytuje přehled mezinárodních a regionálních orgánů a mechanismů pro ochranu lidských práv, na které se mohou děti vystavené situacím souvisejícími s migrací a jejich zástupci obrátit, pokud hledají nápravu za porušení svých lidských práv a pokud se jim nepodařilo dosáhnout účinné nápravy za tato porušení na vnitrostátní úrovni, včetně případů imigrační detence dětí. Obsahuje praktické informace o strategické litigaci jako nástroji k zajištění ochrany lidských práv, včetně informací o mandátech, požadavcích a postupech mezinárodních a regionálních orgánů a mechanismů pro ochranu lidských práv. Obsahuje také informace o mimosoudních mechanismech dostupných na mezinárodní úrovni, které mohou v závislosti na okolnostech poskytnout doplňkové nebo alternativní možnosti ochrany lidských práv dětí v kontextu migrace.

### 1.2.1. Výběr případů

Většina právníků, organizací občanské společnosti a dalších subjektů, které se pravidelně zabývají strategickou litigací, vypracovává strategické plány, kritéria pro výběr případů a interní procesy, aby usnadnili rozhodování o jednotlivých případech a soudních sporech.<sup>17</sup> Vypracování těchto plánů, kritérií a procesů může pomoci identifikovat cíle, posoudit potenciální strategie a případné dopady litigace a zajistit dostupnost dostatečných zdrojů, transparentnost a udržitelnost strategických soudních sporů.<sup>18</sup> V případě veřejných orgánů, jako jsou národní instituce pro lidská práva a orgány pro rovné zacházení, hraje veřejná politika výběru případů důležitou roli při informování veřejnosti o jejich prioritách v oblasti litigace a při předcházení obavám týkajících se subjektivity a nedostatečné transparentnosti. Tyto politiky by měly objasnit kritéria výběru a popsat současné strategické cíle, a tak informovat zúčastněné strany, oběti a širší veřejnost, že případy budou řešeny pouze tehdy, když přispějí k dosažení těchto cílů, a pokud existuje jasný veřejný zájem.<sup>19</sup>

Ačkoli jsou tyto politiky důležité, mohou poskytnout pouze obecný rámec pro výběr případů. V praxi je strategická litigace často oportunistická, když případy vznikají kombinací okolností, někdy v reakci na vývoj, který vyžaduje „spontánní“ reakci nebo když se otevírá prostor pro konkrétní druh argumentace nebo přístupu. Proto může být zapotřebí značná flexibilita, aby bylo možné se přizpůsobit novým a měnícím se okolnostem.<sup>20</sup> Mnoho právníků, organizací občanské společnosti a dalších aktérů, kteří se zaměřují na strategickou litigaci v oblasti práv dětí, identifikuje případy jak prostřednictvím *ad hoc* reakcí na záležitosti, které jim předkládají děti a jejich zástupci, tak prostřednictvím průběžného zapojení do širšího sektoru práv dětí.<sup>21</sup>

<sup>17</sup> David Loveday (International Refugee Assistance Project), „Vedení strategického sporu,“ prezentace, [RELEASE National Training ve Varšavě](#), 9. října 2024.

<sup>18</sup> Helen Duffy, *Strategická litigace v oblasti lidských práv: Porozumění a maximalizace dopadu*, Hart Publishing, 2018, s. 522; Evropská síť orgánů pro rovnost (Equinet), *Příručka Equinet: Strategická litigace*, Brusel, 2017, s. 17.

<sup>19</sup> Evropská síť orgánů pro rovnost (Equinet), *Příručka Equinet: Strategická litigace*, Brusel, 2017, s. 17.

<sup>20</sup> Helen Duffy, *Strategická litigace v oblasti lidských práv: Porozumění a maximalizace dopadu*, Hart Publishing, 2018, s. 522.

<sup>21</sup> Aoife Nolan a Ann Skelton, „Obracení pozornosti k právním: Argumenty pro strategickou litigaci v souladu s právy dítěte“, v *Human Rights Law Review*, 2022, 22, 1-20, s. 8.

Při rozhodování o výběru případů je třeba posoudit různé aspekty případu, například jeho sílu, potenciál dosáhnout širších a dlouhodobých změn, jakož i různé technické aspekty, jako je dostupnost soudu. Kromě toho je třeba zohlednit práva dětí a praktické aspekty, jako jsou dostatečné kapacity a zdroje k vedení případu, riziko ztráty kontaktu s klienty nebo dostupnost důkazů. Dále pak zda by případ nebylo lepší svěřit jinému subjektu, který má k vedení litigace lepší předpoklady, a veškerá rizika, která jsou s vedením litigace spojená.

Výběr případu ovlivní také strategické cíle litigace. Například pokud je cílem vyjasnit určitý bod vnitrostátního práva, výběr případu, ve kterém nejsou sporné skutkové okolnosti, může pomoci zajistit, že se soud zaměří na vyjasnění právního výkladu daného bodu vnitrostátního práva, spíše než na skutkové neshody. Pokud je cílem zvýšit povědomí o konkrétním problému v oblasti lidských práv, musí případ jasně ilustrovat, o jaký problém se jedná.<sup>22</sup> Pokud je cílem zpochybnit právní, politický nebo společenský *status quo*, měl by případ mít také „silný morální rozměr“.<sup>23</sup>

Při výběru případů je třeba vzít v úvahu následující seznam orientačních otázek:

- Jsou fakta případu jasná, dobře prokazatelná a nesporná?
- Existují dostatečné důkazy pro zjištění porušení práv?
- Existují spolehlivé a silné právní argumenty podporující požadovaný výsledek?
- Jaký bude dopad, pokud bude soudní spor úspěšný?
- Jaký bude dopad na jednotlivého klienta a širší skupinu dotčených osob, pokud soudní spor nebude úspěšný?
- Bude pokrok směrem k zamýšlenému strategickému cíli zpomalen nebo ohrožen, pokud bude případ prohrán nebo pokud bude zásah neúspěšný? Pokud nebude rozsudek nebo rozhodnutí provedeno?
- Jaké jsou dopady sporu na práva dítěte?
- Je sociální, politické nebo ekonomické prostředí příznivé, nebo existují určité citlivé otázky a rizika?
- Existují dostatečné zdroje k tomu, aby bylo možné spor vést udržitelným způsobem<sup>24</sup>, a jsou potenciální náklady ospravedlněny možnými zisky?
- Jak lze případ zveřejnit, aby ovlivnil veřejné mínění a přispěl k dosažení strategického cíle?
- Jaký je dopad na jednotlivce a širší důsledky, pokud bude případ zveřejněn, a v jaké fázi a jakým způsobem by měl být zveřejněn s ohledem na to, jak mohou případ vnímat veřejnost a soud, státní orgány nebo úřady?
- Existuje lepší způsob, jak řešit daný problém, než soudním sporem?
- Je jiný subjekt lépe vybaven pro vedení sporu, nebo mohl by poskytnout podporu či spolupráci?

<sup>22</sup> Například ve *věci A.D. v. Malta*, ESLP, stížnost č. 12427/22, rozsudek ze dne 17. října 2023, se zástupci stěžovatele snažili prosazovat práva dětí v širším měřítku tím, že upozornili soudní a politické kruhy na postupy Malty v souvislosti se zajišťováním dětí z důvodů souvisejících s migrací; viz Chiara Altafin, „Strategická litigace v oblasti práv dětí: Analýza nedávných případů na podporu práv dětí zbavených osobní svobody z důvodů souvisejících s migrací“, *European Yearbook on Human Rights 2024*, 18. března 2025, s. 368–372. V návaznosti na rozsudek ve věci *A.D. v. Malta* zavedl hlavní imigrační úředník (PIO) novou politiku povinného zajišťování po dobu minimálně dvou měsíců pro všechny osoby, s výjimkou těch, které byly při vylodění označeny Agenturou pro sociální péči o žadatele o azyl (AWAS) jako zranitelné. Toto dvouměsíční zajišťování se vztahuje na všechny osoby. Na konci dvouměsíčního období provede PIO další posouzení, aby na základě stejného příkazu k zajištění rozhodl, zda žadatele propustí, nebo bude v zajištění pokračovat.

<sup>23</sup> Evropská síť orgánů pro rovné zacházení (Equinet), *Příručka Equinet: Strategická litigace*, Brusel, 2017, s. 18.

<sup>24</sup> „Udržitelným způsobem“ se rozumí vedení litigace způsobem, který zajišťuje, že případ může být účinně sledován v průběhu času, s přihlédnutím k finančním, lidským a provozním kapacitám. Příklady zahrnují dostatečné finanční prostředky, dostupný personál pro řízení případu, realistické lhůty, které neohrožují jiné případy, nebo schopnost řešit potenciální rizika pro reputaci spojená s litigací.

### 1.3. Jak pracovat na případech týkajících se dětí zbavených svobody z důvodů souvisejících s migrací?

#### 1.3.1. Úvahy o právech dítěte

Navzdory nedávnému nárůstu strategických lidskoprávních sporů, včetně oblasti práv dětí, nejsou lidská práva obecně využívána jako kritéria, podle nichž by bylo možné hodnotit a případně kriticky posuzovat samotnou praxi strategické litigace – tedy zvažovat, do jaké míry jsou postupy strategické litigace samy o sobě v souladu s lidskými právy dětí.

V tomto ohledu vyvolává způsob, jakým je strategická litigace vedena, řadu potenciálních problémů týkajících se lidských práv dětí, včetně práva na ochranu, účast, soukromí, svobody projevu, přístupu k informacím, ochrany před vykořisťováním a zásady nejlepšího zájmu dítěte, která stanoví, že „při všech opatřeních týkajících se dětí, ať už jsou přijímána veřejnými nebo soukromými institucemi sociální péče, soudy, správními orgány nebo zákonodárnými orgány, musí být primárním hlediskem nejlepší zájem dítěte“.<sup>25</sup> Strategická litigace, která se snaží prosazovat práva dětí prostřednictvím právních nebo sociálních změn, ale je prováděna způsobem, který není v souladu s jejich lidskými právy, vyvolává obavy ohledně její legitimacy, vnitřní soudržnosti a celkového přínosu ke zlepšení ochrany práv dětí.<sup>26</sup> V nejhorším případě mohou takové snahy dokonce poškodit lidská práva dětí. Pokud má tedy strategická litigace za cíl hájit práva dětí, musí být sama vedena způsobem, který je v souladu s jejich lidskými právy.<sup>27</sup>

S cílem podpořit aktéry zapojené do strategické litigace v oblasti práv dětí při vykonávání jejich činnosti způsobem zaměřeným na práva dítěte vypracoval projekt Advancing Child Rights Strategic Litigation (Vedení strategické litigace na podporu práv dětí)<sup>28</sup> řadu nástrojů a publikací na toto téma.<sup>29</sup> Mezi ně patří „klíčové zásady pro strategickou litigaci o práva dětí v souladu s právy dětí“.<sup>30</sup> Tyto zásady se týkají různých fází procesu strategické litigace, od vymezení rozsahu, plánování a navrhování strategické litigace o práva dětí až po právně neregulované advokační činnosti související s daným případem. Zabývají se mimo jiné aspekty, jako je účast a zastoupení dětí, přístup k informacím způsobem, kterému dítě plně rozumí, právo na soukromí a nejlepší zájem dítěte.

Potenciální rizika strategické litigace pro práva dětí, zejména pro děti do litigace přímo zapojené, by měla být brána v úvahu během celého procesu litigace, včetně jakékoli doplňkové komunikace a advokační činnosti. Je třeba najít pečlivou rovnováhu mezi nejlepším zájmem dítěte a právem dítěte být vyslechnuto, zejména při řízení zapojení dětí do litigace a médií.

V případech imigrační detence dětí a alternativ k detenci, kdy jsou děti zajištěny, hrozí jim zajištění nebo jsou umístěny v nevazebních alternativních zařízeních, a tedy se ocitají ve zvlášť zranitelné situaci, musí být litigace obzvlášť obezřetná, aby dítěti nebyla způsobena žádná újma. To zahrnuje zabránění retraumatizaci dítěte v průběhu litigace nebo jeho

<sup>25</sup> Aoife Nolan, „Podání Výboru OSN ohledně jeho připravovaného obecného komentáře č. 27 o právech dětí na přístup ke spravedlnosti a účinným opravným prostředkům (podání Centra pro lidská práva Univerzity v Nottinghamu jménem projektu Podpora práv dětí pomocí strategické litigace)“, 26. srpna 2024. Dostupné na SSRN: <https://ssrn.com/abstract=>

<sup>26</sup> Aoife Nolan, „Podání Výboru OSN ohledně jeho připravovaného obecného komentáře č. 27 k právům dětí na přístup ke spravedlnosti a účinným opravným prostředkům (podání Centra pro lidská práva Univerzity v Nottinghamu jménem projektu Podpora práv dětí pomocí strategické litigace)“, 26. srpna 2024, s. 3.

<sup>27</sup> Viz také např. Aoife Nolan a Ann Skelton, „Obracení pozornosti k právům: Argumenty pro strategickou litigaci v souladu s právy dítěte“, v *Human Rights Law Review*, 2022, 22, s. 1–20.

<sup>28</sup> Projekt Podpora práv dětí pomocí strategické litigace, <https://www.acrisl.org/>.

<sup>29</sup> Zahrnují videa a sady nástrojů určené pro děti. Viz projekt Podpora práv dětí pomocí strategické litigace [Resources](#) webové stránky (přístup 27. srpna 2024).

<sup>30</sup> Projekt „Podpora práv dětí pomocí strategické litigace“ (Strategická litigace na podporu práv dětí), [Klíčové zásady pro strategickou litigaci v souladu s právy dětí](#), 2022.

vykořisťování.<sup>31</sup> Pokud existuje riziko odvetných opatření ze strany státních orgánů po soudním sporu, je třeba pečlivě posoudit také potenciální dopady případu na dítě.<sup>32</sup>

Strategická litigace musí být také vedena v souladu s právem dítěte být vyslechnuto, a to i s ohledem na samotnou litigaci. To vyžaduje, aby dítěti byly poskytnuty relevantní informace způsobem odpovídajícím jeho věku, který mu umožní učinit informovaná rozhodnutí týkající se jeho případu. Jak objasnil Výbor pro práva dítěte (Výbor CRC):

*„Realizace práva dítěte vyjádřit své názory vyžaduje, aby bylo dítě informováno o záležitostech, možnostech a potenciálních rozhodnutích, která mají být přijata, a o jejich důsledcích těmi, kteří jsou odpovědní za vyslechnutí dítěte, a rodiči nebo opatrovníky dítěte... Toto právo na informace je zásadní, protože je předpokladem pro jasná rozhodnutí dítěte.“<sup>33</sup>*

Poskytování nezbytných informací dítěti zahrnuje i regulaci jeho očekávání ohledně případu. To na jedné straně pomáhá dítěti činit informovaná rozhodnutí o případu a na druhé straně pomáhá minimalizovat újmu, která by mu mohla být způsobena v případě nepříznivého výsledku sporu.<sup>34</sup>

Cíle a perspektivy dětí musí být rovněž ústředním bodem strategické litigace týkající se jejich lidských práv, protože jejich zohlednění posiluje právní argumentaci a zvyšuje potenciál případu přinést pozitivní změnu v oblasti práv dětí.

Právníci, organizace občanské společnosti a další aktéři zapojení do strategické litigace by měli kriticky posoudit své vlastní předpoklady o zralosti, schopnostech a odborných znalostech dítěte, aby děti nebyly v litigaci týkajícího se jejich práv odsunuty do pasivní role.<sup>35</sup>

### 1.3.2. Práce a komunikace zaměřená na děti

Práce s dětmi v migrační situaci vyžaduje přístup zaměřený na děti, který klade jejich práva a účast do centra procesu.<sup>36</sup> Články 12<sup>37</sup> a 17<sup>38</sup> Úmluvy OSN o právech dítěte zdůrazňují právo dětí být vyslechnuty a dostávat informace přizpůsobené jejich vývojevým

<sup>31</sup> Aoife Nolan a Ann Skelton, „Obracení pozornosti k právům: Argumenty pro strategickou litigaci v souladu s právy dítěte“, v *Human Rights Law Review*, 2022, 22, 1–20, s. 19.

<sup>32</sup> Taková negativní reakce byla zaznamenána například po rozsudku ESLP ve věci *A.D. v. Malta*, ESLP, stížnost č. 12427/22, rozsudek ze dne 17. října 2023, kde byl po úspěšném rozsudku dotýčný stěžovatel znovu podroben zajištění v náročných podmínkách, přestože rozsudek shledal, že jeho dřívější zajištění představovalo porušení jeho práv. Jeho žádost o azyl byla zamítnuta a byl převezen do detenčního centra s cílem navrácení do země původu. Chiara Altafin, „Strategická litigace v oblasti práv dítěte: zkoumání nedávných případů s cílem prosazovat práva dětí zbavených svobody z důvodů souvisejících s migrací“, *Evropská ročenka o lidských právech 2024*, 18. března 2025, s. 372.

<sup>33</sup> Výbor pro práva dítěte, Obecný komentář č. 12, Právo dítěte být vyslechnuto, CRC/C/GC/12, 20. července 2009.

<sup>34</sup> Aoife Nolan a Ann Skelton, „Obracení pozornosti k právům: Argumenty pro strategickou litigaci v souladu s právy dítěte“, v *Human Rights Law Review*, 2022, 22, 1–20, s. 19.

<sup>35</sup> Aoife Nolan a Ann Skelton, „Obracení pozornosti k právům: Argumenty pro strategickou litigaci v souladu s právy dítěte“, v *Human Rights Law Review*, 2022, 22, 1–20, s. 15.

<sup>36</sup> Projekt CADRE, „Jak komunikovat a pracovat s dětmi, na které se vztahují alternativy k zajištění“, *Jak komunikovat a pracovat s dětmi, na které se vztahují alternativy k zajištění*, Školící materiály o alternativách k zajištění dětí v migrační situaci, duben 2022, s. 6.

<sup>37</sup> Článek 12 Úmluvy o právech dítěte: „1. Státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni. 2. Za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce anebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství.“

<sup>38</sup> Článek 17 Úmluvy o právech dítěte: „Státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, uznávají důležitou funkci hromadných sdělovacích prostředků a zabezpečují dítěti přístup k informacím a materiálům z různých národních a mezinárodních zdrojů, zejména takovým, které jsou zaměřeny na rozvoj sociálního, duchovního a mravního blaha dítěte a také jeho tělesného a duševního zdraví. (...)“

potřebám. Strategické litigace zaměřené na prosazování práv dětí by měly od samého počátku vycházet z holistického rámce a zajistit, aby názory dětí formovaly strategii případu způsobem, který respektuje zásadu nejlepšího zájmu dítěte.<sup>39</sup>

Komunikace s dětmi musí zohledňovat jejich věk, vyspělost, kulturní zázemí a minulé zkušenosti a používat vhodný jazyk a nástroje. Zásadní je jednoduché a srozumitelné vysvětlení soudních řízení, rolí klíčových soudních orgánů a celkového procesu. Je třeba se vyvarovat právnícké hantýrky, jelikož kreativní metody mohou dětem naopak pomoci lépe pochopit situaci.<sup>40</sup> Právníci by měli spolupracovat se zkušenými dětskými psychology a/nebo sociálními pracovníky, aby tyto metody účinně využívali a zajistili, že se děti budou moci vyjádřit bez dalšího stresu. Odborníci by se měli vyvarovat agresivním nebo sugestivním otázkám a dát dětem čas, aby mohly odpovědět svým vlastním tempem.<sup>41</sup>

Významnou roli hraje také prostředí, ve kterém komunikace probíhá. Prostředí přizpůsobené dětem, které jsou ohroženy zajištěním, podporuje důvěru a otevřenost. Přítomnost důvěryhodné dospělé osoby, jako je opatrovník nebo člen rodiny, může dětem pomoci cítit se bezpečněji. Seznámení dětí s prostředím soudní síně prostřednictvím návštěv nebo vizuálních pomůcek může navíc pomoci zmírnit jejich úzkost a podpořit jejich aktivní účast.<sup>42</sup>

Aktivní zapojení dětí je zásadní. Jejich názory musí být nejen vyslechnuty, ale také musí mít významnou váhu při rozhodování, které se jich týká, v souladu se zásadou nejlepšího zájmu dítěte. Tento participativní přístup posiluje důvěru, zvyšuje kvalitu zastupování a sladuje právní výsledky s nejlepším zájmem dítěte.

### 1.3.3. Typy pro práci s ohroženými dětmi nebo dětmi, které jsou z důvodů souvisejících s migrací zbaveny svobody

Pomoc jednotlivcům v situacích souvisejících s migrací, zejména dětem a rodinám, vyžaduje od právníků řešení specifických problémů, jako jsou jazykové bariéry a kulturní rozdíly. Je nezbytné poskytovat přístupné, jasné a stručné informace o právních nárocích, postupech a lhůtách. Právníci, kteří komunikují s dětmi v rámci aktuálního nebo potenciálního soudního řízení, by měli jasně definovat své role, aktivně naslouchat a vyhýbat se spěchu nebo nátlaku na děti, aby jim poskytly konkrétní podrobnosti. Rovněž by se mělo zvážit přijetí proaktivních opatření k zajištění toho, aby děti a jejich rodiny rozuměly podpoře, která je jim k dispozici, jako je zajištění dopravy a naplánování schůzek ve vhodnou dobu.

Nedorozumění způsobená jazykovou bariérou mohou mít závažné právní a emocionální důsledky, zejména pro děti. Vždy musí být k dispozici tlumočník, který ovládá primární jazyk dítěte.<sup>43</sup> Jasný překlad je obzvláště důležitý během stresujících interakcí, jako je vyprávění traumatických událostí nebo orientace ve složitých právních postupech. Právní odborníci musí při pomoci rodinám a dětem, které mohou čelit častým stěhování, finanční nestabilitě a komunikačním problémům, projevovat kulturní citlivost, empatii a přístup vstřícný k dětem. Příručka Rady Evropy – *Jak sdělovat dětem v migrační situaci informace přátelské k dětem* – doporučuje odborníkům v první linii, aby „komunikovali

<sup>39</sup> Projekt Podpora práv dětí pomocí strategické litigace, [Rozvoj praxe strategické litigace v souladu s právy dítěte](#), s. 48.

<sup>40</sup> Projekt CADRE, [„Jak komunikovat a pracovat s dětmi, na které se vztahují alternativy k zajištění“](#), Školící materiály o alternativách k zajištění dětí v migrační situaci, duben 2022, s. 12–13.

<sup>41</sup> Projekt CADRE, [„Jak komunikovat a pracovat s dětmi, na které se vztahují alternativy k zajištění“](#), Školící materiály o alternativách k zajištění pro děti v migrační situaci, duben 2022, s. 13.

<sup>42</sup> UNICEF, Zachraňte děti, [Právo každého dítěte být vyslechnuto, Průvodce zdroji k obecnému komentáři č. 12 Výboru OSN pro práva dítěte](#), 2011, s. 62.

<sup>43</sup> Projekt Zpřístupnění práv dětí, [„Posílení schopnosti odborníků v EU naplňovat práva zranitelných dětí“](#), dostupné školící materiály, Coram Children's Legal Centre.

kulturně citlivým způsobem, seznámili se s kulturou původu dítěte, aby si vybudovali vztah důvěry a posílili důvěru dítěte v poskytované informace".<sup>44</sup>

Právníci, stejně jako ostatní odborníci pomáhající v případech týkajících se dětí v migračních situacích, by měli dítěti a jeho rodině jasně vysvětlit, že mají povinnost zachovávat mlčenlivost.<sup>45</sup> To zahrnuje vysvětlení, do jaké míry budou informace a zkušenosti, které sdělí, použity během řízení, kdo je vázán mlčenlivostí (například právník, opatrovník, sociální pracovník nebo lékař) a účel neveřejného jednání. Soudy mají pravomoc vyloučit veřejnost z celého nebo části řízení z konkrétních důvodů, zejména s ohledem na právo dítěte na soukromí a zásadu nejlepšího zájmu dítěte.<sup>46</sup> Bezpečnost dítěte zůstává při jakékoli komunikaci prvořadým zájmem a může vyžadovat sdělení určitých informací, o nichž musí být dítě informováno. Zachování soukromí během jednání a ochrana citlivých informací podporuje otevřenost a snižuje obavy z odvetných opatření. Stejně důležitá je i transparentnost při sdělování rozhodnutí.

Školící materiály z projektu CADRE poskytují další praktické pokyny, které pomáhají právníkům a dalším odborníkům efektivně se orientovat v těchto složitých otázkách a zajistit právní zastoupení dětí, které bude citlivé.<sup>47</sup>

## 1.4. Typy mezinárodních mechanismů

Existují různé typy mezinárodních mechanismů, které mohou poskytnout prostor pro strategickou litigaci nebo strategickou mimosoudní advokační činnost, a to buď pro individuální, nebo kolektivní stížnosti.

### 1.4.1. Soudní mechanismy

#### a. Mezinárodní soudní mechanismy

Mezinárodní soudy pro lidská práva mají různé pravomoci k ochraně lidských práv ve státech vázaných jednou nebo více smlouvami, nad nimiž má soud jurisdikci,<sup>48</sup> s výhradou řady kritérií přípustnosti.<sup>49</sup> Mezinárodní soudy pro lidská práva mohou přezkoumávat petice nebo stížnosti, v nichž je namítáno, že smluvní stát porušil lidská práva jednotlivce. Jsou-li splněna kritéria přijatelnosti, mají tyto soudy pravomoc rozhodnout, zda stát porušil své smluvní závazky, a podle toho stanovit nápravná opatření.<sup>50</sup> Jejich rozhodnutí jsou pro dotčený stát nebo státy závazná a musí být provedena.<sup>51</sup> Rozsudky těchto soudů rovněž vyjasňují výklad příslušných ustanovení smlouvy pro všechny smluvní státy.<sup>52</sup>

Při rozhodování o případech Evropský soud pro lidská práva (ESLP) posuzuje dodržování Evropské úmluvy o lidských právech (EÚLP) a jejích protokolů členskými státy Rady

<sup>44</sup> Rada Evropy, *Jak sdělovat dětem v migrační situaci informace přizpůsobené jejich věku. Příručka pro odborníky v první linii*, 2018, s. 19.

<sup>45</sup> *Přístup dětí ke spravedlnosti*, zpráva Vysokého komisaře OSN pro lidská práva, UN DOC A/HRC/25/35, 16. prosince 2013.

<sup>46</sup> HRC, Obecný komentář č. 32 (2007): Článek 14, Právo na rovnost před soudy a tribunály a na spravedlivý proces, odst. 29; *B. a P. v. Spojené království*, ESLP, stížnosti č. 36337/97 a 35974/97, rozsudek ze dne 24. dubna 2001, odst. 37–49; *Moser v. Rakousko*, ESLP, stížnost č. 12643/02, rozsudek ze dne 21. září 2006, odst. 97–104.

<sup>47</sup> Projekt CADRE, *„Jak komunikovat a pracovat s dětmi, které jsou předmětem alternativ k zajištění“*, Školící materiály o alternativách k zajištění dětí v migrační situaci, duben 2022.

<sup>48</sup> Viz např. článek 34 EÚLP.

<sup>49</sup> Viz např. článek 35 EÚLP.

<sup>50</sup> Viz např. článek 41 EÚLP.

<sup>51</sup> Viz např. článek 46 EÚLP.

<sup>52</sup> Viz např. článek 1 EÚLP; EÚLP, *Tyler v. Spojené království*, stížnost č. 5856/72, rozsudek ze dne 25. dubna 1978.

Evropy. ESLP vydává závazné rozsudky o porušení práv a svobod zaručených Úmluvou. Více informací o ESLP naleznete níže v oddíle 2.1. o mezinárodních mechanismech.

## *b. Soudní mechanismy EU*

Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) má za podmínek stanovených ve smlouvách EU pravomoc vykládat právo EU a zajišťovat jeho jednotné uplatňování,<sup>53</sup> a to i v otázkách týkajících se lidských práv zakotvených v Listině základních práv Evropské unie (Listina EU).<sup>54</sup> Rozhodnutí SDEU jsou pro členské státy a orgány EU závazná.<sup>55</sup>

Na rozdíl od řízení před ESLP, smluvních orgánů OSN a zvláštních řízení, neexistuje právo podat individuální stížnost týkající se porušení lidských práv jednotlivce před Soudním dvorem Evropské unie (SDEU). SDEU projednává pouze přímé žaloby napadající právně závazné akty EU (viz oddíl 2.2.1.c.). Hlavním způsobem, jak se jednotlivci mohou obrátit na SDEU, je předběžná otázka vnitrostátního soudu. Více informací o SDEU naleznete v oddíle 2.2.1. níže o mechanismech EU.

### 1.4.2. Kvazisoudní orgány odborníků na lidská práva

Několik orgánů v rámci mezinárodního systému lidských práv má kvazisoudní povahu a disponuje pravomocemi podobnými pravomocím soudních mechanismů. Ačkoli jejich rozhodnutí nejsou rozhodnutími soudů, kvazisoudní orgány vykládají smlouvy, které jsou státy povinny provádět.<sup>56</sup> Orgány pro lidská práva jsou výbory nezávislých odborníků na lidská práva zřízené v rámci systému OSN pro lidská práva, které monitorují provádění základních mezinárodních smluv o lidských právech, včetně dodatkových protokolů k těmto nástrojům. Státy, které uznaly pravomoc orgánu pro lidská práva posuzovat individuální stížnosti, jsou navíc povinny v dobré víře spolupracovat s těmito mechanismy a postupy pro podávání stížností.

Orgány OSN pro lidská práva (smluvní orgány OSN) byly zřízeny a pověřeny lidskoprávní smlouvou, aby sledovaly její provádění smluvními státy. Výjimkou je Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva (CESCR), který nebyl zřízen smluvním textem, ale rezolucí Hospodářské a sociální rady OSN (ECOSOC).<sup>57</sup> Tyto kvazisoudní orgány provádějí monitorování především prostřednictvím přezkumu pravidelných zpráv předkládaných smluvními státy o plnění jejich smluvních závazků. Některé smluvní orgány jsou rovněž příslušné k posuzování mezistátních stížností<sup>58</sup> a individuálních stížností týkajících se údajného porušení smluvních závazků v oblasti lidských práv ze strany států.

Následující orgány OSN pro lidská práva monitorují plnění příslušných smluv a dodatečných protokolů, včetně rozhodování o přípustných stížnostech týkajících se údajného porušení ustanovení smluv smluvními státy, které přijaly jejich pravomoc:

- Výbor pro práva dítěte v souvislosti s Úmluvou o právech dítěte (CRC), Opčním protokolem k CRC o obchodování s dětmi, dětské prostituci a dětské pornografii (OP1 CRC), Opčního protokolu k CRC o zapojení dětí do ozbrojených konfliktů (OP2 CRC) a Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte o komunikačním postupu (OP3 CRC);
- Výbor pro lidská práva (HRC) ve vztahu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech (ICCPR), prvnímu opčnímu protokolu k ICCPR (OP1 ICCPR) a

<sup>53</sup> Článek 19 Smlouvy o Evropské unii (SEU); článek 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

<sup>54</sup> Článek 51 Listiny EU.

<sup>55</sup> Článek 267 SFEU, článek 260 SFEU.

<sup>56</sup> Viz např. článek 10 OP3-CRC; článek 5 odst. 4 OP ICCPR; článek 7 odst. 4 OP CEDAW; článek 14 odst. 7 ICERD; článek 22 odst. 7 CAT; článek 5 OP CRPD; článek 9 OP ICESCR; článek 31 odst. 4 CED.

<sup>57</sup> CESCR byl zřízen rezolucí ECOSOC 1985/17 ze dne 28. května 1985 za účelem plnění monitorovacích funkcí svěřených ECOSOC v části IV Paktu. Viz dále OHCHR, [Úvod do Výboru pro hospodářská, sociální a kulturní práva](#), webové stránky (přístup 17. prosince 2025).

<sup>58</sup> Viz dále OHCHR, [Mezistátní stížnosti](#), webové stránky (přístup 17. prosince 2025).

druhému opčnímu protokolu k ICCPR, jehož cílem je zrušení trestu smrti (OP2 ICCPR);

- Výbor pro odstranění diskriminace žen v souvislosti s Úmluvou o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW) a Opčním protokolem k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen (OP CEDAW);
- Výbor pro odstranění rasové diskriminace v souvislosti s Mezinárodní úmluvou o odstranění všech forem rasové diskriminace (CERD);
- Výbor proti mučení v souvislosti s Úmluvou proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CAT);
- Výbor pro práva osob se zdravotním postižením, pokud jde o Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením (CRPD) a Opční protokol k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením (OP CRPD);
- Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva (CESCR) ve vztahu k Mezinárodnímu paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech (ICESCR);
- Výbor pro nucená zmizení, pokud jde o Mezinárodní úmluvu o ochraně všech osob před nuceným zmizením (CED);
- Výbor pro migrující pracovníky (CMW), který bude oprávněn projednávat individuální stížnosti týkající se porušení povinností států podle Úmluvy o ochraně práv všech migrujících pracovníků a jejich rodin, pokud jde o smluvní státy, které přijaly tuto pravomoc podle článku 77 úmluvy, jakmile tak učiní deset států.

V závislosti na okolnostech případu může být kterýkoli z těchto smluvních orgánů v případech týkajících se imigrační detence dětí a alternativ k detenci relevantní.

**Evropský výbor pro sociální práva (ECSR)** je orgán Rady Evropy, který sleduje plnění závazků států vyplývajících z Evropské sociální charty (ESC) a revidované ESC. Má kvazisoudní pravomoci<sup>59</sup> k posuzování kolektivních stížností podaných mezinárodními organizacemi zaměstnavatelů a odborů<sup>60</sup> a nevládními organizacemi,<sup>61</sup> které tvrdí, že došlo k porušení práv zakotvených v Chartě. Výbor není příslušný k posuzování stížností podaných jednotlivci.<sup>62</sup> Jeho postup pro kolektivní stížnosti může být obzvláště užitečný v případech systémového porušování hospodářských, sociálních nebo kulturních práv dětí. Výbor například rozhodl o právu na přístup k zdravotní péči pro děti v migrační situaci ve věci *Defence for Children International v. Belgie*.<sup>63</sup>

### 1.4.3. Další mimosoudní mechanismy pro ochranu lidských práv

Bylo zřízeno několik mimosoudních mechanismů odborníky na lidská práva, především mezivládními organizacemi, které mají za úkol monitorovat a poskytovat poradenství v oblasti lidských práv. Jejich mandáty se často zaměřují na konkrétní země a/nebo tematické otázky.<sup>64</sup> Jejich autorita a vliv obecně vyplývají z mezivládní organizace, která je zřídila, jakož i z jejich odborných znalostí a nezávislosti.<sup>65</sup> Kromě návštěv jednotlivých zemí, vydávání doporučení k řešení strukturálních problémů, které přispívají k porušování lidských práv, provádění tematických studií a usnadňování prosazování a rozvoje mezinárodního práva a norem v oblasti lidských práv, je několik z těchto orgánů, i když ne

<sup>59</sup> Aoife Nolan, „[Evropská sociální charta: aktuálnější než kdy jindy](#)“, Social Europe, 20. června 2024.

<sup>60</sup> Mezi sociální partnery oprávněné podávat kolektivní stížnosti patří: reprezentativní odborové svazy, organizace zaměstnavatelů, [Evropská konfederace odborových svazů](#), [Business Europe](#) a [Mezinárodní organizace zaměstnavatelů](#). Viz článek 1 písm. b) AP ESC.

<sup>61</sup> Mezi nevládní organizace oprávněné podávat kolektivní stížnosti patří: mezinárodní nevládní organizace, které mají poradní status v rámci Rady Evropy a jsou na vlastní žádost zařazeny na seznam sestavený Vládním výborem, a taktéž národní nevládní organizace, kterým některý stát v rámci své jurisdikce udělil právo podávat proti němu stížnosti. Viz články 2 a 3 AP ESC.

<sup>62</sup> Viz dále CoE, [Kolektivní stížnosti](#) a [Postup pro podávání kolektivních stížností](#), webové stránky (přístup 27. srpna 2024).

<sup>63</sup> Evropský výbor pro sociální práva, *Defence for Children International v. Belgie*, stížnost č. 69/2011, stanovisko ze dne 23. října 2012.

<sup>64</sup> HRC, 5/1. Budování institucí UNHRC, 18. června 2007, odst. 45.

<sup>65</sup> HRC, 5/1. Budování institucí UNHRC, 18. června 2007, odst. 39.

všechny, také oprávněno posuzovat jednotlivé případy, mimo jiné tím, že na ně upozorní příslušné státní orgány.<sup>66</sup>

Příklady mimosoudních mechanismů pro ochranu lidských práv, které se mohou zabývat jednotlivými případy a upozorňovat na údajná porušení lidských práv, včetně práv dětí v migračních situacích, v rámci svých tematických mandátů, zahrnují některé zvláštní postupy OSN, které podléhají Radě OSN pro lidská práva. Na rozdíl od výše uvedených soudních a kvazisoudních mechanismů pro podávání stížností není mandát **Pracovní skupiny OSN pro svévolnou detenci** (WGAD) závislý na tom, zda je daný stát smluvní stranou úmluvy. Její mandát totiž nevyplývá z úmluvy, ale z rezoluce Rady OSN pro lidská práva.<sup>67</sup> Mezi ně patří zvláštní zpravodaj OSN pro lidská práva migrantů, zvláštní zpravodaj OSN pro právo na zdraví a zvláštní zpravodaj OSN pro otázky mučení.<sup>68</sup> WGAD je zvláštní procedurou pověřenou Radou OSN pro lidská práva mimo jiné k posuzování individuálních stížností týkajících se tvrzeného svévolného zbavení osobní svobody v rozporu s Všeobecnou deklarací lidských práv, ICCPR a Souborem zásad pro ochranu všech osob podrobených jakékoli formě zajištění nebo uvěznění.<sup>69</sup>

Na základě informací od jednotlivců mohou navíc následující mechanismy řešit obecné otázky a v rámci svých příslušných mandátů vydávat doporučení příslušným státním orgánům. Žádný z následujících orgánů však nemá mandát k posuzování individuálních stížností.

**Podvýbor pro prevenci mučení a jiného krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání** (SPT) je smluvním orgánem v rámci systému OSN pro lidská práva.<sup>70</sup> Má preventivní mandát zaměřený na inovativní, trvalý a proaktivní přístup k prevenci mučení a jiného špatného zacházení. SPT byl zřízen na základě Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení (OPCAT).<sup>71</sup> Má dvě hlavní operační funkce: za prvé, může provádět návštěvy smluvních států OPCAT a může navštívit jakékoli místo, kde mohou být osoby zbaveny svobody;<sup>72</sup> za druhé, má poradní funkci, poskytuje pomoc a poradenství smluvním státům při zřizování **národních preventivních mechanismů** (NPM),<sup>73</sup> jak to vyžaduje OPCAT, a poskytuje poradenství a pomoc jak NPM, tak smluvním státům ohledně fungování NPM.<sup>74</sup>

<sup>66</sup> Viz dále OHCHR, [O zvláštních procedurách](#), webové stránky (přístup 8. dubna 2025).

<sup>67</sup> WGAD byla zřízena rezolucí 1991/42 předchůdkyní HRC, Komise OSN pro lidská práva. Její mandát byl upřesněn a rozšířen rezolucí Komise 1997/50 a byl opakovaně prodloužen HRC, naposledy v roce 2016 rezolucí 33/30. Její mandát zahrnuje: (a) vyšetřovat případy zbavení svobody, které bylo uloženo svévolně nebo jinak v rozporu s příslušnými mezinárodními normami stanovenými ve Všeobecné deklaraci lidských práv (UDHR) nebo v příslušných mezinárodních právních nástrojích přijatých dotčenými státy; (b) vyhledávat a přijímat informace od vlád, mezivládních a nevládních organizací a přijímat informace od dotčených osob, jejich rodin nebo jejich zástupců; (c) jednat na základě informací, které mu byly předloženy, týkajících se údajných případů svévolného zajišťování, a to zasíláním naléhavých výzev a sdělení dotčeným vládám s cílem objasnit tyto případy a upozornit je na ně; (d) provádět mise v terénu na pozvání vlády, aby lépe porozuměl situaci v daných zemích, jakož i základním důvodům případů svévolného zbavení svobody; (e) formulovat úvahy o otázkách obecné povahy s cílem pomoci státům předcházet a bránit se praxi svévolného zbavování svobody a usnadnit posuzování budoucích případů; (f) předkládat Radě pro lidská práva výroční zprávu o svých činnostech, zjištěních, závěrech a doporučeních. Další informace o WGAD, včetně jejího mandátu, postupů pro individuální stížnosti a naléhavé výzvy, judikatury a zpráv, lze nalézt na: OHCHR, [Pracovní skupina pro svévolnou detenci](#), webové stránky (přístup 28. dubna 2025).

<sup>68</sup> Viz [seznam 46 tematických mandátů](#) a [seznam 14 mandátů pro jednotlivé země](#), webové stránky UNHRC (přístup 8. dubna 2025).

<sup>69</sup> Viz OHCHR, [Informační list č. 26 \(Rev. 1\): Pracovní skupina pro svévolné zajišťování](#), 14. února 2024.

<sup>70</sup> Viz dále OHCHR, [Podvýbor pro prevenci mučení](#), webové stránky (přístup 10. dubna 2025).

<sup>71</sup> Články 5–10 OPCAT.

<sup>72</sup> Článek 4 OPCAT.

<sup>73</sup> Národní preventivní mechanismy (NPM) jsou nezávislé orgány zřízené podle OPCAT, které pravidelně navštěvují místa zajištění. Jejich účelem je předcházet mučení a špatnému zacházení prostřednictvím monitorování podmínek a vydávání doporučení ke zlepšení zacházení s osobami zbavenými svobody. Viz dále OHCHR, [Národní preventivní mechanismy](#), webové stránky (přístup 10. dubna 2025).

<sup>74</sup> Články 17–23 OPCAT.

Na evropské úrovni **Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání** (CPT):<sup>75</sup> (i) provádí monitorovací návštěvy ve věznicích, aby posoudil, jak je zacházeno s osobami zbavenými svobody; (ii) vede rozhovory s vězni; a (iii) shromažďuje informace o možném špatném zacházení s vězni v členských státech Rady Evropy.<sup>76</sup> Zprávy CPT, které obsahují doporučení pro dotčený stát, jsou důvěrné,<sup>77</sup> většina zemí se však rozhodla je zveřejnit spolu se svými komentáři.<sup>78</sup> Pokud stát nespolupracuje nebo odmítá přijmout opatření v reakci na doporučení výboru, může výbor vydat veřejné prohlášení k dané záležitosti.<sup>79</sup>

Komisař Rady Evropy pro lidská práva provádí návštěvy zemí, podává zprávy o problémech v oblasti lidských práv a vydává doporučení ve 47 členských státech Rady Evropy,<sup>80</sup> včetně doporučení týkajících se zacházení s osobami v migračních situacích, včetně dětí. Mandát komisaře má za cíl podporovat větší respektování a ochranu lidských práv v celé Evropě.<sup>81</sup> Ačkoli komisař nemá mandát zabývat se jednotlivými případy *jako takovými*, může zasáhnout jako třetí strana, například v případech před ESLP, a spolupracovat se státy v otázkách lidských práv.<sup>82</sup>

<sup>75</sup> Také označovaný jako Výbor Rady Evropy proti mučení.

<sup>76</sup> Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, ETS č. 126.

<sup>77</sup> Článek 11 Evropské úmluvy o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

<sup>78</sup> K 10. dubnu 2025 provedl CPT celkem 542 návštěv (306 pravidelných a 236 ad hoc) a zveřejnil 486 zpráv z návštěv, což naznačuje, že významná většina zemí se rozhodla tyto zprávy zveřejnit. Viz CoE, [Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání \(CPT\)](#), webové stránky (přístup 10. dubna 2025).

<sup>79</sup> Článek 10 Evropské úmluvy o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

<sup>80</sup> Článek 8 Usnesení (99) 50 o komisaři Rady Evropy pro lidská práva, Výbor ministrů, 7. května 1999.

<sup>81</sup> Článek 3 Usnesení (99) 50 o komisaři Rady Evropy pro lidská práva.

<sup>82</sup> Článek 36 odst. 3 EÚLP; článek 44 odst. 2 jednacího řádu EÚLP, 15. září 2025; článek 7 Usnesení (99) 50 o komisaři Rady Evropy pro lidská práva.

## 2. Postupy a prostředky pro strategickou litigaci

### 2.1. Mechanismy podle mezinárodního práva

#### 2.1.1. Přípustnost a předběžné požadavky

Strategická litigace začíná dlouho před podáním stížnosti či žaloby. Úspěšná strategie musí předvídat a řešit procesní a jurisdikční překážky, které by mohly vést k nepřijatelnosti případu. Kromě přijatelnosti by v předběžné fázi měly být posouzeny také širší strategické cíle případu, jako je zajištění předběžných opatření, upozornění na systémové problémy nebo umožnění zásahů třetích stran.

#### a. Příslušnost

##### Časová příslušnost (*ratione temporis*)

Obecně platí, že mezinárodní smlouvy o lidských právech se pro stát stávají závaznými po jejich vstupu v platnost po ratifikaci nebo přistoupení.<sup>83</sup>

Pokud jde o nápravu údajného porušení smluvních závazků, mezinárodní soudy a většina kvazisoudních orgánů mají obecně pravomoc rozhodovat o tvrzeném porušení mezinárodních smluvních závazků vyplývajících ze skutečností, které nastaly poté, co se stát stal smluvní stranou příslušné smlouvy, ledaže by skutečnosti, které vedly k podání stížnosti, pokračovaly nebo jejich účinky či důsledky přetrvávaly i po tomto datu.<sup>84</sup>

Uplatnění tohoto kritéria se může lišit v závislosti na povaze údajného porušení:

- **Okamžitý čin nebo opomenutí:** nejjednodušší situace nastává, když je čin nebo opomenutí, které vedlo k danému porušení, okamžitého charakteru. V takových případech stačí určit, zda k činu došlo před nebo po vstupu příslušné smlouvy v platnost;
- **Trvalý čin nebo opomenutí:** má-li porušení trvalý charakter, může protiprávní čin nebo opomenutí (a/nebo jeho účinky) přetrvávat, dokud není porušení napraveno. Příkladem jsou nucená zmizení, kdy osoba zůstává nezvěstná a její osud a místo pobytu jsou i nadále neznámé, nebo svévolná zajištění.<sup>85</sup>
- **Porušení povinnosti předcházet:** k této situaci dochází, když stát navzdory smluvní povinnosti předcházet určitému porušení nesplní svou preventivní povinnost. Porušení trvá tak dlouho, dokud stát porušuje povinnost přijmout všechna nezbytná opatření k zabránění zakázanému jednání.<sup>86</sup>

##### Věcná příslušnost (*ratione materiae*)

Většina mezinárodních lidskoprávních orgánů se soudními nebo kvazisoudními pravomocemi se může zabývat pouze porušením ustanovení konkrétních úmluv, pro které

<sup>83</sup> Viz např. článek 26 Vídeňské úmluvy o smluvním právu, 23. května 1969.

<sup>84</sup> To platí pro stížnosti podané k CEDAW (článek 4 písm. a) OP CEDAW); ICESCR (článek 2 písm. b) OP ICESCR); CRC (článek 7 odst. 7 OP3 CRC); CRPD (článek 2 písm. f) OP CRPD); a je to také praxe HRC, CERD a CAT. Pokud jsou individuální stížnosti upraveny v konkrétním opčním protokolu (OP), musí se stížnost týkat skutečností, které nastaly poté, co se stát stal vázán OP, viz článek 4 písm. e) OP CEDAW; článek 2 písm. b) OP ICESCR; článek 7 odst. 7 OP3 CRC; článek 2 písm. f) OP CRPD). Informace o stavu ratifikace smluv o lidských právech lze nalézt na: OHCHR, [Interaktivní přehled stavu ratifikace](#), webová stránka (přístup 16. června 2025); CoE, [Podpisy a ratifikace](#), webová stránka (přístup 16. června 2025); CoE, [Treaty Office](#), webová stránka (přístup 16. června 2025). Jednostranné výhrady a interpretační prohlášení mohou státy učinit při ratifikaci smluv.

<sup>85</sup> Viz např. *X v. Švýcarsko*, Evropská komise pro lidská práva, žádost č. 7601/75, rozhodnutí o přípustnosti, 12. července 1976; *Varnava a další v. Turecko*, ESLP, stížnosti č. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 a 16073/90, rozsudek ze dne 18. září 2009; a *Palić v. Bosna a Hercegovina*, ESLP, stížnost č. 4704/07, rozsudek ze dne 15. února 2011.

<sup>86</sup> Například povinnost zabránit přeshraničnímu poškození znečištěním ovzduší, kterou řešila arbitráž ve věci *Trail Smelter*, byla porušována po celou dobu, po kterou znečištění pokračovalo. Viz: UNRIIA, *případ Trail Smelter*, sv. III, č. 1949.V.2, s. 1905. Viz také: Článek 14(3) Návrhy týkající se odpovědnosti států za mezinárodně protiprávní jednání, Komise pro mezinárodní právo, 2001.

jsou příslušné.<sup>87</sup> Obecně to znamená, že před těmito orgány nelze vznést obvinění z porušení lidských práv, která nejsou zaručena ustanoveními příslušné smlouvy. Toto omezení se vztahuje zejména na ESLP, smluvní orgány OSN, včetně Výboru pro práva dítěte, HRC a ECSR. Nevztahuje se však na WGAD, jehož mandát není omezen na porušení konkrétních smluv, ale spíše se vztahuje na posuzování, zda je zajištění jednotlivce svévolné.<sup>88</sup>

Při určování, zda existuje věcná příslušnost, by právníci a nevládní organizace měli mít na paměti, že v průběhu času se rozsah některých ustanovení o lidských právech rozšířil v souladu s jejich teleologickým cílem. Například ESLP interpretuje EÚLP jako „žijící nástroj“, který umožňuje dynamický výklad práv zaručených Úmluvou s ohledem na současné podmínky a v reakci na vývoj mezinárodního práva a norem v oblasti lidských práv, které dnes pokrývají širokou škálu otázek od nezávislosti soudnictví po ochranu životního prostředí.<sup>89</sup>

**Tabulka 1. Věcná příslušnost soudních a kvazisoudních orgánů pro lidská práva<sup>90</sup>**

| Mezinárodní orgán                                              | Příslušný <i>ratione materiae</i> pro porušení                                                                                                                                                                                                                            |
|----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Výbor OSN pro práva dítěte (Výbor CRC)                         | - Úmluva o právech dítěte (CRC)<br>- Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se obchodování s dětmi, dětské prostituce a dětské pornografie (OP1 CRC)<br>- Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se účasti dětí v ozbrojených konfliktech (OP2 CRC) |
| Výbor OSN pro lidská práva (HRC)                               | - Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (ICCPR)<br>- Druhý opční protokol k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech, jehož cílem je zrušení trestu smrti                                                                                     |
| Výbor OSN proti mučení (Výbor CAT)                             | Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CAT)                                                                                                                                                                            |
| Výbor OSN pro odstranění rasové diskriminace (Výbor CERD)      | Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (ICERD)                                                                                                                                                                                                   |
| Výbor OSN pro odstranění diskriminace žen (výbor CEDAW)        | Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW)                                                                                                                                                                                                                  |
| Výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením (Výbor CRPD) | Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (CRPD)                                                                                                                                                                                                                     |

<sup>87</sup> Viz např. článek 32 odst. 1 EÚLP; článek 19 odst. 1 a článek 263 SFEU; článek 4 AP ESC; článek 5 OP3 CRC; článek 2 CEDAW; článek 14 odst. 1 ICERD; článek 22 odst. 1 CAT; článek 1 odst. 1 OP CRPD; článek 2 OP ICESCR; článek 31 odst. 1 CED. Výjimkou jsou některé mezinárodní orgány pro lidská práva, které jsou příslušné k řešení porušení ustanovení jiných smluv, viz např. Soudní dvůr Hospodářského společenství západoafrických států (ECOWAS) „má pravomoc rozhodovat o případech porušení lidských práv, k nimž dojde v kterémkoli členském státě“ (článek 9 odst. 4 protokolu ECOWAS A/P.I/7/91 o Soudním dvoře společenství); Africký soud pro lidská práva a práva národů má pravomoc „ve všech případech a sporech, které mu jsou předloženy a které se týkají výkladu a uplatňování Charty, tohoto protokolu a jakéhokoli jiného relevantního nástroje v oblasti lidských práv ratifikovaného dotčenými státy“ (článek 3 odst. 1 Protokolu k Africké chartě lidských práv a práv národů o zřízení Afrického soudu pro lidská práva a práva národů).

<sup>88</sup> HRC, rezoluce A/HRC/RES/51/8, přijatá dne 6. října 2022

<sup>89</sup> *Tyrer v. Spojené království*, ESLP, stížnost č. 5856/72, rozsudek ze dne 25. dubna 1978, odst. 31. Přehled různých témat, kterými se zabývá judikatura ESLP, lze nalézt na webových stránkách Evropského soudu pro lidská práva, [platforma pro sdílení znalostí](#).

<sup>90</sup> Je třeba poznamenat, že Výbor OSN pro ochranu práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin (Výbor CMW) zde není zahrnut, protože mechanismus individuálních stížností podle Mezinárodní úmluvy o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin (ICRMW) dosud nevstoupil v platnost (k lednu 2026). Článek 77 ICRMW stanoví, že tento mechanismus individuálních stížností začne fungovat, jakmile 10 smluvních států učiní nezbytné prohlášení. Stav ratifikací viz OHCHR, [Interaktivní přehled stavu ratifikace](#), webové stránky (přístup 23. ledna 2025). Pro účely této příručky nebudou individuální stížnosti podle ICRMW zahrnuta.

|                                                              |                                                                                                                                                                                                             |
|--------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Výbor OSN pro nucená zmizení (Výbor CED)                     | Mezinárodní úmluva o ochraně všech osob před nuceným zmizením (CED)                                                                                                                                         |
| Výbor OSN pro hospodářská, sociální a kulturní práva (CESCR) | Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (ICESCR)                                                                                                                                  |
| Evropský soud pro lidská práva (ESLP) <i>Rada Evropy</i>     | Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách (EÚLP) a její protokoly (Kolektivní stížnosti) Evropská sociální charta a revidovaná Evropská sociální charta                                     |
| Evropský výbor pro sociální práva (ECSR) <i>Rada Evropy</i>  |                                                                                                                                                                                                             |
| Soudní dvůr Evropské unie (SDEU)                             | Listina základních práv Evropské unie (Listina EU)                                                                                                                                                          |
| Pracovní skupina OSN pro svévolné zajišťování (WGAD)         | Individuální stížnosti týkající se svévolného zajišťování po celém světě. Dotčený stát nemusí být smluvní stranou konkrétní smlouvy o lidských právech zaručující právo nebyť svévolně zatčen nebo zadržen. |

### Místní příslušnost (*ratione loci*)

To, zda soudní nebo kvazisoudní orgán pro lidská práva je příslušný k posouzení údajného porušení nebo porušení uvedeného ve stížnosti, závisí na tom, zda k těmto porušením došlo v rámci jurisdikce daného státu.<sup>91</sup> Termín *ratione loci* odkazuje na požadavek, že k údajnému porušení nebo porušením muselo dojít v rámci místní příslušnosti dotčeného státu nebo na území, které stát účinně kontroluje.<sup>92</sup> V kontextu diplomatické mise v zahraničí může být například stát odpovědný za chování svých diplomatických a konzulárních pracovníků, kdykoli uplatňují svou autoritu a kontrolu nad osobami mimo území státu.<sup>93</sup>

Jak bylo objasněno v řadě rozsudků ESLP, Mezinárodního soudního dvora a v řadě rozhodnutí orgánů monitorujících dodržování smluv, povinnosti státu vyplývající z lidskoprávních smluv se nevztahují pouze na osoby nacházející se na jeho území, ale také na místa, kde stát nebo jeho zástupci vykonávají účinnou kontrolu.<sup>94</sup> ESLP uznává několik základů pro územní a extrateritoriální jurisdikci smluvního státu:

- Předpokládá se, že jurisdikce je běžně vykonávána na celém území smluvního státu;<sup>95</sup>
- Jurisdikce je vykonávána na hranicích, které začínají na linii tvořící hranici;<sup>96</sup>
- Příslušnost je vykonávána pro pozitivní povinnosti na územích, která jsou právně v rámci příslušnosti smluvního státu, ale nejsou pod účinnou autoritou nebo kontrolou tohoto státu.<sup>97</sup>
- Jurisdikce se uplatňuje v případě, že smluvní stát vykonává účinnou kontrolu nad územím mimo své území nebo má na něj přinejmenším rozhodující vliv. Kontrola

<sup>91</sup> Viz např. článek 1 EÚLP; článek 1 AP ESC; článek 5 OP3 CRC; článek 2 OP CEDAW; článek 14 odst. 1 ICERD; článek 22 odst. 1 CAT; článek 1 odst. 1 OP CRPD; článek 2 OP ICESCR; článek 31 odst. 1 CED.

<sup>92</sup> ICJ, „[Náprava prostřednictvím mezinárodních orgánů a mechanismů pro lidská práva: Školící materiály o přístupu k spravedlnosti pro děti v migrační situaci, modul 5](#)“, projekt FAIR, duben 2018.

<sup>93</sup> ESLP, *Přijatelnost stížnosti*, 2015.

<sup>94</sup> Viz např. *Loizidou v. Turecko*, stížnost č. 15318/89, rozsudek ze dne 23. března 1995, odst. 62; *Al-Saadoon a Mufdhi v. Spojené království*, ESLP, stížnost č. 61498/08, rozsudek ze dne 2. března 2010; *Medvedev a další v. Francie*, ESLP, stížnost č. 3394/03, rozsudek ze dne 29. března 2010; Mezinárodní soudní dvůr, *Právní důsledky výstavby zdi na okupovaném palestinském území*, poradní stanovisko, 9. července 2004; HRC, Závěrečné připomínky HRC: Izrael, UN Doc. CCPR/CO/78/ISR, 21. srpna 2003; HRC, Poznámky HRC: USA, UN Doc. CCPR/C/USA/CO/3, 15. září 2006; HRC, Obecný komentář č. 31, Povaha obecné právní povinnosti uložené smluvním státům Úmluvy, CCPR/C/21/Rev.1/Add.13, 26. května 2004, odst. 10.

<sup>95</sup> *N.D. a N.T. v. Španělsko*, ESLP, stížnosti č. 8675/15 a 8697/15, rozsudek ze dne 13. února 2020, odst. 102–103.

<sup>96</sup> *M.A. a další v. Litva*, ESLP, stížnost č. 59793/17, rozsudek ze dne 11. prosince 2018, odst. 69–70.

<sup>97</sup> *Ilaşcu a další v. Moldavsko a Rusko*, stížnost č. 48787/99, rozsudek ze dne 8. dubna 2004, odst. 314–316;

může být vykonávána prostřednictvím ozbrojených sil státu,<sup>98</sup> nikoli přímo, ale prostřednictvím podřízené místní správy, která přežívá díky podpoře tohoto státu,<sup>99</sup> nebo prostřednictvím údajné „anexe“ území;<sup>100</sup>

- Jurisdikce se uplatňuje v souvislosti s porušováním práv osob mimo území smluvního státu, které jsou pod jeho autoritou a kontrolou prostřednictvím jeho zástupců působících legálně nebo nelegálně.<sup>101</sup> Příklady zahrnují: vojenské operace v zahraničí,<sup>102</sup> mnohonárodní síly, nad nimiž nemá žádná mezinárodní organizace konečnou kontrolu,<sup>103</sup> nárazníkové zóny OSN a mezinárodní ozbrojené konflikty;<sup>104</sup>
- Jurisdikce se uplatňuje v případě, že existuje jurisdikční vazba mezi jednotlivcem a smluvním státem v souvislosti s porušením práv, k němuž došlo mimo jeho území;<sup>105</sup>
- Příslušnost se uplatňuje v případě, že smluvní stát je odpovědný za zatčení a zajištění provedené v zahraničí v rámci vydávacího řízení;<sup>106</sup>
- Příslušnost se uplatňuje ve vztahu k činnostem diplomatických nebo konzulárních zástupců smluvního státu v zahraničí;<sup>107</sup>
- Příslušnost se uplatňuje ve vztahu k činnostem na palubě letadel a lodí registrovaných ve smluvním státě nebo plujících pod jeho vlajkou.<sup>108</sup>

Ve svém rozhodnutí velkého senátu ve věci *N.D. a N.T. v. Španělsko* Evropský soud pro lidská práva potvrdil:

*„[...] Zvláštní povaha migračního kontextu nemůže ospravedlnit existenci prostoru mimo právo, v němž by jednotlivci nepodléhali žádnému právnímu řádu schopnému zajistit jim výkon práv a záruk chráněných Úmluvou, které se státy zavázaly zajistit každému, kdo se nachází v jejich jurisdikci [...]. Jakožto ústavní nástroj evropského veřejného pořádku [...] nelze Úmluvu selektivně omezit pouze na určité části území státu umělým zúžením rozsahu její územní působnosti.“*<sup>109</sup>

Podobně Výbor proti mučení potvrdil, že povinnosti smluvního státu, jako i pravomoc výboru posuzovat stížnosti týkající se údajných porušení, se nevztahují pouze na území státu, ale také na místa a osoby, nad nimiž stát vykonává účinnou kontrolu.<sup>110</sup> Výbor pro práva dítěte a Výbor pro migrující pracovníky výslovně konstatovaly, že povinnosti států ve vztahu k dětem v jejich jurisdikci:

*„nelze svévolně a jednostranně omezovat ani vyloučením zón nebo oblastí z území státu, ani definováním konkrétních zón nebo oblastí jako zón nebo oblastí, které nespadají nebo spadají pouze částečně pod jurisdikci státu, včetně mezinárodních*

<sup>98</sup> *Ilaşcu a další v. Moldavsko a Rusko*, stížnost č. 48787/99, rozsudek ze dne 8. dubna 2004, odst. 314–316; *Banković a další v. Belgie a dalším*, ESLP, stížnost č. 52207/99, rozhodnutí ze dne 12. prosince 2001, odst. 67 a 74–92.

<sup>99</sup> *Catan a další v. Moldavsko a Rusko*, ESLP, stížnosti č. 43370/04, 8252/05 a 18454/06, rozsudek ze dne 19. října 2012, odst. 116–122.

<sup>100</sup> *Ukrajina v. Rusko (Krym)*, ESLP, stížnosti č. 20958/14 a 38334/18, rozhodnutí ze dne 16. prosince 2020, odst. 338–349.

<sup>101</sup> *Issa a další v. Turecko*, ESLP, stížnost č. 31821/96, rozsudek ze dne 16. listopadu 2004, odst. 71.

<sup>102</sup> *Al-Jedda v. Spojené království*, ESLP, stížnost č. 27021/08, rozsudek ze dne 7. července 2011, odst. 84–86; *Hassan v. Spojené království*, stížnost č. 29750/09, rozsudek ze dne 16. září 2014, odst. 76–80.

<sup>103</sup> *Isaak a další v. Turecko*, ESLP, stížnost č. 44587/98, rozhodnutí ze dne 28. září 2006.

<sup>104</sup> *Gruzie v. Rusko (II)*, ESLP, stížnost č. 38263/08, rozsudek ze dne 21. ledna 2021, odst. 125–144.

<sup>105</sup> *Markovic a další v. Itálie*, ESLP, stížnost č. 1398/03, rozsudek ze dne 14. prosince 2006, odst. 49–55; *Güzelyurtlu a další v. Kypr a Turecko*, ESLP, stížnost č. 36925/07, rozsudek ze dne 29. ledna 2019, odst. 188–189 a 191; *Semenya v. Švýcarsko*, ESLP, stížnost č. 10934/21, rozsudek ze dne 10. července 2025.

<sup>106</sup> *Stephens v. Malta* (č. 1), ESLP, stížnost č. 11956/07, rozsudek ze dne 21. dubna 2009, odst. 52.

<sup>107</sup> *M.v. Dánsko*, Komise. Stížnost č. 17392/90, rozhodnutí ze dne 14. října 1994.

<sup>108</sup> *Hirsi Jamaa a další v. Itálie*, ESLP, stížnost č. 27765/09, rozsudek ze dne 23. února 2012, odst. 70–75 a 79–81; *Medvedyev a další v. Francie*, ESLP, stížnost č. 3394/03, rozsudek ze dne 29. března 2010, odst. 65.

<sup>109</sup> *N.D. a N.T. v. Španělsko*, ESLP, stížnosti č. 8675/15 a 8697/15, GC, rozsudek ze dne 13. února 2020, odst. 110.

<sup>110</sup> *J.H.A. v. Španělsko*, Výbor OSN proti mučení, dokument OSN CAT/C/41/D/323/2007, (21. listopadu 2008), odst. 8.2.

*vod nebo jiných tranzitních zón, kde státy zavedly mechanismy kontroly migrace. Povinnosti se vztahují na území státu, a to i na děti, které spadají pod jeho jurisdikci při pokusu o vstup na jeho území.”<sup>111</sup>*

### Osobní příslušnost (*ratione personae*)

Kritéria přípustnosti v mezinárodním právu v oblasti lidských práv určují, zda může být stížnost posouzena soudním nebo kvasisoudním orgánem. Jedním z klíčových kritérií je *ratione personae*. Týká se toho, zda má stěžovatel právní způsobilost k podání stížnosti. Splnění tohoto kritéria je nezbytné pro to, aby stížnost mohla být projednána před mezinárodními lidskoprávními mechanismy.

#### Individuální stížnosti

**Oběti:** Individuální stížnosti mohou být podány před příslušnými mezinárodními mechanismy údajnými oběťmi porušení lidských práv. Většina mechanismů také umožňuje jiným osobám podat stížnost jménem oběti nebo obětí s jejich souhlasem. Za určitých okolností mohou být povoleny stížnosti podané bez přímého souhlasu údajných obětí, pokud stěžovatel vysvětlí, proč nebylo možné takový souhlas získat nebo proč by bylo obtížné jej získat.

Obětí se pro účely podání stížnosti myslí osoba, která byla postižena jednáním nebo opomenutím státu nebo osoby jednající jménem státu. Mezinárodní lidskoprávní standardy jasně stanoví, že:

*„Oběťmi jsou osoby, které jednotlivě nebo kolektivně utrpěly újmu, včetně fyzického nebo duševního zranění, emocionálního utrpení, ekonomické ztráty nebo podstatného omezení svých základních práv, v důsledku jednání nebo opomenutí, které představuje hrubé porušení mezinárodního práva v oblasti lidských práv nebo závažné porušení mezinárodního humanitárního práva. V případě potřeby a v souladu s vnitrostátním právem zahrnuje pojem „oběť“ také nejbližší rodinu nebo osoby závislé na přímé oběti a osoby, které utrpěly újmu při zásahu na pomoc obětem v nouzi nebo při prevenci viktimizace.”<sup>112</sup>*

Mezi ně mohou patřit mimo jiné:

1. Osoba přímo postižená porušením spáchaným státem nebo jeho představiteli.<sup>113</sup>
2. Jednotlivec, jehož práva byla nebo budou s vysokou pravděpodobností dotčena zákonem, který potenciálně brání výkonu jeho práv, i když tento zákon dosud nebyl uplatněn, za předpokladu, že riziko uplatnění tohoto zákona je více než teoretická možnost.<sup>114</sup>
3. Osoba, která bude pravděpodobně dotčena nebo která patří do skupiny ohrožené zákonem, i když si tato osoba není tohoto rizika vědoma, protože samotný zákon brání jejímu uvědomění, například v případech souvisejících se sledováním osob.<sup>115</sup>

<sup>111</sup> Výbor CMW, Výbor CRC, Společný obecný komentář č. 3 (2017) a č. 22 (2017) k obecným zásadám týkajícím se lidských práv dětí v kontextu mezinárodní migrace, CMW/C/GC/3-CRC/C/GC/22, 16. listopadu 2017, odst. 12 [dále jen „společný obecný komentář č. 3/22“].

<sup>112</sup> Valné shromáždění OSN, Základní zásady a pokyny týkající se práva na nápravu a odškodnění pro oběti hrubého porušování mezinárodního práva v oblasti lidských práv a závažného porušování mezinárodního humanitárního práva, rezoluce 60/147, 15. prosince 2005, odst. 8.

<sup>113</sup> Viz např. *Tănase v. Moldavsko*, ESLP, stížnost č. 7/08, rozsudek ze dne 27. dubna 2010, odst. 104; *Toonen v. Austrálie*, HRC, stížnost č. 488/1992, stanovisko ze dne 31. března 1994. Oběťmi mohou být také právnické osoby, jako jsou společnosti nebo občanská sdružení, ale v této příručce se jimi nebudeme zabývat.

<sup>114</sup> Viz např. *Dudgeon v. Spojené království*, ESLP, stížnost č. 7525/76, rozsudek ze dne 22. října 1981.

<sup>115</sup> Viz např. *Klass a další v. Německo*, ESLP, stížnost č. 5029/71, rozsudek ze dne 6. září 1978; *Szabó a Vissy v. Maďarsko*, ESLP, stížnost č. 37138/14, rozsudek ze dne 12. ledna 2016.

4. V určitých případech mohou být příbuzní obětí mučení nebo nuceného zmizení také považováni za oběti porušení svého vlastního práva nebýt vystaven špatnému zacházení.<sup>116</sup>
5. V případech hrozícího vyhoštění může být osoba považována za oběť, i když porušení zůstává potenciální, nikoli skutečné.<sup>117</sup>

**Individuální stížnosti k mezinárodním orgánům pro lidská práva:** Stížnosti mohou podávat jednotlivci, kteří se domnívají, že jsou oběťmi porušení práv zakotvených v příslušné úmluvě.<sup>118</sup> Pokud se porušení týká skupiny osob, lze stížnost podat kolektivně.<sup>119</sup> Stížnosti mohou podávat buď dotčené osoby, nebo třetí strana jednající jejich jménem s jejich souhlasem.<sup>120</sup> Smluvní orgány obecně přijímají také stížnosti podané jménem oběti bez jejího souhlasu, pokud stěžovatel dostatečně odůvodní, proč takové svolení nebylo uděleno.<sup>121</sup>

Stížnosti nesmí být anonymní. Orgány OSN pro lidská práva však mohou stěžovateli udělit anonymitu ve veřejných stížnostech týkajících se případu a v dokumentech případu dostupných veřejnosti, pokud stěžovatel poskytl dostatečné odůvodnění pro takovou žádost.<sup>122</sup>

**Stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva:** Stížnosti týkající se porušení ustanovení EÚLP mohou k soudu podávat jednotlivci nebo skupiny jednotlivců, kteří tvrdí, že jsou oběťmi porušení svých práv podle Úmluvy. Stížnosti mohou být nejprve podány přímo obětí nebo prostřednictvím jejího zástupce.<sup>123</sup>

ESLP vyžaduje, aby byli stěžovatel zastoupeni až po té, co je stížnost komunikována žalovanému státu.<sup>124</sup> Stěžovatel může požádat o povolení zastupovat se sám, které může být ve výjimečných okolnostech uděleno předsedou senátu.<sup>125</sup> Zástupcem musí být advokát oprávněný k výkonu praxe v kterémkoli ze států, které jsou smluvními stranami Úmluvy, nebo rezident jednoho z těchto států, nebo jakákoli jiná osoba schválená předsedou senátu soudem.<sup>126</sup> Soud poskytuje bezplatní právní pomoc těm, kteří splňují podmínky.<sup>127</sup> Zástupce musí zůstat v kontaktu se stěžovatelem po celou dobu, po kterou je případ projednáván před Soudem.<sup>128</sup> Pokud tak neučiní, může to mít za následek vyškrtnutí případu ze seznamu.<sup>129</sup>

<sup>116</sup> Viz např. *Quinteros Almeida v. Uruguay*, HRC, stížnost č. 107/1981, stanovisko ze dne 21. července 1983, odst. 14; *Staselovich a Lyashkevich v. Bělorusko*, HRC, stížnost č. 887/1999, stanovisko ze dne 3. dubna 2003, odst. 9.2; *Kurt v. Turecko*, ESLP, stížnost č. 24276/94, rozsudek ze dne 25. května 1998, odst. 124.

<sup>117</sup> Viz např. *Kindler v. Kanada*, HRC, stížnost č. 470/1991, stanovisko ze dne 30. července 1993.

<sup>118</sup> Článek 1 OP ICCPR; článek 14 ICERD; článek 2 CEDAW; článek 22 CAT; článek 1 OP CRPD; článek 5 OP3 CRC.

<sup>119</sup> Článek 14 ICERD; článek 2 CEDAW; článek 22 CAT; článek 5 OP3 CRC.

<sup>120</sup> Článek 4(1) OP ICESCR jednacního řádu; článek 91 HRC jednacního řádu; článek 68(1) CEDAW jednacního řádu; článek 13(2) OP3 CRC jednacního řádu; článek 91(b) CERD jednacního řádu; článek 113(a) CAT jednacního řádu; článek 67 CRPD jednacního řádu.

<sup>121</sup> Článek 4(2) OP ICESCR jednacního řádu; článek 91 HRC jednacního řádu; článek 68(2) CEDAW jednacního řádu; článek 13(3) OP3 CRC jednacního řádu; článek 91(b) CERD jednacního řádu; článek 113(a) CAT jednacního řádu; článek 67 CRPD jednacního řádu. Viz např. *F (jménem C) v. Austrálie*, HRC, stížnost č. 832/1998, rozhodnutí přijaté dne 25. července 2001.

<sup>122</sup> Viz články 88(3), 99(a) a 111(2) jednacního řádu HRC; článek 5(2) OP3 CRC; články 16(3) a 29 OP3 CRC jednacního řádu; článek 74 jednacního řádu CEDAW; článek 77 jednacního řádu CRPD; článek 25 OP ICESCR jednacního řádu.

<sup>123</sup> Článek 36 jednacního řádu ESLP.

<sup>124</sup> Článek 36(2) jednacního řádu ESLP.

<sup>125</sup> Článek 36 odst. 3 jednacního řádu ESLP.

<sup>126</sup> Článek 36 odst. 4 písm. a) jednacního řádu ESLP.

<sup>127</sup> Kapitola XII jednacního řádu ESLP.

<sup>128</sup> *Sevgi Erdoğan v. Turecko*, ESLP, stížnost č. 28492/95, rozsudek ze dne 29. dubna 2003; *Ali v. Švýcarsko*, ESLP, stížnost č. 69/1997/853/1060, rozsudek ze dne 5. srpna 1998.

<sup>129</sup> Pokud stěžovatel po dlouhou dobu nekomunikuje se svým zástupcem, může to vést k tomu, že soud rozhodne, že stěžovatel ztratil zájem o řízení, což povede k zastavení řízení. Viz *Ramzy v. Nizozemsko*, ESLP, stížnost č. 25424/05, rozhodnutí ze dne 20. července 2010.

Anonymní stížnosti nejsou přípustné, stěžovatel však může požádat, aby jeho totožnost nebyla zveřejněna.<sup>130</sup>

### *Kolektivní stížnosti*

Jak bylo uvedeno výše, Evropský výbor pro sociální práva je příslušný k projednávání kolektivních stížností proti smluvním státům ESC, které přijaly jeho jurisdikci.<sup>131</sup> Stížnosti se mohou týkat zákonů nebo postupů dotčeného smluvního státu, které údajně porušují jedno nebo více ustanovení ESC nebo revidované ESC.<sup>132</sup> Tento postup může být zvláště užitečný v případech systémového porušování hospodářských, sociálních nebo kulturních práv dětí.<sup>133</sup> Evropský výbor pro sociální práva však není příslušný k projednávání stížností jednotlivců ani k řešení tvrzení, že byla porušena práva jednotlivce podle ESC.<sup>134</sup>

Pouze určité subjekty jsou oprávněny podávat kolektivní stížnosti k ECSR; stížnosti podané jednotlivci nebo skupinami, které nesplňují kritéria stanovená v ESC, nejsou přijímány. Následující subjekty jsou oprávněny podávat kolektivní stížnosti k ECSR:

- mezinárodní organizace zaměstnavatelů a odborových svazů;<sup>135</sup>
- reprezentativní národní organizace zaměstnavatelů a odborových svazů v jurisdikci smluvního státu, proti kterému je stížnost podána;<sup>136</sup>
- mezinárodní nevládní organizace s poradním statutem v Radě Evropy a zařazené na seznam vytvořený pro tento účel Vládním výborem.<sup>137</sup>

Poslední dvě kategorie organizací mohou podávat stížnosti pouze ve věcech, v nichž byla uznána jejich zvláštní kvalifikovanost.<sup>138</sup> Kromě toho může stát uznat právo jiných národních nevládních organizací s odbornými znalostmi v oblastech, na které se vztahuje Charta, podávat proti němu stížnosti.<sup>139</sup>

### *b. Procesní požadavky*

Než bude stížnost nebo případ posouzen z hlediska merita věci mechanismem pro ochranu lidských práv, musí být splněny požadavky na přijatelnost. Většina postupů pro podávání stížností vyžaduje, aby stížnost:<sup>140</sup>

- byla podána písemně;
- byla podána v jednom z úředních jazyků;
- byla podána oprávněnou osobou nebo jejím jménem;
- nebyla anonymní;
- obsahovala tvrzení o skutečnostech, včetně data (či dat) jednání nebo opomenutí, která údajně představují porušení příslušné smlouvy nebo předmětu spadajícího do pravomoci rozhodovacího orgánu;

<sup>130</sup> Článek 47 ods. 4 jednacího řádu ESLP.

<sup>131</sup> Viz dále: CoE, [Kolektivní stížnosti](#), webové stránky (přístup 19. června 2025).

<sup>132</sup> Článek 2 odst. 1 AP ESC.

<sup>133</sup> Například před ESCR byl projednáván případ týkající se práv dětí v migrační situaci na zdravotní péči: *Defence for Children International v. Belgie*, ECSR, stížnost č. 69/2011, 23. října 2012.

<sup>134</sup> Preamble AP ESC. Rada Evropy uznala, že v rámci ESC neexistuje mechanismus individuálních stížností. V doporučení 1795 (2007) Parlamentní shromáždění doporučilo, aby Výbor ministrů zvážil možnost dodatku k Chartě, který by zavedl systém individuálních stížností.

<sup>135</sup> Článek 1 písm. a) AP ESC.

<sup>136</sup> Článek 1 písm. c) AP ESC.

<sup>137</sup> Článek 1 písm. b) AP ESC.

<sup>138</sup> Článek 3 AP ESC.

<sup>139</sup> Článek 2 AP ESC. K září 2024 souhlasilo pouze Finsko s tím, že národním organizacím udělilo pravomoc podle článku 2 AP ESC podávat kolektivní stížnosti před ECSR.

<sup>140</sup> Viz např. článek 4 AP ESC; články 23–24 jednacího řádu ESC; článek 22 CAT; článek 113 jednacího řádu CAT; článek 31 CED; články 2–4 OP CEDAW; článek 67 jednacího řádu CEDAW; článek 14 CERD; články 35 ECHR; článek 91 jednacího řádu CERD; článek 7 OP3-CRC; článek 13 jednacího řádu OP3 CRC; článek 2 OP CRPD; článek 70 jednacího řádu CRPD; články 3 a 5 OP ICCPR; články 97–99 jednacího řádu HCR; článek 3 OP ICESCR; Články 12–14 OP ICESCR jednacího řádu; článek 47 jednacího řádu ESLP; ESLP, [Praktické pokyny: Zahájení řízení \(individuální stížnosti podle článku 34 Úmluvy\)](#), naposledy pozměněno dne 1. února 2022.

- uváděla požadovaná nápravná opatření a výsledky dosažené na vnitrostátní úrovni, prokazující vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, pokud není uvedeno, že účinné vnitrostátní opravné prostředky nejsou k dispozici nebo že jsou tyto opravné prostředky zbytečně zdlouhavé a/nebo nejsou schopny poskytnout účinnou nápravu;
- byla podána ve lhůtě stanovené od data konečného vnitrostátního rozhodnutí, pokud existuje;
- byla podepsána a opatřena datem a, pokud je podána zástupcem, obsahovala podepsané zmocnění od oběti, nebo, pokud takové zmocnění nebylo získáno, obsahovala vysvětlení;
- netýkala se v podstatě stejné věci, která již byla prošetřena v jiné stížnosti před stejným mechanismem pro ochranu lidských práv;
- nebyla zjevně neopodstatněná nebo nezneužívala právo na podání stížnosti;
- nebyla předmětem přezkumu v rámci jiného mezinárodního řízení.

Stížnosti orgánům OSN pro lidská práva musí být podána v jednom z úředních jazyků OSN (arabština, čínština, angličtina, francouzština, ruština nebo španělština).<sup>141</sup> Kolektivní stížnosti adresované ECSR musí být podány v jednom z úředních jazyků Rady Evropy (angličtina nebo francouzština).<sup>142</sup> ESLP přijímá stížnosti ve svých úředních jazycích, angličtině a francouzštině, jako i v úředních jazycích smluvních stran.<sup>143</sup> V pozdější fázi řízení však musí být podání zpravidla v angličtině nebo francouzštině, pokud není udělena výjimka.<sup>144</sup>

### **Zvláštní postupy– zvláštní zpravodajové, nezávislí odborníci, pracovní skupiny:**

Informace může zvláštním postupům předložit jakákoliv osoba, skupina, organizace občanské společnosti, mezivládní subjekt nebo vnitrostátní orgán pro lidská práva.<sup>145</sup> Úřad vysokého komisaře pro lidská práva doporučuje, aby stížnosti byly „co nejúplnější, nejpodrobnější a nejpresnější“.<sup>146</sup> Vzhledem k tomu, že podání jsou pravidelně zveřejňována ve zprávách Rady pro lidská práva nebo Valného shromáždění, je nezbytné, aby stěžovatelé jasně uvedli, zda souhlasí se zveřejněním svých jmen.<sup>147</sup>

**Tabulka 2. Smlouvy zavádějící postup pro podávání stížností a jednací řád pro stížnosti**

| Smluvní orgán                                            | Smlouva zavádějící postup<br>Jednací řád orgánu                                                                                                                                                                             |
|----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Výbor pro lidská práva (HRC/CCPR)                        | <a href="#">První opční protokol k ICCPR</a><br><a href="#">Jednací řád Výboru pro lidská práva</a> (naposledy revidováno 4. ledna 2021)                                                                                    |
| Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva (CESCR) | <a href="#">Volitelný protokol k ICESCR</a><br><a href="#">Jednací řád podle volitelného protokolu k ICESCR</a> (naposledy revidováno 3. května 2022)                                                                       |
| Výbor pro práva dítěte (Výbor CRC)                       | <a href="#">Opční protokol 3 k Úmluvě o právech dítěte o postupu při podávání stížností</a><br><a href="#">Jednací řád podle volitelného protokolu 3 k Úmluvě o právech dítěte</a> (naposledy revidováno 4. listopadu 2021) |

<sup>141</sup> Viz např. články 27–28 jednacího řádu CAT; články 24–25 jednacího řádu CEDAW; články 55 jednacího řádu CRPD; články 29 a 88 jednacího řádu HCR; článek 1 jednacího řádu OP ICESCR.

<sup>142</sup> Článek 24 jednacího řádu ESC.

<sup>143</sup> Článek 34 jednacího řádu ESLP.

<sup>144</sup> Článek 34 jednacího řádu ESLP.

<sup>145</sup> HRC, 5/1. Budování institucí UNHRC, 18. června 2007, odst. 87(d).

<sup>146</sup> OHCHR, [Předkládání informací zvláštním procedurám](#), webové stránky (přístup 16. září 2024).

<sup>147</sup> Například standardizované formuláře stížností sekretariátu HRC obsahují otázky týkající se souhlasu stěžovatele se zveřejněním jeho jména.

|                                                     |                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Výbor pro odstranění diskriminace žen (Výbor CEDAW) | <a href="#">Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen</a><br><a href="#">Pracovní metody Výboru CEDAW a jeho pracovní skupiny pro individuální stížnosti přijatá podle Opčního protokolu k Úmluvě CEDAW</a> |
| Výbor proti mučení (výbor CAT)                      | <a href="#">Článek 22 CAT</a><br><a href="#">Jednací řád CAT</a> (naposledy revidován 5. července 2023)<br><a href="#">Pracovní metody CAT</a>                                                                                      |

## Vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků

Jak již bylo zmíněno, většina mezinárodních soudních a kvazisoudních opravných prostředků v oblasti lidských práv, které posuzují individuální stížnosti, vyžaduje, aby žadatelé vyčerpali vnitrostátní opravné prostředky dostupné v daném státě, než podají stížnost k mezinárodnímu orgánu.

Důvodem tohoto požadavku je skutečnost, že státní orgány, včetně vnitrostátních soudů, nesou primární odpovědnost za zajištění provádění a dodržování svých právních povinností respektovat, chránit a naplňovat lidská práva zaručená v mezinárodních smlouvách o lidských právech, kterými jsou vázány.<sup>148</sup> Splnění právní povinnosti zajistit účinný vnitrostátní opravný prostředek v případě porušení lidských práv může vyžadovat účinné vyšetření údajného porušení lidských práv a poskytnutí jiných forem nápravy v souvislosti s těmito porušeními.<sup>149</sup> Stát by měl zajistit existenci účinného opravného prostředku, tj. „prostředku, který je v daném okamžiku dostupný v teorii i v praxi, tj. který je přístupný, je schopen poskytnout nápravu ve vztahu ke stížnostem stěžovatele a nabízí přiměřené vyhlídky na úspěch.“<sup>150</sup>

Vyčerpány musí být pouze ty opravné prostředky, které jsou dostupné, přiměřené a účinné.

- Vnitrostátní opravný prostředek je považován za „adekvátní“ pouze tehdy, je-li schopen řešit porušení lidských práv v souladu s mezinárodními standardy v oblasti lidských práv.<sup>151</sup> Stížnost podle hmotněprávního ustanovení, které obsahuje právo podle mezinárodního práva lidských práv, musí být před vnitrostátním opravným prostředkem namítána.<sup>152</sup> Není nutné, aby byl konkrétní článek lidskoprávní smlouvy použit jako důvod pro soudní přezkum; postačuje, aby byla namítána podstata nároku na lidská práva.<sup>153</sup>
- Vnitrostátní opravný prostředek musí být rovněž „účinný“, což znamená, že musí být schopen určit, zda došlo k porušení a poskytnout nápravu. Musí mít pravomoc vydávat závazná rozhodnutí, která zvrátí situaci porušení práv jednotlivce, nebo, pokud to není možné, poskytnout přiměřenou náhradu. Náhrada zahrnuje, podle potřeby, restituci, odškodnění, rehabilitaci, uspokojení a záruky, že se porušení nebude opakovat.<sup>154</sup> Opravné prostředky orgánů, jejichž rozhodnutí nejsou závazná

<sup>148</sup> Viz např. *Gherghina v. Rumunsko*, ESLP, stížnost č. 42219/07, rozsudek ze dne 9. července 2015, odst. 84–89. Viz dále ESLP, Praktický průvodce kritérii přípustnosti (aktualizováno dne 31. srpna 2024).

<sup>149</sup> Viz např. *Hanan v. Německo*, ESLP, žádost č. 4871/16, rozsudek ze dne 16. února 2021, odst. 149–151.

<sup>150</sup> Viz např. *Akdivar a další v. Turecko*, ESLP, stížnost č. 21893/93, rozsudek ze dne 16. září 1996, odst. 68.

<sup>151</sup> *Danyal Shafiq v. Austrálie*, HRC, stížnost č. 1324/2004, stanovisko ze dne 31. října 2006, odst. 6(4); *Salah Sheekh v. Nizozemsko*, ESLP, stížnost č. 1948/04, rozsudek ze dne 11. ledna 2007, odst. 121; *Soldatenko v. Ukrajina*, ESLP, stížnost č. 2440/07, rozsudek ze dne 2. října 2008, odst. 49; *Shamayev a další v. Gruzie a Rusko*, ESLP, stížnost č. 36378/02, rozsudek ze dne 12. dubna 2005, odst. 446. Viz také Praktická příručka Mezinárodního soudního dvora č. 6, *Migrace a mezinárodní právo v oblasti lidských práv*, 3. vydání, 2021.

<sup>152</sup> *Muminov v. Rusko*, ESLP, stížnost č. 42502/06, rozsudek ze dne 11. prosince 2008, odst. 99.

<sup>153</sup> *Fressoz a Roire v. Francie*, ESLP, stížnost č. 29183/95, rozsudek ze dne 21. ledna 1999, odst. 33–37; *Castells v. Španělsko*, ESLP, stížnost č. 11798/85, rozsudek ze dne 23. dubna 1992, odst. 24–32.

<sup>154</sup> Valné shromáždění OSN, Základní zásady a pokyny týkající se práva na nápravu a odškodnění pro oběti hrubého porušování mezinárodního práva v oblasti lidských práv a závažného porušování mezinárodního humanitárního práva, body 19–23. Viz také ICJ, Praktický průvodce č. 2, *Právo na nápravu a odškodnění za hrubé porušování lidských práv* (2006), kapitoly VI a VII.

nebo jejichž rozhodnutí či provádění je na uvážení politického orgánu, se nepovažují za účinné.<sup>155</sup> Opravný prostředek musí mít navíc pravomoc pozastavit situaci potenciálního porušení, pokud by nezastavení vedlo k nenapravitelné újmě/nevratným důsledkům pro stěžovatele v době projednávání případu.<sup>156</sup>

- Opravný prostředek musí splňovat požadavky na řádný proces. Musí být nezávislý, což znamená, že nesmí být rozhodován orgány, proti nimž je stížnost podána, ani nesmí být těmito orgány ovlivňován.<sup>157</sup> Musí zajišťovat spravedlivé postupy, být přístupný a nesmí představovat odepření spravedlnosti.<sup>158</sup> Zajištění přístupu může v případě potřeby vyžadovat poskytnutí bezplatného právního poradenství. Opravný prostředek musí stěžovateli poskytnout dostatek času na přípravu případu, aby měl reálnou možnost se k němu dostat.<sup>159</sup>

Za určitých okolností nemusí být pro splnění požadavků přípustnosti nutné využít vnitrostátní opravný prostředek. Obecně k tomu dochází v případě, že opravný prostředek postrádá účinnost, přiměřenost nebo charakteristiky řádného právního procesu. Níže jsou uvedeny nejtypičtější případy výjimek z pravidla vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, i když mohou nastat i jiné situace, kdy vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků není vyžadováno:

- Pokud lze prokázat, že opravný prostředek by byl „odsouzen k neúspěchu“.<sup>160</sup> K tomu může dojít, pokud je podle vnitrostátního právního řádu nebo v souladu s vnitrostátní praxí nebo judikaturou prakticky nemožné dosáhnout nápravy na vnitrostátní úrovni za okolností daného případu.<sup>161</sup>
- Pokud právní systém neposkytuje podmínky pro účinnost opravného prostředku, například v důsledku nedostatku účinného vyšetřování, ustálené praxe neplnění soudních rozhodnutí v určitých situacích, nebo v případě konfliktu či beztrestnosti.<sup>162</sup> ESLP rozhodl, že opravné prostředky, u nichž je poskytnutí nápravy čistě diskreční, nemusí být vyčerpány.<sup>163</sup>
- Pokud je proces získání nebo přístupu k opravnému prostředku nepřiměřeně zdoluhavý.<sup>164</sup>

<sup>155</sup> Viz *Madafferi a Madafferi v. Austrálie*, HRC, stížnost č. 1011/2001, stanovisko ze dne 26. července 2004, odst. 8(4); *C. v. Austrálie*, HRC, stížnost č. 900/1999, stanovisko ze dne 13. listopadu 2002, odst. 7(3); *L. Z. B. v. Kanada*, Výbor proti mučení, stížnost č. 304/2006, stanovisko ze dne 15. listopadu 2007, odst. 6.4; *L. M. V. R. G. and M. A. B. C. v. Švédsko*, Výbor proti mučení, stížnost č. 64/1997, stanovisko ze dne 19. listopadu 1997, odst. 4(2); *Shamayev a další v. Gruzie a Rusko*, ESLP, stížnost č. 36378/02, rozsudek ze dne 12. dubna 2005, odst. 446. V praxi však musí existovat důkazy o tom, že diskreční pravomoc politické moci nevede k předvídatelnému rozhodnutí podle právních norem. Musí být zřejmé, že diskreční pravomoc je absolutní. V opačném případě má stěžovatel povinnost vyčerpat i tento opravný prostředek. Viz *Danyal Shafiq v. Austrálie*, HRC, stížnost č. 1324/2004, stanovisko ze dne 31. října 2006, odst. 6(5). Viz také čl. 22 odst. 5 písm. b) CAT; čl. 4 odst. 1 OP CEDAW.

<sup>156</sup> Viz *Dar v. Norsko*, Výbor CAT, stížnost č. 249/2004, stanovisko ze dne 16. května 2007, odst. 6(4)-(5); *Tebourski v. Francie*, Výbor CAT, odst. 7(3)-(4); *Na v. Spojené království*, ESLP, stížnost č. 25904/07, rozsudek ze dne 17. července 2008, odst. 90; *Jabari v. Turecko*, ESLP, stížnost č. 40035/98, rozhodnutí o přípustnosti ze dne 28. října 1999; *Bahaddar v. Nizozemsko*, ESLP, stížnost č. 25894/94, rozsudek ze dne 19. února 1998, odst. 47-48; *Soldatenko v. Ukrajina*, ESLP, stížnost č. 2440/07, rozsudek ze dne 23. října 2008, odst. 49; *Muminov v. Rusko*, ESLP, stížnost č. 42502/06, rozsudek ze dne 11. prosince 2008, odst. 101; *Gebremedhin v. Francie*, ESLP, stížnost č. 25389/05, rozhodnutí ze dne 26. dubna 2007, odst. 66-67.

<sup>157</sup> HRC, Obecný komentář č. 31, Povaha obecných právních povinností uložených smluvním státním Úmluvy, CCPR/C/21/Rev.1/Add.13, 29. března 2004, odst. 15; *Keenan v. Spojené království*, ESLP, žádost č. 27229/95, rozsudek ze dne 3. dubna 2001, odst. 122.

<sup>158</sup> *Airey v. Irsko*, ESLP, stížnost č. 6289/73, rozsudek ze dne 9. října 1979.

<sup>159</sup> *Muminov v. Rusko*, ESLP, stížnost č. 42502/06, rozsudek ze dne 11. prosince 2008, odst. 90; *Bahaddar v. Nizozemsko*, ESLP, stížnost č. 25894/94, rozsudek ze dne 19. února 1998, odst. 45; *Alzery v. Švédsko*, HRC, stížnost č. 1416/2005, stanovisko ze dne 25. října 2006, odst. 8.2.

<sup>160</sup> *NA v. Spojené království*, ESLP, stížnost č. 25904/07, rozsudek ze dne 17. července 2008, odst. 89.

<sup>161</sup> *Salah Sheekh v. Nizozemsko*, ESLP, stížnost č. 1948/04, rozsudek ze dne 11. ledna 2007, odst. 121-124.

<sup>162</sup> *Akdivar a další v. Turecko*, ESLP, stížnost č. 21893/93, rozsudek ze dne 16. září 1996, odst. 69-77.

<sup>163</sup> *Buckley v. Spojené království*, ESLP, stížnost č. 20348/92, rozhodnutí o přípustnosti ze dne 3. března 1994.

<sup>164</sup> *Zundel v. Kanada*, HRC, stížnost č. 1341/2005, stanovisko ze dne 4. dubna 2007, UN doc. CCPR/C/89/D/1341/2005; *Z.U.B.S. v. Austrálie*, CERD, stížnost č. 6/1995, stanovisko ze dne 25. ledna 2000, UN doc. CERD/C/55/D/6/1995, odst. 6.4.

- Pokud oběť nemá přístup k opravnému prostředku z důvodu nedostatečného právního zastoupení, ať už z důvodu nedostupnosti právní pomoci, hrozby odvetných opatření nebo omezení přístupu k advokátům ve vazbě.<sup>165</sup>

### Časové lhůty

Stížnosti by měly být obecně podány ve stanovené lhůtě.<sup>166</sup> Tato lhůta často začíná běžet ode dne, kdy oběť vyčerpala všechny dostupné vnitrostátní opravné prostředky.<sup>167</sup> Pokud je účinný opravný prostředek například k dispozici u nejvyššího soudu státu, počítá se lhůta ode dne, kdy byla osoba o rozhodnutí tohoto soudu informována.<sup>168</sup> Nedodržení předepsaných lhůt pro podání stížnosti v požadované formě pravděpodobně povede k zamítnutí stížnosti pro nepřijatelnost bez posouzení merita. Při výběru mezinárodního lidskoprávního mechanismu je proto nezbytné znát a dodržovat příslušné lhůty.

**ESLP:** Od 1. února 2022, poté, co vstoupil v platnost Protokol č. 15 k EÚLP, musí být individuální stížnost podána do čtyř měsíců od vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků.<sup>169</sup> Pokud nejsou k dispozici žádné vnitrostátní opravné prostředky, musí být stížnost podána do čtyř měsíců od údajného porušení.

**Výbor CERD:** Stížnost musí být podána do šesti měsíců od vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, včetně řízení před vnitrostátním orgánem příslušným k přijímání petic podle CERD, s výjimkou řádně ověřených výjimečných okolností.<sup>170</sup>

**Výbor CESC a CRC:** Individuální stížnosti musí být podány do jednoho roku od vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, pokud stěžovatel neprokáže, že nebylo možné podat stížnost v této lhůtě.<sup>171</sup>

**HRC:** Obecně platí, že individuální stížnosti by měly být podány do pěti let od vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků nebo do tří let od ukončení jiného mezinárodního vyšetřování nebo smířčího řízení, pokud stěžovatel nemůže odůvodnit zpoždění.<sup>172</sup> Ačkoli ani Opční protokol k ICCPR ani jednací řád nestanoví přísnou lhůtu, článek č. 99 jednacího řádu upřesňuje, že stížnosti, které nejsou podány ve stanovené lhůtě (pět let po vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků nebo tři roky po skončení jiného mezinárodního řízení), mohou být považovány za zneužití práva na podání stížnosti.<sup>173</sup>

**Výbor CAT:** Výbor nestanoví konkrétní lhůtu, ale uvedl, že nepřijímá stížnosti doručené po „nepřiměřeně dlouhé“ lhůtě.<sup>174</sup>

**Výbory CEDAW a CED:** Smlouvy, kterými se zavádějí tyto individuální postupy pro podávání stížností, nestanoví konkrétní lhůty pro podání stížností. Obecně však platí, že stížnosti by měly být podány v přiměřené lhůtě po vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků.

<sup>165</sup> *Rahimi v. Řecko*, ESLP, žádost č. 8687/08, rozsudek ze dne 5. dubna 2011, odst. 74–80; *Z. T. (č. 2) v. Norsko*, Výbor CAT, stížnost č. 238/2003, 14. listopadu 2005, odst. 8.1–8.4.

<sup>166</sup> Viz např. čl. 35 odst. 1 EÚLP; čl. 14 odst. 5 CERD; čl. 3 odst. 2 písm. a) OP ICESCR; čl. 7 písm. h) OP3 CRC; článek 99 jednacího řádu HRC.

<sup>167</sup> Tamtéž.

<sup>168</sup> Viz např. *Jaćimović v. Chorvatsko*, ESLP, stížnost č. 22688/09, rozsudek ze dne 31. října 2013, odst. 31–34.

<sup>169</sup> Článek 35 odst. 1 EÚLP ve znění protokolu č. 15. Evropský soud objasnil požadavek šestiměsíční lhůty v případě *Kemevuako v. Nizozemsko*, ESLP, stížnost č. 65938/09, rozhodnutí o přípustnosti ze dne 1. června 2010, odst. 29. „Datum podání je datum, kdy je Soudu zaslána stížnosti splňující [formální] požadavky [článek 47 jednacího řádu]. Datum odeslání je datum poštovního razítka. Pokud to Soud shledá odůvodněným, může nicméně rozhodnout, že za datum přijetí stížnosti se považuje jiné datum“. Viz také článek 47 odst. 6 jednacího řádu ESLP.

<sup>170</sup> Článek 14 odst. 5 CERD.

<sup>171</sup> Článek 3 odst. 2 písm. a) OP ICESCR; článek 7 písm. h) OP3 CRC.

<sup>172</sup> Článek 99 jednacího řádu HRC.

<sup>173</sup> Článek 99 písm. c) jednacího řádu HRC; článek 3 OP ICCPR. Viz *Gobin v. Mauricius*, HRC, stížnost č. 787/1997, stanovisko ze dne 20. srpna 2001, odst. 6.3.

<sup>174</sup> Článek 113 písm. f) jednacího řádu Výboru CAT.

**WGAD a ECSR:** Ani jeden z těchto orgánů nevyžaduje vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, aby byla stížnost prohlášena za přípustnou.<sup>175</sup> Oba mechanismy se však obecně zabývají pokračujícími porušováními, jako je pokračující zbavení svobody nebo neprovádění ECSR.<sup>176</sup>

### Stejná věc posuzovaná v rámci jiného řízení

Většina soudních a kvazisoudních mezinárodních mechanismů pro podávání stížností považuje stížnost za nepřípustnou, pokud byla stejná záležitost již prošetřena stejným nebo jiným mezinárodním mechanismem pro nápravu porušení lidských práv se soudními nebo kvazisoudními pravomocemi nebo byla či je prošetřována v rámci jiného mezinárodního vyšetřovacího nebo smírčího řízení.<sup>177</sup>

Například HRC vylučuje stížnosti, které jsou projednávány v rámci jiných mezinárodních řízení. Při výkladu čl. 5 odst. 2 OP ICCPR, který vylučuje posuzování „jakékoli stížnosti, která je projednávána v rámci jiného mezinárodního vyšetřovacího nebo smírčího řízení“, Výbor nicméně dospěl k závěru, že jakmile řízení před jiným mezinárodním orgánem skončí, může tutéž věc nadále projednat.<sup>178</sup> Skutečnost, že čl. 31 odst. 2 písm. c) CED obsahuje podobné znění jako čl. 5 odst. 2 OP ICCPR, naznačuje, že výbor CED může zaujmout podobný přístup.

Kromě toho není orgánům OSN pro lidská práva bráněno v projednávání případů, které byly předloženy WGAD, jinému zvláštnímu postupu nebo v případech, kdy byly související otázky prozkoumány v rámci kolektivního stížnostního řízení před ECSR Rady Evropy.

### Podstatná újma

**Evropský soud pro lidská práva:** Od vstupu v platnost Protokolu č. 14 k EÚLP musí individuální stížnosti podané k ESLP prokazovat „podstatnou újmu“. Podle článku 35 může Soud prohlásit individuální stížnost za nepřípustnou, pokud se domnívá, že:

*„stěžovatel neutrpěl podstatnou újmu, ledaže dodržování lidských práv zaručených v Úmluvě a v jejích Protokolech vyžaduje přezkoumání odůvodněnosti stížnosti.“<sup>179</sup>*

Při posuzování, zda stěžovatel utrpěl podstatnou újmu, musí soud vzít v úvahu „jak subjektivní vnímání stěžovatele, tak to, co je objektivně v daném případě v sázce.“<sup>180</sup> Soud uznal, že „porušení Úmluvy se může týkat důležitých otázek zásadního významu, a může tak způsobit podstatnou újmu, aniž by to mělo dopad na finanční zájmy.“<sup>181</sup> Navíc i v případě, že Soud shledá, že stěžovatel neutrpěl podstatnou újmu, musí stále rozhodnout, zda je v zájmu ochrany lidských práv, jak je definována v Úmluvě a jejích protokolech, nutné případ prošetřit.<sup>182</sup>

**Výbor OSN pro hospodářská, sociální a kulturní práva:** CESC „může v případě potřeby odmítnout projednání stížnosti, pokud z ní nevyplývá, že stěžovatel utrpěl zjevnou

<sup>175</sup> Viz AP ESC; jednací řád ESC; HRC, Metody práce WGAD, A/HRC/36/38, 13. července 2017.

<sup>176</sup> Viz např. WGAD, stanovisko č. 40/2024 (Bahrajn), 100. zasedání, 26.–30. srpna 2024; *Defence for Children International (DCI)*, *Evropská federace národních organizací pracujících s bezdomovci (FEANTSA)*, *Magistrats Européens pour la Démocratie et les Libertés (MEDEL)*, *Confederación Sindical de Comisiones Obreras (CCOO) a Mezinárodní hnutí ATD Čtvrtý svět v. Španělsko*, ECSR, stížnost č. 206/2022, 11. září 2024.

<sup>177</sup> Viz článek 22 odst. 4 CAT; článek 4 odst. 2 písm. a) OP CEDAW; článek 2 písm. c) OP CRPD; článek 3 odst. 2 písm. c) OP ICESCR; článek 7 písm. d) OP CRC; článek 5 odst. 2 písm. a) OP ICCPR; článek 30 odst. 2 písm. e) CED. Viz dále Alexandre Skander Galand, [Odložit nebo revidovat? Horizontal Dialogue Between UN Treaty Bodies and Regional Human Rights Courts in Duplicative Legal Proceedings](#), *Human Rights Law Review*, sv. 23, č. 2, červen 2023.

<sup>178</sup> *Correia de Matos v. Portugalsko*, HRC, stížnost č. 1123/2002, stanovisko ze dne 18. dubna 2006, odst. 6.2.

<sup>179</sup> Článek 35 odst. 3 písm. b) EÚLP, ve znění protokolů č. 14 a 15.

<sup>180</sup> *Eon v. Francie*, ESLP, stížnost č. 26118/10, rozsudek ze dne 14. března 2013, odst. 34.

<sup>181</sup> *Korolev v. Rusko*, ESLP, stížnost č. 25551/05, rozhodnutí o přípustnosti ze dne 1. července 2010.

<sup>182</sup> Evropská rada, Vysvětlující zpráva k Protokolu č. 14 k EÚLP, č. 194, 2004, odst. 81.

újmu, ledaže by výbor dospěl k závěru, že stížnost vyvolává závažnou otázku obecného významu".<sup>183</sup> Toto ustanovení však nepředstavuje kritérium přijatelnosti. Formulace „v případě nutnosti“ znamená, že test „zjevné újmy“ je diskreční a Výbor CESCER jej pravděpodobně použije pouze ve výjimečných případech.

### Další důvody nepřipustnosti

Kromě toho existuje řada dalších důvodů nepřipustnosti. Například smluvní orgány OSN a ESLP odmítají stížnosti, která představují zneužití práva na podání stížnosti.<sup>184</sup>

Kromě toho musí být podání úplná a obsahovat všechny požadované informace.<sup>185</sup> CAT, CEDAW, CESCER a ESLP výslovně vylučují posuzování stížností, které jsou zjevně neopodstatněné nebo nedostatečně odůvodněné,<sup>186</sup> a totéž platí i pro ostatní smluvní orgány. OP ICESCER výslovně vylučuje stížnosti, které se opírají výlučně o zprávy šířené hromadnými sdělovacími prostředky.<sup>187</sup>

### c. Předběžná opatření

Další informace a pokyny týkající se zásahů třetích stran:

- Před **ESLP** viz [Praktické pokyny k intervencím třetích stran](#)<sup>188</sup>
- Před **smluvními orgány OSN** viz například [Průvodce mezinárodní služby pro lidská práva k intervencím třetích stran před smluvními orgány OSN pro lidská práva](#)<sup>189</sup>

Některé mezinárodní orgány a mechanismy pro nápravu porušení lidských práv požadují a/nebo přijímají písemná podání týkající se právních a skutkových otázek v daném případě od organizací nebo jednotlivců, kteří nejsou stranami řízení, ale disponují relevantními informacemi nebo odbornými znalostmi.<sup>190</sup> Intervence třetích stran umožňují mezinárodním orgánům a mechanismům pro lidská práva vyslechnout názory na otázky vznesené v daném případě a získat informace nebo argumenty, které jsou obecnější nebo odlišné od těch, které předložily strany.<sup>191</sup> V závislosti na procesních pravidlech příslušného orgánu nebo mechanismu mohou třetí strany, které jsou pozvány nebo jimž bylo uděleno

<sup>183</sup> Článek 4 OP ICESCER.

<sup>184</sup> Článek 3 OP ICCPR; článek 99 písm. c) a d) jednacího řádu HRC; článek 3 odst. 2 písm. d) až g) OP ICESCER; článek 22 odst. 2 CAT; článek 113 písm. b) a c) jednacího řádu CAT; Článek 91(c) a (d) jednacího řádu CERD; článek 4(2) OP CEDAW; článek 7(c) OP3 CRC; článek 2(a) a (b) OP CRPD; článek 31(2)(a) a (b) CED; články 35(3)(a) EÚLP. Pro stížnost prohlášenou za nepřipustnou jako zneužití práva na podání stížnosti viz *Zhdanov a další v. Rusko*, ESLP, stížnosti č. 12200/08, 35949/11 a 58282/12, rozsudek ze dne 16. července 2019, odst. 79–81. „Za prvé, stížnost může být zamítnuta jako zneužití práva na podání stížnosti ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a), pokud byla vědomě založena na nepravdivých skutečnostech [...]. Zadruhé může být zamítnuta také v případech, kdy stěžovatel ve své komunikaci se Soudem použil zvláště obtěžující, pohrdavý, výhružný nebo provokativní jazyk [...]. Pojem zneužití práva na podání stížnosti [...] se však neomezuje pouze na tyto dva případy a za zneužití tohoto práva lze považovat i jiné situace.“

<sup>185</sup> Viz např. článek 47 jednacího řádu ESLP.

<sup>186</sup> Článek 4 odst. 2 písm. c) OP CEDAW; článek 22 odst. 2 CAT; článek 113 písm. b) a c) jednacího řádu CAT; článek 3 odst. 2 písm. d) až g) OP ICESCER; článek 7 písm. f) OP3 CRC; článek 2 písm. e) OP CRPD; články 35 odst. 2 písm. a) a 35.3 písm. a) a b) EÚLP. Příkladem zjevně neopodstatněných stížností, u nichž zjevně nedošlo k porušení, viz *Mentzen v. Lotyšsko*, EÚLP, stížnost č. 71074/01, rozhodnutí ze dne 7. prosince 2004. Příklad zjevně neopodstatněných stížností viz *Trofimchuk v. Ukrajina*, ESLP, stížnosti č. 4241/03, rozhodnutí ze dne 31. května 2005.

<sup>187</sup> Článek 3 odst. 2 písm. d) až g) OP ICESCER.

<sup>188</sup> Viz ESLP, [Praktické pokyny: Intervence třetí strany podle článku 36 § 2 Úmluvy nebo podle článku 3 druhé větvy Protokolu č. 16](#), naposledy pozměněného dne 13. března 2023.

<sup>189</sup> Mezinárodní služba pro lidská práva (ISHR), [Průvodce pro intervence třetích stran před orgány OSN pro lidská práva](#), 2022.

<sup>190</sup> Článek 96 jednacího řádu HRC; článek 63 jednacího řádu CAT; článek 118 bis jednacího řádu CAT; článek 77 jednacího řádu CED; článek 68 bis jednacího řádu CEDAW; pracovní metody výboru CEDAW a jeho pracovní skupiny pro individuální stížnosti přijaté podle OP CEDAW, odst. 18; Článek 23 jednacího řádu OP3 CRC; Pracovní metody pro řešení individuálních stížností přijatých podle OP3 CRC, odstavce 19–22; Článek 72 odst. 3 jednacího řádu CRPD; Článek 32 jednacího řádu ECSR; Článek 9 jednacího řádu OP ICESCER; Článek 36 ECHR.

<sup>191</sup> Viz ESLP, [Praktické pokyny: Intervence třetí strany podle článku 36 § 2 Úmluvy nebo podle článku 3 druhé větvy Protokolu č. 16](#), naposledy pozměněného dne 13. března 2023.

povolení k intervenci, zahrnovat *amicus curiae*<sup>192</sup> nebo „zainteresované třetí strany“.<sup>193</sup> Takové intervence mohou posílit legitimitu a právní odůvodnění případu tím, že poskytnou autoritativní pohledy na mezinárodní a srovnávací standardy, širší právní a skutkový kontext nebo širší dopady případu nad rámec jeho konkrétních skutečností.

Intervence pomocí podání *amicus curiae* je formou intervence třetí strany, nikoli strany řízení. Taková podání by se neměla zabývat konkrétními skutečnostmi ani nepodporovat jednu či druhou stranu.<sup>194</sup> Odborníci v konkrétních oblastech, ombudsmeni, držitelé mandátů zvláštních postupů OSN nebo komisař Rady Evropy pro lidská práva, stejně jako mnoho nevládních organizací, často intervenují v případech týkajících se lidských práv.<sup>195</sup>

Mezi třetí strany, které můžou intervenovat před **ESLP**, patří:

- Smluvní stát, jehož je jeden ze stěžovatelů státním příslušníkem, který má právo ve všech případech před senátem nebo velkým senátem předkládat intervence třetích stran.<sup>196</sup>
- Smluvní stát, který není účastníkem řízení, nebo jakákoli dotčená osoba, která není stěžovatelem, kterou může předseda soudu vyzvat k podání intervencí třetí strany.<sup>197</sup> Žádosti adresované soudu za tímto účelem musí být „řádně odůvodněné“ a podané ve francouzštině nebo angličtině do 12 týdnů od data, kdy soud sdělil případ žalovanému státu.<sup>198</sup> Soud může takové žádosti vyhovět, pokud se domnívá, že zásah je „v zájmu řádného výkonu spravedlnosti“.<sup>199</sup>
- Komisař Rady Evropy pro lidská práva, který může předkládat intervence třetích stran ve všech případech před senátem nebo velkým senátem.<sup>200</sup>

Požadavky na podání třetích stran v kolektivních stížnostech před **ECSR** jsou omezenější. Státy, které jsou smluvními stranami mechanismu kolektivních stížností, jsou automaticky vyzývány, aby předložily své připomínky ke stížnosti. Mezinárodní organizace zaměstnavatelů a odborů mohou rovněž předložit své názory na stížnosti podané národními organizacemi zaměstnavatelů a odborů nebo nevládními organizacemi. Předseda ECSR má pravomoc „vyzvat jakoukoli organizaci, instituci nebo osobu, aby předložila připomínky“.<sup>201</sup>

V souvislosti s intervencemi třetích stran mohou **výbory HRC, CRC, CAT, CEDAW, CESCR a CED** přijímat nebo požadovat relevantní dokumenty od řady orgánů, včetně nevládních organizací, v jakékoli fázi před rozhodnutím o opodstatněnosti stížnosti.<sup>202</sup> Pouze výbor CERD ve svém jednacím řádu výslovně nepovoluje intervence třetích stran.<sup>203</sup>

<sup>192</sup> Výhoda intervence tzv. *amicus curiae* spočívá obecně v možnosti předložit připomínky, které mohou pomoci soudu a tím sloužit „zájmům řádného výkonu spravedlnosti“. Např. nevládní organizace, akademici, jednotlivci, podniky, jiné mezinárodní organizace, jiné orgány Rady Evropy, nezávislé vnitrostátní instituce pro lidská práva atd.

<sup>193</sup> Pro „zainteresované třetí strany“ spočívá zájem o intervenci obecně v možnosti, že rozhodnutí orgánu/mechanismu – ve věci, která může, byť nepřímo, ovlivnit jejich práva – může vést buď k obnovení vnitrostátního řízení, nebo k jiným individuálním opatřením k výkonu rozhodnutí orgánu/mechanismu. Např. protistrana stěžovatele ve vnitrostátním řízení.

<sup>194</sup> [Průvodce pro intervence třetích stran před orgány OSN pro lidská práva](#), 2022.

<sup>195</sup> Civil Liberties Union for Europe, [Opírání se o Listinu základních práv EU v soudních sporech týkajících se lidských práv: Příručka pro organizace občanské společnosti a obhájce práv](#), s. 32–34.

<sup>196</sup> Článek 36 odst. 1 EÚLP.

<sup>197</sup> Článek 36 odst. 2 EÚLP.

<sup>198</sup> Článek 44 odst. 3 písm. b) jednacího řádu ESLP.

<sup>199</sup> Článek 44 odst. 3 písm. a) jednacího řádu ESLP.

<sup>200</sup> Článek 36 odst. 3 EÚLP. Viz dále CoE, [Intervence třetí strany ze strany komisaře pro lidská práva](#), webové stránky (přístup 23. dubna 2025).

<sup>201</sup> Článek 32A jednacího řádu ECSR.

<sup>202</sup> Článek 96 jednacího řádu Výboru pro lidská práva; článek 23 OP3 jednacího řádu Výboru pro práva dítěte; článek 63 jednacího řádu Výboru proti mučení; článek 68 *bis* jednacího řádu Výboru pro odstranění všech forem diskriminace žen; článek 27 jednacího řádu Výboru pro hospodářské, sociální a kulturní práva; článek 77 jednacího řádu Výboru pro odstranění rasové diskriminace.

<sup>203</sup> Článek 95(2) jednacího řádu Výboru CERD.

## 2.1.2. Postupy mezinárodních lidskoprávních mechanismů

### a. Smluvní orgány OSN

#### Individuální stížnosti

Praktické informace a nástroje související s podáváním individuálních stížností orgánům OSN jsou k dispozici online, včetně:

- [Obecné informace o postupech individuálních stížností k orgánům OSN](#) příslušných k posuzování individuálních stížností;<sup>204</sup>
- [Pokyny pro podání individuální stížnosti orgánům OSN zřízeným na základě mezinárodních smluv](#);<sup>205</sup>
- [Vzorový formulář stížnosti](#) pro podání stížnosti Výboru CEDAW, který může také sloužit jako užitečný návod k obsahu individuálních stížností podávaných jiným mezinárodním orgánům pro ochranu lidských práv.<sup>206</sup>

Postupy pro podávání individuálních stížností smluvních orgánů OSN jsou sice podobné, ale nebyly plně harmonizovány, a to i přes určité zefektivnění a zjednodušení v rámci probíhajícího procesu posilování smluvních orgánů.<sup>207</sup> Postupy používané jednotlivými smluvními orgány při projednávání stížností jsou stanoveny v příslušných ustanoveních smluv a opčních protokolů a v jejich jednacích řádech, které je třeba v každém případě konzultovat.<sup>208</sup>

#### Předběžná fáze

Stížnost se podává prostřednictvím online portálu smluvního orgánu a ve výjimečných případech, kdy nastanou technické potíže, prostřednictvím formuláře stížnosti, který lze stáhnout a zaslat e-mailem.<sup>209</sup> Po podání jsou jednotlivé stížnosti přijímány oddělením pro petice a dotazy OHCHR, které provádí počáteční screening jménem výborů.<sup>210</sup> OHCHR může požádat o objasnění předložených informací, aby se ujistil, že stížnost obsahuje základní informace potřebné pro posouzení její přípustnosti.<sup>211</sup> Jakmile jsou tyto předběžné kroky splněny, je stížnost zaregistrována a předána příslušnému smluvnímu orgánu a smluvnímu státu s žádostí, aby ve stanovené lhůtě předložil své připomínky k dané věci.<sup>212</sup>

#### Fáze přípustnosti

Ačkoli o tom, zda stížnost splňuje formální požadavky pro přípustnost, rozhoduje obecně smluvní orgán jako celek, některé smluvní orgány zřizují interní pracovní skupinu (WG), která přijímá rozhodnutí nebo doporučení ohledně přípustnosti.<sup>213</sup>

<sup>204</sup> OHCHR, [Postupy smluvních orgánů pro individuální stížnosti](#), webové stránky (přístup 2. února 2026).

<sup>205</sup> OHCHR, [Pokyny pro podávání individuálních stížností smluvním orgánům OSN](#).

<sup>206</sup> OHCHR, [Vzorový formulář pro podávání stížnosti Výboru pro odstranění diskriminace žen podle opčního protokolu k Úmluvě](#).

<sup>207</sup> OHCHR, [Posilování smluvních orgánů](#), webové stránky (přístup 30. září 2024).

<sup>208</sup> Mezinárodní služba pro lidská práva má otevřenou vzdělávací platformu s názvem [ISHR Academy](#), která poskytuje užitečné přehledy různých mechanismů OSN a pokyny týkající se prosazování lidských práv. Například [srovnávací tabulka](#) poskytuje rychlý přehled různých mechanismů a umožňuje srovnání na základě různých faktorů.

<sup>209</sup> Viz OHCHR, [Individual Communications Procedures of Treaty Bodies](#), webové stránky (přístup 26. ledna 2026).

<sup>210</sup> OHCHR, [Informační list č. 07 \(Rev. 2\): Postupy pro individuální stížnosti podle smluv OSN o lidských právech](#), 1. května 2013.

<sup>211</sup> *Tamtéž*.

<sup>212</sup> Více informací o individuálních stížnostech a o tom, jak podat stížnost: OHCHR, [Individuální stížnosti: Orgány pro lidská práva](#), webové stránky (přístup 24. dubna 2025).

<sup>213</sup> Články 6 a 20 jednacího řádu OP3 CRC; Články 111-113 jednacího řádu CAT; a články 93-98 jednacího řádu HRC; Články 11 a 5 jednacího řádu OP ICESCR; článek 62 jednacího řádu CEDAW; články 68-69 jednacího řádu CRPD; článek 100 jednacího řádu CERD.

Rozhodnutí o přípustnosti se obecně přijímají prostou většinou hlasů členů výboru.<sup>214</sup> V případě zřízení pracovní skupiny může být pro přijetí rozhodnutí vyžadována jednomyslnost. Pracovní skupina může prohlásit stížnosti za nepřipustnou pouze jednomyslným hlasováním a takové rozhodnutí musí být potvrzeno výborem jako celkem,<sup>215</sup> s výjimkou pracovních skupin výborů CEDAW, CERD a CED, u nichž má tuto pravomoc pouze výbor.<sup>216</sup> Pracovní skupina může prohlásit stížnosti za přípustnou pouze v případě, že s tím souhlasí všichni členové pracovní skupiny,<sup>217</sup> s výjimkou pracovní skupiny CAT, která může prohlásit stížnost za přípustnou většinovým hlasováním.<sup>218</sup>

**Komunikace a odpovědi:** Obecně platí, že výbor komunikuje stížnost smluvnímu státu a informuje stěžovatele. Před přijetím rozhodnutí o přípustnosti a/nebo důvodnosti může smluvní orgán požádat stěžovatele o dodatečné informace a smluvní stát o připomínky, přičemž v obou případech platí přísné lhůty.<sup>219</sup> Každá strana pak má možnost se vyjádřit k informacím nebo připomínkám předloženým druhou stranou.

Smluvní orgán OSN požádá žalovaný stát, aby do šesti měsíců poskytl písemnou odpověď na stížnost, ve které se vyjádří k přípustnosti i důvodnosti, pokud výbor nestanoví, že jsou vyžadovány pouze připomínky k přípustnosti.<sup>220</sup> Dodatečná písemná podání mohou být výjimečně povolena na žádost jedné ze stran s náležitým zohledněním okolností případu.<sup>221</sup> V závislosti na příslušném jednací řádu může pracovní skupina nebo zvláštní zpravodaj požádat strany, aby poskytly aktuální informace o stavu případu,<sup>222</sup> a výbor může požádat strany, aby ve stanovené lhůtě předložily další písemná vysvětlení nebo připomínky týkající se otázky přípustnosti nebo důvodnosti.<sup>223</sup>

**Přezkum rozhodnutí o nepřipustnosti:** Rozhodnutí o nepřipustnosti může být výborem přezkoumáno v pozdější fázi, pokud o to požádá stěžovatel nebo někdo v jeho zastoupení nebo člen výboru pro stížnosti, za předpokladu, že je prokázáno, že důvody pro nepřipustnost již neexistují.<sup>224</sup>

**Rozhodnutí o přípustnosti a důvodnosti:** V praxi výbory často rozhodují o přípustnosti a důvodnosti v jediném rozhodnutí, nikoli ve dvou samostatných fázích, pokud jsou k dispozici dostatečné informace k dosažení konečného rozhodnutí.<sup>225</sup>

<sup>214</sup> Článek 97 jednacího řádu HRC; článek 20(1) jednacího řádu OP3 CRC; článek 10 jednacího řádu OP ICESCR; článek 64(1) jednacího řádu CEDAW; článek 111(1) jednacího řádu CAT; článek 35 jednacího řádu CRPD; článek 73(1) jednacího řádu CED; článek 52 jednacího řádu CERD.

<sup>215</sup> Článek 98(4) jednacího řádu HRC; článek 11(4) jednacího řádu OP ICESCR; článek 20(3) jednacího řádu OP3 CRC; článek 69(3) jednacího řádu CRPD; článek 73(2) jednacího řádu CED.

<sup>216</sup> Článek 70 jednacího řádu CEDAW; článek 73 jednacího řádu CED; článek 102(4) jednacího řádu CERD.

<sup>217</sup> Článek 98 odst. 5 jednacího řádu HRC; článek 111 odst. 2 jednacího řádu CAT. Článek 11(5) jednacího řádu OP ICESCR; článek 20(2) jednacího řádu OP3 CRC; článek 64(2) jednacího řádu CEDAW; článek 111(2) jednacího řádu CAT; článek 69(2) jednacího řádu CRPD.

<sup>218</sup> Článek 111(2) jednacího řádu CAT. Článek 11(5) jednacího řádu OP ICESCR

<sup>219</sup> Většinou do 6 měsíců. Např. článek 18 jednacího řádu OP3 CRC; článek 115 jednacího řádu CAT; článek 10 OP ICESCR, ale článek 92 jednacího řádu CERD; článek 68 jednacího řádu CRPD; článek 100 CERD.

<sup>220</sup> Viz např. článek 92 jednacího řádu HRC; článek 5(5) jednacího řádu OP ICESCR; článek 18(3) jednacího řádu OP3 CRC; článek 68(4) jednacího řádu CRPD.

<sup>221</sup> Viz např. článek 92(7) jednacího řádu HRC; článek 5(7) OP ICESCR; článek 68 jednacího řádu CRPD.

<sup>222</sup> Viz např. článek 92(12) jednacího řádu HRC; článek 5(11) OP ICESCR; článek 68 jednacího řádu CRPD.

<sup>223</sup> Viz článek 18(9) OP3 CRC jednacího řádu.

<sup>224</sup> Článek 21(2) OP3 CRC jednacího řádu; článek 116(2) CAT jednacího řádu; článek 93(2) CERD jednacího řádu; článek 70(2) CEDAW jednacího řádu; článek 100(2) HRC jednacího řádu; článek 14(2) OP ICESCR jednacího řádu; článek 71(2) jednacího řádu CRPD; článek 74(2) jednacího řádu CED.

<sup>225</sup> Článek 102 jednacího řádu HRC; článek 16 jednacího řádu OP ICESCR; článek 73 jednacího řádu CRPD; článek 76 jednacího řádu CED; článek 113 jednacího řádu CERD; článek 72 jednacího řádu CEDAW; pravidlo 18 jednacího řádu OP3 CRC; pravidlo 118 jednacího řádu CAT. Viz např. *Alan v. Švýcarsko*, Výbor CAT, stížnost č. 21/1995, 8. května 1996; *E.L.A. v. Francie*, Výbor CED, stížnost č. 003/2019, stanovisko ze dne 25. září 2020; *Isatou Jallow v. Bulharsko*, Výbor CEDAW, stížnost č. 032/2011, stanovisko ze dne 23. července 2012; *H.M. v. Švédsko*, Výbor CRPD, stížnost č. 003/2011, stanovisko ze dne 19. dubna 2012; *I.A.M. v. Dánsko*, Výbor CRC, stížnost č. 003/2016, stanovisko ze dne 25. ledna 2018; *D.R. v. Austrálie*, Výbor CERD, stížnost č. 042/2008, stanovisko ze dne 14. srpna 2009; *I.D.G. v. Španělsko*, Výbor CESC, stížnost č. 2/2014, stanovisko ze dne 17. června 2015; *M.M.M. a další v. Austrálie*, HRC, stížnost č. 2136/2012, stanovisko ze dne 25. července 2013.

*Posouzení opodstatněnosti*

**Neveřejné jednání:** Výbory přezkoumávají stížnosti, a to jak ve fázi přípustnosti, tak ve fázi merita věci, na neveřejných jednáních.<sup>226</sup>

**Ústní jednání:** Výbory CRC, CERD a CAT mohou pozvat strany k účasti na uzavřeném ústním jednání, aby zodpověděly otázky a poskytly doplňující informace.<sup>227</sup> Ačkoli procesní pravidla umožňují neveřejná ústní jednání, jsou takové případy vzácné a existuje jen omezené množství veřejně dostupných dokumentů o konkrétních případech, kdy k nim došlo.<sup>228</sup>

**Dokumentace:** Při posuzování stížností smluvní orgány zohledňují všechny informace, které jim strany poskytly.<sup>229</sup> Berou také v úvahu svou vlastní judikaturu, obecné komentáře a závěrečná stanoviska, včetně těch, která byla přijata v souvislosti s přezkumem pravidelné zprávy příslušného smluvního státu, a předchozí rozhodnutí. Smluvní orgány mohou rovněž zohlednit relevantní dokumentaci od jiných „orgánů OSN, specializovaných agentur, fondů, programů a mechanismů a jiných mezinárodních organizací, včetně regionálních mezivládních organizací nebo orgánů, jakož i státních institucí, agentur nebo úřadů“.<sup>230</sup>

**Rozhodnutí:** Smluvní orgány přijímají svá rozhodnutí (stanoviska) k jednotlivým případům a doručují je oběma stranám.<sup>231</sup> Tato rozhodnutí jsou zveřejňována, mimo jiné na oficiálních webových stránkách OSN.<sup>232</sup>

### ***E. B. a další v. Belgie, Výbor pro práva dítěte, stížnost č. 55/2018, stanovisko ze dne 3. února 2022***<sup>233</sup>

**Pozadí případu:** Případ se týká romské matky, která se v roce 2010 usadila v Belgii, a jejích čtyř malých dětí narozených v Belgii v letech 2012, 2013, 2014 a 2017 (v době zajištění ve věku od novorozence do sedmi let). Dne 14. srpna 2018 byla matka s dětmi zadržená ve svém domě, bylo jim vydáno rozhodnutí o vyhoštění a rodina byla odvezena do „rodinného domu“ v uzavřeném centru pro migranty poblíž letiště. Žádné právní řízení týkající se pobytu dětí nebylo zahájeno, dokud nebyla dne 23. srpna 2018 jménem dětí podána žádost o azyl. Rodina byla zajištěna více než dva týdny bez účinného právního prostředku nápravy. V té době belgické právo povolovalo zajištění nezletilých osob v uzavřených centrech z důvodů souvisejících s migrací, pokud bylo takové zajištění v souladu se zákonem, nebylo svévolné, bylo použito pouze jako poslední možnost a na co nejkratší přiměřenou dobu a bylo přizpůsobeno dětem.<sup>234</sup>

<sup>226</sup> Článek 29 odst. 1 OP3 jednacího řádu CRC; články 110 a 111 jednacího řádu HRC; článek 8 OP ICESCR; článek 22 odst. 4–6 CAT; článek 98 jednacího řádu CERD; článek 7 OP CEDAW; článek 74 jednacího řádu CEDAW.

<sup>227</sup> Článek 19 OP3 CRC jednacího řádu; články 88 a 94(5) CERD jednacího řádu; článek 117 CAT jednacího řádu.

<sup>228</sup> Viz OHCHR, *Stížnostní řízení podle smluv o lidských právech*, webové stránky (přístup 4. července 2025). Například ve věci *Sacchi a další v. Argentině a dalším*, CRC, stížnost č. 104/2019, rozhodnutí přijaté dne 22. září 2021, Výbor pro práva dítěte poprvé uspořádal ústní jednání v rámci individuální stížnosti.

<sup>229</sup> Viz článek 8 OP ICESCR; článek 22(4-6) CAT; článek 16 OP ICESCR jednacího řádu; článek 23 OP3 CRC jednacího řádu; článek 96 HRC jednacího řádu; článek 118(1) CAT jednacího řádu; článek 14(7)(a) ICERD; článek 7 OP CEDAW; článek 72 jednacího řádu CEDAW; článek 113 jednacího řádu CERD.

<sup>230</sup> OHCHR, Informační list č. 07 (Rev. 2): Postupy pro podávání individuálních stížností podle úmluv OSN o lidských právech, 1. května 2013. Viz pravidlo 14 jednacího řádu ICESCR; pravidlo 23 jednacího řádu OP3 CRC; pravidlo 96 jednacího řádu HRC; článek 8 OP ICESCR; článek 22(4-6) CAT; pravidlo 118(1) jednacího řádu CAT; článek 14(7)(a) ICERD; článek 7 OP CEDAW; pravidlo 72 jednacího řádu CEDAW.

<sup>231</sup> Pravidlo 102 jednacího řádu HRC; pravidlo 118(3) jednacího řádu CAT; pravidlo 72(5) jednacího řádu CEDAW; pravidlo 73(5) jednacího řádu CRPD; pravidlo 27(3) jednacího řádu OP3 CRC; pravidlo 16(3) jednacího řádu OP ICESCR.

<sup>232</sup> Pravidla 102 a 111 jednacího řádu HRC; pravidla 16 a 25(7) jednacího řádu ICESCR; pravidla 27(3) a 29(7) jednacího řádu OP3 CRC; článek 22(7) CAT; článek 14(7)(b) ICERD; článek 7 OP CEDAW; články 72 a 74 jednacího řádu CEDAW.

<sup>233</sup> *E. B. a další v. Belgie*, Výbor pro práva dítěte, sdělení č. 55/2018, stanovisko ze dne 3. února 2022.

<sup>234</sup> Článek 2 zákona ze dne 16. listopadu 2011, kterým se do zákona ze dne 15. prosince 1980 o vstupu, dočasném nebo trvalém pobytu a vyhoštění migrantů vkládá článek 74/9, pokud jde o zákaz zajišťování dětí v uzavřených

**Litigace před Výborem OSN pro práva dítěte:** Rodina, podporovaná belgickým ombudsmanem a organizací Defence for Children International, předložila svůj případ Výboru OSN pro práva dítěte s argumentem, že vzhledem k tomu, že žádosti dětí o azyl byly v řízení, nebylo jejich zajištění ani zákonné, ani odůvodnitelné jako krajní opatření. Tvrdili, že jejich zajištění způsobilo rodině vážnou újmu, zejména z důvodu potřeb kojení, duševního zdraví dětí a extrémního hluku v blízkosti letiště, kde byli zajišťováni.

Dne 25. září 2018 vydal Výbor OSN pro práva dítěte předběžné opatření, v němž požádal Belgii, aby rodinu propustila a zastavila její vyhoštění. Belgická vláda odmítla vyhovět s argumentem, že rozhodnutí Výboru OSN pro práva dítěte nejsou závazná. Rodina byla v říjnu 2018 vyhoštěna do Srbska. Jedno dítě bylo po příjezdu do Srbska hospitalizováno a rodina byla umístěna do uprchlického tábora pro Romy.

V prosinci 2022 Výbor OSN pro práva dítěte shledal, že zajištění dětí v uzavřených rodinných detenčních centrech porušilo zákaz špatného zacházení (článek 37 Úmluvy o právech dítěte), a to jak samostatně, tak ve spojení se zásadou nejlepšího zájmu dítěte (článek 3 Úmluvy o právech dítěte). Skutečnost, že Belgie nezhodnotila alternativy k detenci, včetně možnosti umožnit rodině zůstat ve svém domě, zatímco se domáhala odvolání a jiných soudních opravných prostředků, byla jedním z faktorů, které vedly k závěru, že Belgie nezohlednila nejlepší zájem dětí jako primární hledisko.

**Dopad rozhodnutí:** Rodina obdržela finanční odškodnění a silná advokační činnost občanské společnosti týkající se imigrační detence dětí pomohla v Belgii zajistit reformu. V květnu 2024 Belgie novelizovala svůj zákon tak, aby plně odpovídal standardům Úmluvy o právech dítěte, což znamenalo významný legislativní a politický posun založený na uznání práv dětí v kontextu migrace.

### Smír

S výjimkou HRC stanoví orgány OSN pro lidská práva výslovně možnost dosáhnout smíru.<sup>235</sup> Takové ujednání musí být založeno na dodržování závazků stanovených v příslušné úmluvě a ukončuje komunikační postup.<sup>236</sup>

### Šetření

Praktické informace o vyšetřovacích postupech jsou k dispozici na webových stránkách OHCHR,<sup>237</sup> další podrobnosti jsou uvedeny na stránkách příslušného smluvního orgánu OSN.

Šetření je důvěrný postup, prostřednictvím kterého smluvní orgán OSN vyšetřuje spolehlivé informace naznačující závažné nebo systematické porušování smluvních závazků států.<sup>238</sup> Výbory podle ICESCR, CRC, CRPD, CAT a CEDAW mohou provádět

centrech. Viz také Ústavní soud Belgie, rozhodnutí č. 166/2013 ze dne 19. prosince 2013, odst. B(14)(2). Od té doby belgický královský dekret ze dne 12. května 2024 provádí závazek vlády zakázat zajištění zajišťování dětí v migrační situaci v uzavřených detenčních centrech (viz královský dekret ze dne 12. května 2024, kterým se mění královský dekret ze dne 2. srpna 2002, kterým se stanoví režim a předpisy, které se mají uplatňovat v místech na belgickém území spravovaných imigračním úřadem, kde je cizí státní příslušník zajišťován, umístěn k dispozici vládě nebo zajištěn, a královský dekret ze dne 14. května 2009, kterým se stanoví režim a pravidla fungování ubytovacích zařízení).

<sup>235</sup> Článek 25 jednacího řádu OP3 CRC; článek 7 OP ICESCR; článek 20 jednacího řádu OP ICESCR; článek 75 jednacího řádu CRPD; článek 110 jednacího řádu CERD; článek 98 jednacího řádu CAT; pracovní metody výboru CEDAW a jeho pracovní skupiny pro individuální stížnosti přijaté podle OP CEDAW, odst. 15. Viz např. *Olga del Rosario Diaz v. Argentina*, Výbor CEDAW, stížnost č. 127/2018, rozhodnutí ze dne 24. října 2023.

<sup>236</sup> Článek 25 jednacího řádu OP3 CRC; článek 20 jednacího řádu OP ICESCR; článek 75 jednacího řádu CRPD; článek 110 jednacího řádu CERD; článek 98 jednacího řádu CAT; pracovní metody výboru CEDAW a jeho pracovní skupiny pro individuální stížnosti přijaté podle OP CEDAW, odst. 15.

<sup>237</sup> OHCHR, [Šetření](#), webové stránky (přístup 2. února 2026).

<sup>238</sup> Viz OHCHR, [Šetření](#), webové stránky (přístup 2. února 2026); Mezinárodní služba pro lidská práva, [Smluvní orgány: 3.12 Provádění šetření](#), webové stránky (přístup 19. června 2025).

šetření,<sup>239</sup> zatímco HRC a CERD postupy pro šetření nemají. Výbor CED nemá postup označený jako „šetření“, může však zahájit srovnatelný postup na základě spolehlivých informací, které naznačují, že „smluvní stát závažným způsobem porušuje úmluvu“.<sup>240</sup> Vyšetřovací postupy jsou smluvními orgány zahajovány jen zřídka, přičemž každý orgán provádí pouze jedno šetření najednou z důvodu závažné nebo systematické povahy údajných porušení, důvěrné povahy a značné časové a finanční náročnosti.<sup>241</sup>

### *Předběžná fáze*

Vyšetřovací řízení se zahajuje na základě informací, které naznačují závažná nebo systematická porušení příslušné úmluvy o lidských právech ze strany smluvního státu.<sup>242</sup> Výbory CESC, CEDAW, CAT, CRPD, CRC a CED jsou pověřeny prováděním šetření.<sup>243</sup> Nevládní organizace, aktéři občanské společnosti, jednotlivci nebo jiné zainteresované strany mohou upozornit příslušný smluvní orgán na takové závažné nebo systematické porušení.

Smluvní orgán poté prověří spolehlivost informací a posoudí, zda situace splňuje prahovou hodnotu závažnosti nezbytnou k otevření šetření; v případě výborů CRPD, CEDAW a ICESCR toto vyžaduje informace „naznačující závažná nebo systematická porušení práv stanovených v úmluvě ze strany dotčeného smluvního státu“; v případě výboru CRC „existenci závažných a systematických porušení práv dětí ve smluvním státě“; pro výbor CAT „opodstatněné náznaky, že na území smluvního státu je systematicky praktikováno mučení“; a pro výbor CED informace, které „naznačují závažná porušení ustanovení úmluvy“.<sup>244</sup> Tato hranice je vyšší než u individuálních stížností; zaměřuje se na rozšířená nebo opakovaná porušení, která se týkají významného počtu osob, nebo na zakořeněné vzorce zneužívání.<sup>245</sup>

### *Zkoumání informací*

Pokud Výbor shledá, že informace jsou spolehlivé a naznačují existenci „závažných nebo systematických porušení“ – nebo v případě CED „závažných porušení“ – práv chráněných příslušnou úmluvou, informuje o tom důvěrně dotčený smluvní stát a vyzve ho, aby se k tvrzením vyjádřil.<sup>246</sup> Výbor zohlední všechny předložené připomínky a může požádat o doplňující informace jak smluvní stát, tak i mezivládní organizace, orgány OSN, specializované agentury, fondy, programy a mechanismy, mezinárodní organizace, vnitrostátní lidskoprávní instituce, nevládní organizace a/nebo jednotlivce (s výjimkou CESC, který informace od jednotlivců nepřijímá).<sup>247</sup>

<sup>239</sup> Články 28–41 jednacího řádu OP ICESCR; články 30–42 jednacího řádu OP3 CRC; články 79–92 jednacího řádu CRPD; články 75–90 jednacího řádu CAT; články 76–91 jednacího řádu CEDAW.

<sup>240</sup> Článek 33 CED; články 91–102 jednacího řádu CED.

<sup>241</sup> Šetření se liší od individuálních stížností nebo sdělení, které požadují, aby výbor rozhodl, zda v konkrétním případě došlo k porušení ustanovení úmluvy. Pro účely této příručky jsou šetření považovány jako účinný postup, který není v pravém slova smyslu typem sporu před smluvním orgánem.

<sup>242</sup> OHCHR, [Šetření](#), webové stránky (přístup 16. června 2025).

<sup>243</sup> Článek 11 OP ICESCR; článek 8 OP CEDAW; článek 20 CAT; článek 6 OP CRPD; články 13 a 14 OP3 CRC; článek 33 CED.

<sup>244</sup> Článek 33 odst. 2 jednacího řádu OP ICESCR; článek 82 odst. 2 jednacího řádu CEDAW; článek 81 odst. 1 jednacího řádu CAT; článek 83 odst. 2 jednacího řádu CRPD; článek 34 odst. 2 jednacího řádu OP3 CRC; článek 94 odst. 2 jednacího řádu CED.

<sup>245</sup> Viz např. Výbor pro práva dítěte, Šetření týkající se Chile podle článku 13 OP3 CRC, CRC/C/CHL/IR/1, 6. května 2020, odst. 112.

<sup>246</sup> Článek 34 jednacího řádu OP ICESCR; článek 83 jednacího řádu CEDAW; článek 82 jednacího řádu CAT; článek 84 jednacího řádu CRPD; článek 35 jednacího řádu OP3 CRC; článek 95 jednacího řádu CED.

<sup>247</sup> Článek 34 jednacího řádu OP ICESCR; článek 83 jednacího řádu CEDAW; články 82 a 83 jednacího řádu CAT; článek 84 jednacího řádu CRPD; článek 35 OP3 CRC jednacího řádu; článek 95(2)–(3) jednacího řádu CED.

### Průběh šetření

Od předběžné fáze je pak proces šetření přísně důvěrný a řídí se zásadami spravedlnosti a spolupráce se smluvním státem.<sup>248</sup> Se souhlasem státu může Výbor navštívit jeho území, aby tvrzení prošetřil přímo, provedl slyšení a shromáždil doplňující informace.<sup>249</sup> Pokud je to vhodné, po návštěvě a po přezkoumání všech informací z různých zdrojů, provede Výbor interní jednání. Pokud dojde k závěru, že došlo k závažným nebo systematickým porušením, předá smluvnímu státu zprávu obsahující jeho zjištění, připomínky a doporučení. Smluvní stát je vyzván, aby na ni reagoval do šesti měsíců nebo ve lhůtě stanovené Výborem.<sup>250</sup>

Spolupráce a následná opatření smluvního státu jsou zásadními aspekty procesu šetření. Na navazujících zasedáních může Výbor monitorovat implementaci svých doporučení a požadovat aktuální informace.<sup>251</sup> Zveřejnění zprávy smluvního orgánu závisí na souhlasu smluvního státu; ačkoli je proces standardně důvěrný, Výbor může v zájmu transparentnosti rozhodnout o zveřejnění souhrnu nebo celé zprávy.<sup>252</sup>

### Předběžná opatření

Pouze Výbor pro práva dítěte může požádat smluvní stát o přijetí předběžných opatření, aby se zabránilo možnému nenapravitelnému poškození oběti či obětí údajného porušení, dokud Výbor nevydá své finální závěry v rámci šetření.<sup>253</sup> Výbor pro práva dítěte může požádat o předběžná opatření kdykoli v průběhu řízení.

## b. Evropský soud pro lidská práva

Postup a požadavky pro podání stížnosti k ESLP jsou stanoveny v EÚLP a některých jejích protokolech, jednacím řádu Soudu a praktických pokynech vydaných předsedou Soudu. Podrobnější a aktuální informace o podání individuální stížnosti lze nalézt na [webových stránkách ESLP](#),<sup>254</sup> včetně:

- [praktických pokynů k zahájení řízení](#);<sup>255</sup>
- [praktického průvodce kritérii přípustnosti](#);<sup>256</sup>
- [formuláře stížnosti](#);<sup>257</sup>
- [pokyny pro vyplnění formuláře stížnosti](#);<sup>258</sup>
- [pokyny k častým chybám a jak se jim vyvarovat](#);<sup>259</sup>
- [dokument vysvětlující, jak podat stížnost a jak jsou stížnosti zpracovávány](#);<sup>260</sup>
- [často kladené otázky](#).<sup>261</sup>

<sup>248</sup> Články 32 a 36 jednacího řádu OP ICESCR; články 80 a 83 jednacího řádu CEDAW; články 78 a 85 jednacího řádu CAT; články 81 a 86 jednacího řádu CRPD; články 33 a 37 jednacího řádu OP3 CRC; článek 97 jednacího řádu CED.

<sup>249</sup> Články 37 a 38 jednacího řádu OP ICESCR; články 86 a 87 jednacího řádu CEDAW; články 86 a 87 jednacího řádu CAT; články 87 a 88 jednacího řádu CRPD; články 38 a 39 jednacího řádu OP3 CRC; články 96 a 98 jednacího řádu CED.

<sup>250</sup> Článek 40 OP ICESCR jednacího řádu; článek 89 CEDAW jednacího řádu; článek 89 CAT jednacího řádu; článek 90 CRPD jednacího řádu; článek 41 OP3 CRC jednacího řádu; článek 100 CED jednacího řádu.

<sup>251</sup> Článek 41 jednacího řádu OP ICESCR; článek 90 jednacího řádu CEDAW; článek 90 jednacího řádu CAT; článek 91 jednacího řádu CRPD; článek 42 jednacího řádu OP3 CRC; článek 101 jednacího řádu CED.

<sup>252</sup> Článek 80 jednacího řádu CEDAW; článek 90 jednacího řádu CAT; článek 7 jednacího řádu OP3 CRC; článek 100 jednacího řádu CED.

<sup>253</sup> Článek 42 OP3 CRC jednacího řádu.

<sup>254</sup> ESLP, [Stěžovatelé](#), webové stránky (přístup 29. ledna 2026).

<sup>255</sup> ESLP, [Praktické pokyny: Zahájení řízení \(individuální stížnosti podle článku 34 Úmluvy\)](#), naposledy pozměněno 1. února 2022. Tyto praktické pokyny doplňují články 45 a 47 jednacího řádu ESLP.

<sup>256</sup> Kancelář ESLP, [Praktický průvodce kritérii přípustnosti](#), naposledy aktualizováno dne 31. srpna 2025.

<sup>257</sup> ESLP, [formulář stížnosti](#), únor 2022.

<sup>258</sup> ESLP, [Pokyny k vyplnění formuláře stížnosti](#), leden 2022.

<sup>259</sup> ESLP, [Časté chyby při vyplňování formuláře stížnosti a jak se jim vyhnout](#), 1. února 2022;

<sup>260</sup> Oddělení pro styk s veřejností ESLP, [Vaše stížnost k ESLP: Jak podat stížnost a jak je stížnost zpracovávána](#).

<sup>261</sup> ESLP, [Otázky a odpovědi](#).

Vyhledávač [stavu řízení](#) Soudu umožňuje ověřit aktuální stav řízení poté, co byla stížnost přidělena příslušné soudní formaci.<sup>262</sup>

**Stížnost:** Stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva musí být obvykle podána pomocí formuláře, který je k dispozici na webových stránkách Soudu, a to v jednom z úředních jazyků Soudu (angličtina nebo francouzština).<sup>263</sup> Stížnost musí být zaslána poštou a musí být k ní přiloženy kopie příslušných dokumentů, včetně napadených soudních nebo jiných rozhodnutí či opatření, jakož i důkazy prokazující vyčerpání dostupných vnitrostátních opravných prostředků.<sup>264</sup> Musí být přiložen seznam předložených dokumentů.<sup>265</sup>

Jak je uvedeno v oddíle 2.1.1, stížnost musí být odeslána do čtyř měsíců od konečného rozhodnutí nejvyššího vnitrostátního orgánu příslušného k posouzení stížnosti.<sup>266</sup> Musí obsahovat stručný popis skutkového stavu, stížnosti a vysvětlení, jak stěžovatel splnil požadavek vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků a další kritéria přípustnosti.<sup>267</sup> Stížnost může také obsahovat doplňující informace, které však nesmí přesáhnout dvacet stran formátu A4.<sup>268</sup> Informace uvedené v samotném formuláři stížnosti však musí být dostatečné k tomu, aby Soud mohl posoudit povahu a rozsah stížnosti.<sup>269</sup>

Po obdržení první komunikace Soud registruje spis, jehož číslo musí být uvedeno ve veškeré následné korespondenci.<sup>270</sup> Stěžovatelé jsou o tomto referenčním čísle informováni dopisem.<sup>271</sup> V této fázi mohou být stěžovatelé také požádáni o poskytnutí dalších informací nebo dokumentů.<sup>272</sup>

**Právní zastoupení:** Stížnosti mohou být k ESLP podány přímo obětí nebo prostřednictvím jejího zástupce.<sup>273</sup> Obecně však Soud požaduje, aby byl stěžovatel zastoupen, jakmile byla stížnost komunikována vládě smluvního státu.<sup>274</sup> Stěžovatel může požádat o povolení vlastního zastupování, které může předseda senátu výjimečně povolit.<sup>275</sup>

Zástupce stěžovatele musí být právníkem oprávněným k výkonu v jednom ze smluvních států EÚLP a v jednom z nich mít bydliště, nebo zástupce může být jinou osobou schválenou předsedou senátu.<sup>276</sup> Zástupce musí mít dostatečnou znalost francouzštiny nebo angličtiny, pokud předseda neudělí povolení k použití jiného jazyka.<sup>277</sup> Předseda

<sup>262</sup> ESLP, [Stav řízení online](#), webová stránka (přístup 2. února 2026).

<sup>263</sup> Úředními jazyky soudu jsou angličtina a francouzština, ale pokud je to pro stěžovatele snazší, je možné psát kanceláři Soudu v úředním jazyce jednoho ze států, které ratifikovaly Úmluvu. V počáteční fázi řízení může stěžovatel také dostávat korespondenci od soudu v tomto jazyce. V pozdější fázi řízení, konkrétně pokud se Soud rozhodne požádat vládu o předložení písemných připomínek k stížnosti, je veškerá korespondence Soudu zasílána v angličtině nebo francouzštině a stěžovatel nebo jeho zástupce bude rovněž v následných podáních povinen používat angličtinu nebo francouzštinu.

<sup>264</sup> Článek 47(3)(1)(a) jednacího řádu ESLP.

<sup>265</sup> ESLP, [Praktické pokyny: Zahájení řízení \(individuální stížnosti podle článku 34 Úmluvy\)](#), naposledy pozměněno dne 1. února 2022, odst. 10.

<sup>266</sup> Lhůta pro podání stížnosti byla změněna po přijetí opčního protokolu č. 15, který vstoupil v platnost v roce 2021.

<sup>267</sup> Článek 47(3)(1)(b) jednacího řádu ESLP.

<sup>268</sup> Článek 47(2)(b) jednacího řádu ESLP.

<sup>269</sup> ESLP, [Praktické pokyny: Zahájení řízení \(individuální stížnosti podle článku 34 Úmluvy\)](#), naposledy pozměněno dne 1. února 2022, odst. 5, 7.

<sup>270</sup> Článek 47(2)(b) jednacího řádu ESLP; ESLP, [Praktické pokyny: Zahájení řízení \(individuální stížnosti podle článku 34 Úmluvy\)](#), naposledy pozměněno dne 1. února 2022, odst. 5.

<sup>271</sup> Článek 47(2)(a) jednacího řádu ESLP; ESLP, [Praktické pokyny: Zahájení řízení \(individuální stížnosti podle článku 34 Úmluvy\)](#), naposledy pozměněno dne 1. února 2022, odst. 7.

<sup>272</sup> ESLP, [Praktické pokyny: Zahájení řízení \(individuální stížnosti podle článku 34 Úmluvy\)](#), naposledy pozměněno dne 1. února 2022.

<sup>273</sup> Pravidla pro zastupování jsou zakotvena v článku 36 jednacího řádu ESLP.

<sup>274</sup> Pokud stěžovatel po dlouhou dobu nekomunikuje se svým zástupcem, může to vést k tomu, že Soud rozhodne, že stěžovatel ztratil zájem o řízení, a vyřadí případ ze seznamu. Viz *Ramzy v. Nizozemsko*, ESLP, stížnost č. 25424/05, rozhodnutí o přípustnosti, 20. července 2010.

<sup>275</sup> Článek 36(3) jednacího řádu ESLP.

<sup>276</sup> Článek 36(4)(a) jednacího řádu ESLP.

<sup>277</sup> Článek 36(5) jednacího řádu ESLP.

senátu může také zástupce odvolat, pokud se jeho chování ukáže jako překážka účinného zastupování zájmů stěžovatele.<sup>278</sup>

**Právní pomoc:** ESLP provozuje systém právní pomoci. Předseda senátu může právní pomoc poskytnout, pokud to považuje za nezbytné pro řádný průběh řízení a za předpokladu, že stěžovatel nemá dostatečné prostředky na úhradu všech nebo části vzniklých nákladů.<sup>279</sup> Právní pomoc může být poskytnuta buď na žádost stěžovatele, nebo z vlastního podnětu předsedy.<sup>280</sup> K tomuto rozhodnutí dojde buď poté, co žalovaný stát předloží své písemné připomínky k podmínkám přípustnosti, nebo po uplynutí lhůty pro jejich předložení.<sup>281</sup> Pokud je právní pomoc poskytnuta, vztahuje se na všechny další fáze řízení, ledaže předseda senátu rozhodne, že podmínky pro její poskytnutí již nejsou naplněny.<sup>282</sup> Stěžovatelé, kteří mají o právní pomoc zájem, musí vyplnit prohlášení ověřené příslušnými vnitrostátními orgány, v němž uvedou své příjmy, jmění a veškeré finanční závazky vůči závislým osobám nebo jakékoli jiné finanční závazky.<sup>283</sup>

**Složení soudu:** ESLP může zasedat v sestavě samosoudce, tříčlenného výboru, sedmičlenného senátu nebo sedmnáctičlenného Velkého senátu.<sup>284</sup> Samosoudce může rozhodnout o nepřijatelnosti stížnosti nebo ji vyškrtnout ze seznamu případů Soudu, aby urychlil projednání zjevně nepřijatelných stížností, nerozhoduje však o meritu věci.<sup>285</sup> Samosoudci jsou jmenováni předsedou soudu a nezasedají ve věcech proti svému vlastnímu státu.<sup>286</sup> Výbory složené ze tří soudců mají stejnou pravomoc, ale mohou navíc vydávat rozsudky ve věci samé, pokud se případ týká záležitosti, která je už v judikatuře Soudu ustálená.<sup>287</sup> Většinu meritorních rozsudků vydávají senáty složené ze sedmi soudců, včetně předsedy, národního soudce a pěti dalších soudců jmenovaných předsedou Soudu.<sup>288</sup> Každá smluvní strana volí jednoho národního soudce prostřednictvím Parlamentního shromáždění Rady Evropy (PACE), které vybírá soudce ze seznamu tří kandidátů nominovaných státem.<sup>289</sup> Senáty přezkoumávají jak přípustnost, tak meritorní stránku věci, pokud už stížnost nebyla prohlášena za nepřijatelnou.<sup>290</sup> Velký senát je nejvyšší instancí soudu a skládá se ze 17 soudců, včetně předsedy, místopředsedů, předsedů sekcí a národního soudce.<sup>291</sup>

<sup>278</sup> Článek 36(4)(c) jednacího řádu ESLP.

<sup>279</sup> Článek 106 jednacího řádu ESLP.

<sup>280</sup> Článek 105(1) jednacího řádu ESLP.

<sup>281</sup> Článek 107 jednacího řádu ESLP.

<sup>282</sup> Článek 110 jednacího řádu ESLP.

<sup>283</sup> Články 105–110 jednacího řádu ESLP týkající se právní pomoci.

<sup>284</sup> Článek 26 EÚLP; články 24–30 jednacího řádu EÚLP.

<sup>285</sup> Článek 27 odst. 1 EÚLP.

<sup>286</sup> Článek 27A odst. 3 jednacího řádu ESLP: „Podle čl. 26 odst. 3 Úmluvy nesmí soudce jako samosoudce přezkoumávat žádnou stížnost směřující proti smluvní straně, za kterou byl zvolen. Soudce navíc nemůže jako samosoudce přezkoumávat žádnou stížnost směřující proti smluvní straně, jejímž je státním příslušníkem.“

<sup>287</sup> Článek 28 odst. 1 EÚLP; Protokol č. 14 k EÚLP.

<sup>288</sup> Článek 26 EÚLP; článek 26 odst. 1 jednacího řádu ESLP: „Senáty složené ze sedmi soudců podle čl. 26 odst. 1 Úmluvy pro projednávání věcí předložených Soudu se ustanovují ze sekcí takto. (a) Aniž je dotčen odstavec 2 tohoto článku a čl. 28 odst. 4 poslední věta tohoto jednacího řádu, senát se vždy skládá z předsedy sekce a soudce zvoleného za dotčenou smluvní stranu. Pokud soudce za dotčenou smluvní stranu není členem sekce, které byla stížnost přidělena podle článku 51 nebo 52 tohoto jednacího řádu, zasedá z moci úřední jako člen senátu podle s čl. 26 odst. 4 Úmluvy. V případě, že soudce nemůže zasedat nebo se vzdá své funkce, použije se článek 29 tohoto jednacího řádu. (b) Ostatní členy senátu určí předseda sekce na základě rotačního systému z řad členů příslušné sekce. (c) Členové sekce, kteří nejsou takto určeni, zasedají ve věci jako náhradní soudci. 2. Soudce zvoleného za dotčenou smluvní stranu, případně jiného zvoleného soudce nebo soudce ad hoc jmenovaného podle článků 29 a 30 tohoto jednacího řádu, může předseda senátu zprostit povinnosti účasti na jednáních věnovaných přípravným nebo procesním otázkám. Pro účely těchto jednání zasedá první náhradní soudce.“

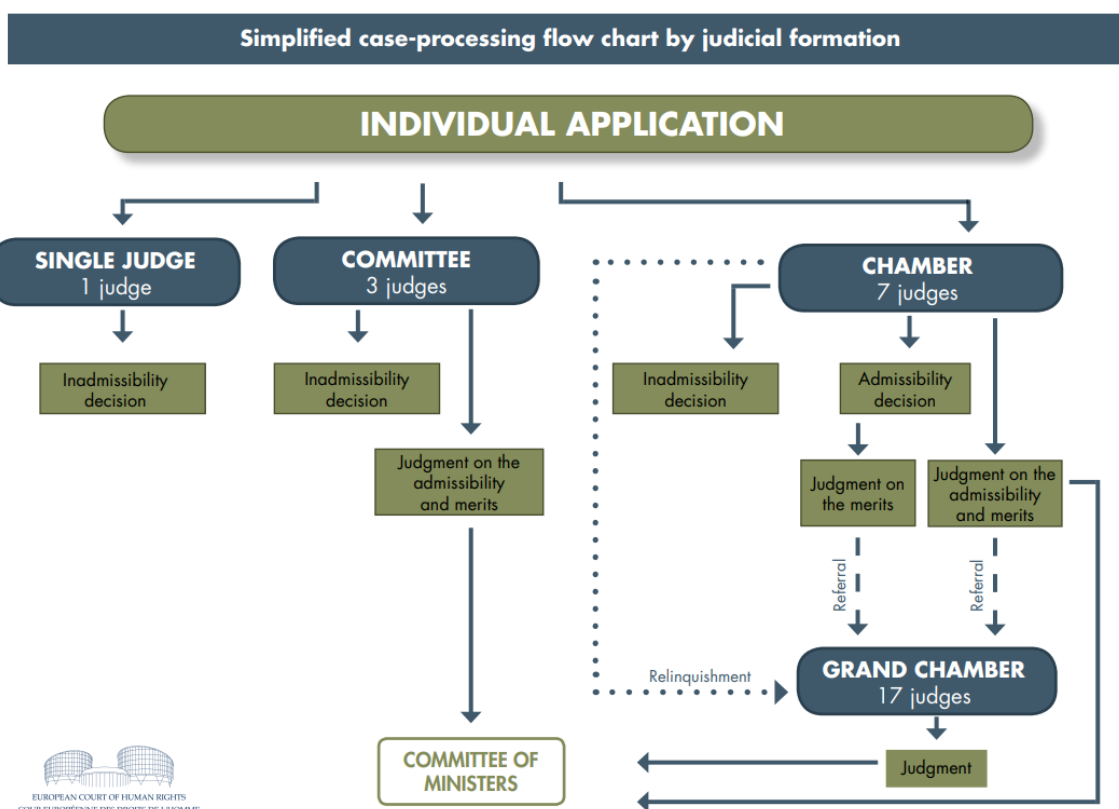
<sup>289</sup> Článek 22 EÚLP; PACE, [Výbor pro volbu soudců ESLP](https://pace.coe.int/en/pages/committee-30/committee-on-the-election-of-judges-to-the-european-court-of-human-rights), webové stránky (přístup 22. května 2025). Dostupné z: <https://pace.coe.int/en/pages/committee-30/committee-on-the-election-of-judges-to-the-european-court-of-human-rights>

<sup>290</sup> Článek 29 EÚLP. Článek 1 písm. e) jednacího řádu EÚLP: „Pojmem „senát“ se rozumí senát složený ze sedmi soudců ustavený ve smyslu čl. 26 odst. 1 Úmluvy, a pojmem „předseda senátu“ rozumí soudce, který tomuto „senátu“ předsedá.“

<sup>291</sup> Článek 26 EÚLP; Článek 24 jednacího řádu ESLP.

**Přenechání jurisdikce Velkému senátu:** Kdykoli před vynesením rozsudku může senát „přenechat pravomoc Velkému senátu“ v případech, které jsou projednávány před senátem a které vyvolávají „závažnou otázku týkající se výkladu Úmluvy nebo protokolů“ nebo v případech, kdy by jejich řešení mohlo vést k rozhodnutí „v rozporu s předchozím rozsudkem Soudu“.<sup>292</sup>

**Postoupení Velkému senátu:** Kterákoli strana může požádat o postoupení věci Velkému senátu. Pětice senát Velkého senátu žádost posoudí a může ji přijmout v případech, které vyvolávají „závažnou otázku týkající se výkladu Úmluvy nebo protokolů“ nebo „závažnou otázku obecného významu“.<sup>293</sup>



Obrázek 1. Zjednodušený diagram zpracování případů ESLP<sup>294</sup>

### Fáze přijatelnosti

Předseda Soudu přidělí případ určité sekci Soudu.<sup>295</sup> Předseda sekce sestaví senát složený ze sedmi soudců.<sup>296</sup> Jednotlivé stížnosti mohou být prohlášeny za nepřijatelné nebo vyškrtuty ze seznamu případů soudu samosoudcem, „pokud lze takové rozhodnutí

<sup>292</sup> Článek 30 EÚLP: „Pokud případ projednáváný senátem vyvolává závažnou otázku týkající se výkladu Úmluvy nebo Protokolů k ní nebo pokud by se rozhodnutí senátu o otázce jím projednávané mohlo dostat do rozporu s rozsudkem dříve Soudem vyneseným, může se senát v kterémkoliv okamžiku před vynesením rozsudku vzdát pravomoci ve prospěch Velkého senátu.“ Viz také článek 72 jednacího řádu ESLP. Viz např. ESLP, Registr, [Přenechání věci Velkému senátu ve věci Mansouri v. Itálie](https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%7B%22itemid%22%3A%22003-7883071-10962266%22%7D), tisková zpráva, 22. února 2024. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%7B%22itemid%22%3A%22003-7883071-10962266%22%7D>

<sup>293</sup> Článek 43 EÚLP: „1. V tříměsíční lhůtě ode dne rozsudku senátu mohou strany případu požádat ve výjimečných případech o postoupení případu Velkému senátu. 2. Kolegium pěti soudců Velkého senátu žádosti vyhoví, jestliže případ vyvolává závažnou otázku týkající se výkladu nebo použití Úmluvy nebo Protokolů k ní nebo závažný problém obecného významu. 3. Pokud porota žádost přijme, Velký senát o případu rozhodne formou rozsudku.“ Viz také článek 73 jednacího řádu ESLP.

<sup>294</sup> Zdroj obrázku: ESLP, [Zjednodušený diagram postupu při projednávání případů před Soudem](#), webové stránky (přístup 2. února 2026).

<sup>295</sup> Článek 52 odst. 1 jednacího řádu ESLP.

<sup>296</sup> Článek 26 EÚLP; článek 52 odst. 2 jednacího řádu ESLP.

přijmout bez dalšího přezkoumání<sup>297</sup>. Rozhodnutí samosoudce přijatá podle článku 27 EÚLP jsou konečná.<sup>298</sup> V opačném případě samosoudce postoupí případ senátu nebo výboru tří soudců.<sup>299</sup>

Předseda senátu jmenuje pro daný případ soudce zpravodaje.<sup>300</sup> Soudce zpravodaj může požádat strany o dodatečné informace, rozhodnout, zda by případ měl být projednán samosoudcem, výborem nebo senátem, a může předkládat zprávy, návrhy nebo dokumenty senátu, výboru nebo předsedovi.<sup>301</sup> V této fázi může být případ postoupen výboru složenému ze tří soudců. Výbor komunikuje stížnost žalovanému státu a může požádat obě strany o dodatečné informace.<sup>302</sup>

Výbor může jednomyslným hlasováním prohlásit případ za nepřijatelný, vyškrtnout jej ze seznamu nebo prohlásit za přijatelný a okamžitě rozhodnout o meritě věci, pokud je základní otázka v daném případě již předmětem ustálené judikatury Evropského soudu pro lidská práva.<sup>303</sup> V opačném případě výbor postoupí případ senátu.<sup>304</sup> Rozhodnutí výboru je konečné.<sup>305</sup> Senát může rovněž požádat strany o další informace a rozhodnout o nepřijatelnosti stížnosti nebo ji okamžitě vyškrtnout ze seznamu.<sup>306</sup> Před rozhodnutím o přijatelnosti může na žádost jedné ze stran nebo z vlastního podnětu uspořádat slyšení a, pokud by to považoval za vhodné, současně rozhodnout o přijatelnosti i o meritě věci.<sup>307</sup>

### *Přezkum přijatelnosti a merita*

Rozhodnutí o přijatelnosti může být přijato samostatně nebo současně s rozsudkem ve věci samé.<sup>308</sup> Pokud nebyla stížnost prohlášena za nepřijatelnou nebo vyškrtnuta ze seznamu případů Soudu, může senát vyzvat strany, aby předložily další důkazy a připomínky, a může rozhodnout o konání jednání.<sup>309</sup> Pokud jedinec požaduje spravedlivé zadostiučinění v případě, že Soud shledá, že stát porušil jeho práva, měl by v této fázi být předložen jak nárok, tak podpůrné dokumenty.<sup>310</sup>

Senát poté případ projedná.<sup>311</sup> Slyšení jsou veřejná, stejně jako dokumenty uložené u soudního tajemníka.<sup>312</sup> Ve výjimečných případech však může Soud rozhodnout o omezení přístupu ke spisu v zájmu dobrých mravů, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo pokud to vyžadují zájmy mladistvých nebo ochrana soukromého života stran.<sup>313</sup> Přístup ke spisu může být omezen také ve zvláštních okolnostech, pokud by zveřejnění poškodilo zájmy spravedlnosti.<sup>314</sup>

Rozsudky senátu jsou konečné, pokud: a) strany prohlásí, že nepožadují postoupení věci Velkému senátu; b) uplynou tři měsíce od data rozsudku, aniž by bylo požádáno o

<sup>297</sup> Článek 27 odst. 1 EÚLP.

<sup>298</sup> Článek 27 odst. 2 EÚLP.

<sup>299</sup> Článek 27 odst. 3 EÚLP; článek 49, 52A, 53 a 54 jednacího řádu ESLP.

<sup>300</sup> Článek 24 EÚLP; článek 49(2) jednacího řádu ESLP.

<sup>301</sup> Články 24 a 27 EÚLP; články 49 a 52A jednacího řádu ESLP.

<sup>302</sup> Článek 26 EÚLP; článek 51 odst. 4 jednacího řádu ESLP.

<sup>303</sup> Článek 28 EÚLP; článek 53 odst. 2 jednacího řádu ESLP.

<sup>304</sup> Článek 28 EÚLP; článek 53(6) jednacího řádu ESLP.

<sup>305</sup> Článek 28 EÚLP; článek 53(4) jednacího řádu ESLP.

<sup>306</sup> Článek 28 EÚLP; článek 53 odst. 1 jednacího řádu ESLP.

<sup>307</sup> Článek 29 EÚLP; článek 54 jednacího řádu ESLP.

<sup>308</sup> Články 28–29 EÚLP.

<sup>309</sup> Článek 29 EÚLP; článek 59 odst. 1 jednacího řádu ESLP.

<sup>310</sup> Článek 41 EÚLP; článek 60 odst. 2 jednacího řádu ESLP.

<sup>311</sup> Článek 38 EÚLP.

<sup>312</sup> Článek 40 EÚLP; článek 33(1) a 63(1) jednacího řádu ESLP.

<sup>313</sup> Články 33(2) a 63(2) jednacího řádu ESLP.

<sup>314</sup> Článek 40 EÚLP; články 33 a 63 jednacího řádu ESLP.

postoupení věci Velkému senátu; nebo c) senát Velkého senátu zamítne žádost o postoupení věci podanou jednou ze stran.<sup>315</sup>

**Spravedlivé zadostiučinění:** Pokud Soud shledá porušení Úmluvy, zváží veškeré nároky stěžovatele na spravedlivé zadostiučinění.<sup>316</sup> Nároky stěžovatele na spravedlivé zadostiučinění by měly obsahovat jejich podrobný rozpis spolu s veškerými relevantními podpůrnými dokumenty a měly by být předloženy zpravidla ve lhůtě stanovené předsedou senátu pro předložení připomínek stěžovatele k meritu jeho stížnosti.<sup>317</sup>

Kromě priznání odškodnění, které má být vyplaceno jako spravedlivé zadostiučinění:

*„v určitých zvláštních situacích [...] může Soud považovat za užitečné sdělit žalovanému státu, jaká opatření by mohla být přijata k ukončení – často systémové – situace, která vedla ke shledání porušení [...]. Někdy může být povaha zjištěného porušení taková, že nezbyvá žádná reálná volba, pokud jde o požadovaná opatření [...]“.*<sup>318</sup>

#### **A.D. v. Malta, ESLP, stížnost č. 12427/22, rozsudek ze dne 17. října 2023<sup>319</sup>**

**Pozadí případu:** Případ se týká nezletilého žadatele o azyl z Pobřeží slonoviny, který při svém příjezdu na Maltu v listopadu 2021 uvedl, že je mu 17 let. Byl celkem 225 dní zajišťován v různých zařízeních imigrační detence, aniž by měl přístup k informacím a komunikaci v jazyce, kterému rozuměl, a to včetně počátečního období, kdy byl držen v karanténě. Stěžovatel nevěděl, že má opatrovníka. Přestože mu byla diagnostikována plicní tuberkulóza, neměl včasný, odpovídající ani soustavný přístup k lékařské péči. Navzdory tomu, že uvedl, že je mu 17 let, byl zpočátku zajištěn spolu s dospělými, vystaven špatným hygienickým podmínkám, omezenému přístupu ven, izolaci a trpěl psychickými problémy.

**Litigace před ESLP:** Stěžovatel mimo jiné namítal, že:

- (i) v rozporu s článkem 3 EÚLP byl zajištěn po dobu 225 dnů v nelidských a ponižujících podmínkách;
- (ii) od 10. prosince 2021 do 10. února 2022 jeho zbavení svobody představovalo zajištění, které nebylo zákonné, a bylo proto v rozporu s čl. 5 odst. 1 EÚLP;
- (iii) jeho zajištění po vydání příkazu k zajištění dne 10. února 2022 bylo arbitrární, a proto v rozporu s čl. 5 odst. 1 EÚLP; a
- (iv) v rozporu s čl. 13 EÚLP neměl přístup k účinnému opravnému prostředku, aby si mohl podle čl. 3 stěžovat na podmínky svého zajištění.

V rozsudku ze dne 17. října 2023 Soud rozhodl, že:

- (i) „s ohledem na zranitelnost stěžovatele (předpokládaný nezletilý věk a zdravotní stav) nebyly podmínky, v nichž byl umístěn, přizpůsobeny jeho potřebám ani důvodům, které vedly k jeho zajištění, které trvalo více než sedm měsíců, a s přihlédnutím ke všem relevantním okolnostem představovaly nelidské a ponižující zacházení. [...] Došlo tedy k porušení článku 3 Úmluvy“;
- (ii) jeho zajištění v období od 10. prosince 2021 do 20. února 2021 nebylo stanoveno zákonem, a proto porušovalo čl. 5 odst. 1 EÚLP;

<sup>315</sup> Článek 44 EÚLP: „1. Rozsudek Velkého senátu je konečný. 2. Rozsudek senátu se stane konečným, a) jakmile strany prohlásí, že nebudou žádat o postoupení případu Velkému senátu, nebo b) po uplynutí tříměsíční lhůty ode dne vynesení rozsudku, jestliže nebylo požádáno o postoupení případu Velkému senátu, nebo c) jakmile kolegium soudců Velkého senátu zamítne žádost podle článku 43. 3. Konečný rozsudek se zveřejní.“

<sup>316</sup> Článek 41 EÚLP.

<sup>317</sup> Článek 41 EÚLP; článek 60 jednacího řádu ESLP.

<sup>318</sup> *Hirsi Jamaa a další v. Itálie*, ESLP, stížnost č. 27765/09, rozsudek ze dne 23. února 2012, odst. 209. Opatření jsou nařízena podle článku 46 EÚLP.

<sup>319</sup> *A.D. v. Malta*, ESLP, stížnost č. 12427/22, rozsudek ze dne 17. října 2023. ICJ, Evropská rada pro uprchlíky a exulanty (ECRE), AIRE Centre a Global Campus of Human Rights podaly společnou intervenci třetí strany, viz ICJ, [Malta: společná intervence třetí strany ve věci detence dítěte v migrační situaci](#), 18. října 2022, webové stránky (přístup 3. února 2026).

- (iii) jeho zajištění od 10. února 2022 nebylo v souladu s čl. 5 odst. 1 písm. f) (tj. zadržení za účelem kontroly přistěhovalectví), a proto porušovalo čl. 5 odst. 1 EÚLP;
- (iv) Soud opakuje, že v souladu se svou ustálenou judikaturou týkající se Malty nepředstavuje ústavní opravný prostředek účinný prostředek nápravy ve vztahu ke stížnostem týkajícím se stávajících podmínek zajištění podle článku 3. Vzhledem k tomu, že neexistuje žádný jiný dostupný opravný prostředek, Soud dospěl k závěru, že došlo k porušení článku 13 ve spojení s článkem 3.

Soud zejména shledal, že v rozporu s čl. 13 ve spojení s čl. 3 neměl stěžovatel přístup k účinnému opravnému prostředku, a zopakoval, že takový opravný prostředek musí být přiměřený, přístupný a rychlý, pokud je rychlost nezbytná pro účinnost nápravného opatření. Soud zdůraznil, že Malta musí přijmout obecná opatření, aby zajistila, že „zranitelné“ osoby nebudou zadržovány, že zadržení bude spojeno s alespoň jedním přípustným právním důvodem a že podmínky zajištění budou přiměřené. Soud přiznal stěžovateli spravedlivé zadostiučinění.

**Dopad rozhodnutí:** Na základě rozsudku Malta zkrátila automatické zajištění po příjezdu z důvodů veřejného zdraví ze dvou týdnů na několik dní. V roce 2024 však hlavní imigrační úřad (PIO) zavedl novou politiku automatické vazby na základě příkazu k zajištění na minimálně dva měsíce pro všechny žadatele o azyl, s výjimkou těch, kteří byli při vylodění označeni jako zranitelní.<sup>320</sup>

### *Smírné urovnání*

V průběhu řízení může Soud pomáhat stranám dosáhnout smírného urovnání sporu.<sup>321</sup> Jednání o smírném urovnání jsou důvěrná a vedou se pod vedením kanceláře Soudu podle pokynů senátu, kterému byl případ přidělen, nebo jeho předsedy.<sup>322</sup> Pokud je dosaženo smíru, případ bude vyškrtnut ze seznamu.<sup>323</sup> Rozhodnutí Soudu v takových případech se omezuje na stručné shrnutí skutkového stavu a podmínek smíru, které se poté předá Výboru ministrů, který sleduje průběh implementace smíru.<sup>324</sup> Dosažený smír nesmí být v rozporu s žádným ustanovením EÚLP.<sup>325</sup>

### *Vyškrtnutí ze seznamu*

V kterékoli fázi řízení může Soud rozhodnout o vyškrtnutí stížnosti ze seznamu případů.<sup>326</sup> K tomu může dojít, pokud je zjištěno, že stěžovatel již nemá v úmyslu ve stížnosti pokračovat, záležitost byla vyřešena nebo z jakéhokoli jiného důvodu stanoveného Soudem již není odůvodněné pokračovat v projednávání stížnosti.<sup>327</sup>

Soud může také vyškrtnout případ, pokud žalovaný stát učiní jednostranné prohlášení, i když si stěžovatel přeje, aby případ pokračoval.<sup>328</sup> Rozhodnutí Soudu v takových případech závisí na tom, zda Soud považuje za nutné další přezkoumání z hlediska dodržování lidských práv, jak jsou definována v Úmluvě a jejích protokolech.<sup>329</sup> Soud rozhodl, že při tomto rozhodování zohledňuje „povahu podaných stížností, zda jsou vznesené otázky srovnatelné s otázkami, o nichž již Soud rozhodl v předchozích případech, povahu a rozsah

<sup>320</sup> Evropská rada pro uprchlíky a exulanty (ECRE), Nadace Aditus, [Zpráva o Maltě – aktualizace pro rok 2024](https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2025/08/AIDA-MT_2024-Update.pdf), srpen 2025, s. 115. Dostupné z: [https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2025/08/AIDA-MT\\_2024-Update.pdf](https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2025/08/AIDA-MT_2024-Update.pdf)

<sup>321</sup> Článek 39 EÚLP; článek 62 jednacího řádu ESLP.

<sup>322</sup> Článek 39 odst. 1 EÚLP; článek 62 odst. 2 jednacího řádu ESLP.

<sup>323</sup> Článek 39 odst. 3 EÚLP; článek 43 odst. 3 a 62 odst. 3 jednacího řádu ESLP.

<sup>324</sup> Článek 39 odst. 4 EÚLP; článek 56 odst. 2 jednacího řádu ESLP.

<sup>325</sup> Článek 39 odst. 1 EÚLP; článek 62 jednacího řádu ESLP.

<sup>326</sup> Článek 37 odst. 1 EÚLP; článek 43 odst. 1 jednacího řádu ESLP.

<sup>327</sup> Článek 37 odst. 1 EÚLP.

<sup>328</sup> *Akman v. Turecko*, ESLP, stížnost č. 37453/97, rozhodnutí o přijatelnosti, 26. června 2001, odst. 28–32; *Tahsin Acar v. Turecko*, ESLP, stížnost č. 26307/95, rozsudek ze dne 8. dubna 2004, odst. 75–76.

<sup>329</sup> Článek 37 odst. 1 EÚLP.

opatření přijatých žalovanou vládou v souvislosti s výkonem rozsudků Soudu v jakýchkoli takových předchozích případech a dopad těchto opatření na projednávanou věc".<sup>330</sup>

Za určitých okolností, odůvodněných výjimečnými důvody, může Soud rozhodnout o zařazení stížnosti, která byla dříve vyškrtuta, znovu na seznam.<sup>331</sup>

---

<sup>330</sup> *Tahsin Acar v. Turecko*, ESLP, odst. 76. Seznam není vyčerpávající. Tato praxe je nyní zohledněna v pravidle 62 písm. a) jednacího řádu ESLP.

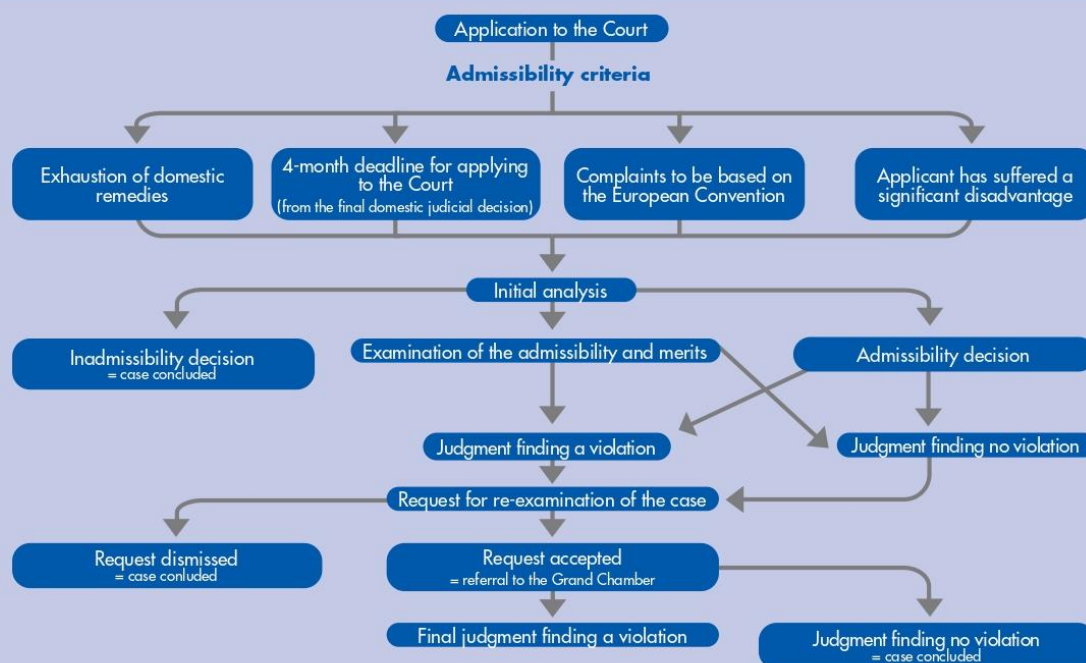
<sup>331</sup> Článek 37 EÚLP; článek 43 odst. 5 jednacího řádu ESLP.

# The life of an application

## Proceedings at national level



## Proceedings before the European Court of Human Rights



## Execution of judgment



### c. Evropský výbor pro sociální práva

#### Mechanismus kolektivních stížností

Další informace o postupu kolektivních stížností naleznete na [webových stránkách Rady Evropy](#)<sup>332</sup> a [v databázi judikatury ESC](#).<sup>334</sup>

**Přípravná fáze:** Kolektivní stížnosti adresované ECSR musí být zaslány generálnímu tajemníkovi Evropského výboru pro sociální práva,<sup>335</sup> který potvrdí jejich přijetí, uvědomí dotčený smluvní stát a předloží stížnost ECSR.<sup>336</sup>

**Fáze přijatelnosti:** Pro každý případ jmenuje předseda ECSR jednoho ze svých členů jako zpravodaje.<sup>337</sup> Zpravodaj připraví návrh rozhodnutí o přijatelnosti a případně návrh rozhodnutí ve věci samé.<sup>338</sup> ECSR může od stěžovatele požadovat další informace týkající se přijatelnosti stížnosti.<sup>339</sup> ECSR posuzuje kolektivní stížnosti podané mezinárodními organizacemi zaměstnavatelů a odborů a nevládními organizacemi.<sup>340</sup> Může rozhodnout o přijatelnosti, aniž by vyzval žalovaný stát k předložení vyjádření, pokud považuje stížnost za zjevně neopodstatněnou nebo pokud jsou splněny požadavky přijatelnosti.<sup>341</sup> Před rozhodnutím o přijatelnosti může ECSR místo toho požádat dotčený stát o přeložení vyjádření ve stanovené lhůtě.<sup>342</sup> Pokud stát vyjádření předloží, ECSR požádá o vyjádření také stěžovatele.<sup>343</sup> Rozhodnutí o přijatelnosti se zasílá stranám i všem smluvním státům Charty a zveřejňuje se na internetových stránkách Rady Evropy.<sup>344</sup>

**Posouzení odůvodněnosti:** Výbor může od stran požadovat doplňující informace nebo připomínky a může na žádost jedné ze stran nebo z vlastního podnětu uspořádat ústní slyšení.<sup>345</sup> Jakýkoli smluvní stát, který přijal protokol zakládající mechanismus kolektivních stížností, může předložit připomínky.<sup>346</sup> Kromě toho může předseda ECSR na doporučení zpravodaje vyzvat jakoukoli instituci, organizaci nebo osobu, aby předložila připomínky k případu a otázkám, které jsou předmětem stížnosti, kterou se Výbor zabývá.<sup>347</sup> Všechny připomínky jsou předány jak stěžovateli, tak žalovanému státu a jsou rovněž zveřejněny na webových stránkách Rady Evropy.<sup>348</sup>

Pokud jsou přítomny písemná a ústní podání, Výbor po jejich zvážení vypracuje zprávu s odůvodněním a závěry o tom, zda stát porušil jednu nebo více svých povinností

<sup>332</sup> Zdroj obrázku: ESLP, [Cesta stížnosti](#), webové stránky (přístup 2. února 2026).

<sup>333</sup> Evropská rada, [Kolektivní stížnosti](#), webové stránky (přístup 16. června 2025).

<sup>334</sup> CoE, [ESC HUDOC](#), webové stránky (přístup 16. června 2025).

<sup>335</sup> Generální tajemník Evropské sociální charty, Generální ředitelství pro lidská práva a právní stát, Rada Evropy, Štrasburk Cedex, F-67075, Francie.

<sup>336</sup> Článek 5 AP ESC a článek 23 jednacího řádu ECSR.

<sup>337</sup> Článek 27 jednacího řádu ECSR.

<sup>338</sup> Článek 27 jednacího řádu ECSR.

<sup>339</sup> Článek 6 Dodatkového protokolu ESC.

<sup>340</sup> Článek 1 Dodatkového protokolu ESC: „Smluvní strany tohoto Protokolu uznávají, že právo podávat stížnosti na neuspokojivé provádění Charty mají následující organizace: a) mezinárodní organizace zaměstnavatelů a odborů uvedené v odstavci 2 článku 27 Charty; b) jiné mezinárodní nevládní organizace, které mají v rámci Rady Evropy poradní status a byly zařazeny na seznam vytvořený pro tento účel Vládním výborem; c) reprezentativní národní organizace zaměstnavatelů a odborů spadající pod jurisdikci smluvní strany, proti které byla podána stížnost.“

<sup>341</sup> Článek 29 odst. 4 jednacího řádu ECSR.

<sup>342</sup> Článek 29 odst. 1 jednacího řádu ECSR.

<sup>343</sup> Pro (mezinárodní) nevládní organizace platí jako kritérium přijatelnosti, že stížnost se týká záležitosti, pro kterou mají zvláštní kompetenci.

<sup>344</sup> Článek 7 odst. 1 Dodatkového protokolu ESC; články 29 a 30 jednacího řádu ECSR.

<sup>345</sup> Článek 7 AP ESC; články 31 a 33 jednacího řádu ECSR.

<sup>346</sup> Článek 7 odst. 1 Dodatkového protokolu ESC

<sup>347</sup> Články 32 a 32A jednacího řádu ECSR

<sup>348</sup> Články 32 a 32A jednacího řádu ECSR.

vyplývajících z Evropské sociální charty, a zašle ji důvěrně stranám a Výboru ministrů Rady Evropy, které ji nemohou zveřejnit.<sup>349</sup>

Na základě zprávy ECSR přijmou členové Výboru ministrů, kteří zastupují smluvní státy Evropské sociální charty, rezoluci.<sup>350</sup> Pokud ECSR shledá, že Charta nebyla prováděna uspokojivým způsobem, musí Výbor ministrů přijmout dvoutřetinovou většinou hlasů doporučení adresované dotčenému státu.<sup>351</sup> Výbor ministrů nesmí změnit právní posouzení stížnosti provedené ECSR.<sup>352</sup> Dotčený stát musí poté ve svých pravidelných zprávách Radu Evropy informovat o opatřeních, která přijal v souvislosti s doporučením Výboru ministrů.<sup>353</sup> Zpráva ECSR (obsahující rozhodnutí) o stížnosti se zveřejňuje, jakmile Výbor ministrů přijme o dané věci rezoluci, nejpozději však do čtyř měsíců od jejího zaslání Výboru ministrů.<sup>354</sup>

### **ICJ a ECRE v. Řecko, ECSR, stížnost č. 173/2018, rozhodnutí ze dne 26. ledna 2021<sup>355</sup>**

**Pozadí případu:** V Řecku čelily děti v migrační situaci bez doprovodu i s doprovodem na severovýchodních ostrovech Egejského moře, stejně jako děti v migrační situaci bez doprovodu na řecké pevnině, vážnému přeplnění přijímacích zařízení, která měla zajišťovat základní péči a ochranu dětí. Děti byly v důsledku závažných nedostatků péče po dlouhou dobu vystaveny škodlivým podmínkám, které představovaly značné riziko pro jejich duševní a tělesné zdraví.

**Litigace před ECSR:** V roce 2018 podaly organizace ICJ a Evropská rada pro uprchlíky a exulanty (ECRE) ve spolupráci s řeckou Radou pro uprchlíky kolektivní stížnost proti Řecku před ECSR. Stížnost zdůrazňovala, že špatné podmínky přijetí a bezdomovectví dětí představují porušení revidované Evropské sociální charty. Upozornila na porušení řady podstatných práv ESC: práva na přiměřené bydlení a práva na přístřeší (články 31 odst. 1 a 2); právo rodiny na sociální, právní a hospodářskou ochranu (článek 16); právo dítěte na zvláštní ochranu (článek 7 odst. 10); právo na zdraví (články 11(1) a (3)); právo na sociální a lékařskou pomoc (článek 13); a právo na vzdělání (článek 17(2)). Zabývala se také absencí opatrovnictví, zajišťováním a dlouhodobým dopadem nevyhovujících životních podmínek na fyzické a duševní zdraví dětí.

V květnu 2019 vydal Výbor předběžné opatření, v nichž nařídil řecké vládě, aby všem dětem v migrační situaci neprodleně poskytla odpovídající ubytování, stravu, vzdělání a lékařskou péči. Dále nařídil propuštění dětí bez doprovodu z detence a pohraničních RIC a jejich umístění do zařízení odpovídajících jejich věku, spolu s jmenováním opatrovníků. ECSR zdůraznil, že popsané podmínky mohou způsobit nenapravitelné škody a nevratné poškození vývoje dotčených dětí.

Ve svém rozhodnutí o meritu věci z roku 2021 ECSR shledal, že Řecko porušilo několik ustanovení revidované ESC, včetně: práva na bydlení (článek 31); práva dětí a mladých osob na sociální, právní a hospodářskou ochranu (článek 17); práva dětí a mladých osob na ochranu (článek 7); a práva na ochranu zdraví (článek 11). Výbor potvrdil, že děti byly vystaveny bezdomovectví, dlouhodobému zajištění a nevyhovujícím přijímacím zařízení, a neměly přístup k nezbytným službám a ochraně.

**Dopad rozhodnutí:** Tento případ měl významný dopad na politiku ochrany dětí v Řecku. Jedním z hlavních výsledků bylo zrušení zajišťování dětí v migrační situaci v tzv. ochranné

<sup>349</sup> Článek 8 Dodatkového protokolu ESC.

<sup>350</sup> Článek 35 jednacího řádu ECSR.

<sup>351</sup> Článek 9 Dodatkového protokolu ESC.

<sup>352</sup> CoE, Vysvětlující zpráva k dodatkovému protokolu k ESC, který zavádí systém kolektivních stížností, č. 158, 1995, odst. 46.

<sup>353</sup> Článek 10 Dodatkového protokolu ESC.

<sup>354</sup> Článek 8 odst. 2 Dodatkového protokolu ESC.

<sup>355</sup> ICJ a ECRE v. Řecko, ECSR, stížnost č. 173/2018, rozhodnutí ze dne 26. ledna 2021.

vazbě na policejních stanicích v roce 2020,<sup>356</sup> v návaznosti na rozhodnutí o předběžných opatřeních. V reakci na zjištění ECSR, další soudní spory a advokační úsilí na vnitrostátní a mezinárodní úrovni zavedlo Řecko v roce 2020 Národní systém opatrovnictví pro nezletilé bez doprovodu a zřídilo Zvláštní sekretariát pro ochranu nezletilých bez doprovodu. Zavedlo také Národní mechanismus pro reakci na mimořádné situace (NERM), jehož cílem je identifikovat a poskytnout okamžité ubytování nezletilým bez domova nebo zranitelným nezletilým bez doprovodu. Podle zpráv se podmínky přijímání zlepšily a několik nejproblematictějších zařízení na ostrovech bylo zrušeno. Obavy však přetrvávají, protože nedávné zprávy naznačují, že v některých pohraničních přijímacích centrech přetrvávají špatné podmínky a *de facto* zajišťování, proto je nutné implementaci rozhodnutí sledovat.<sup>357</sup>

#### d. Zvláštní postupy

Sdělení zvláštních postupů OSN jsou přístupná prostřednictvím příslušné [databáze OHCHR](#).<sup>358</sup>

Jak bylo uvedeno výše v oddíle 1.4.3., mnoho zvláštních postupů (kam se řadí zvláštní zpravodajové, nezávislí odborníci nebo pracovní skupiny) pověřených a jmenovaných Radou OSN pro lidská práva k řešení konkrétních tematických otázek v oblasti lidských práv je oprávněno přijímat a posuzovat individuální komunikace, v nichž jsou tvrzena porušení práv spadajících pod jejich mandát.

Komunikace je po obdržení příslušným představitelem zvláštního postupu posouzena a je rozhodnuto, zda se obrátí na dotčený stát s žádostí o odpověď na tvrzení.<sup>359</sup> Představitel zvláštního postupu může pomoci upozornit orgány na daný případ, požádat o další informace, vznést obavy nebo doporučit opatření.<sup>360</sup> Informace o sděleních zaslaných představitelem zvláštního postupu státu jsou obecně zveřejňovány ve výroční zprávě zvláštního postupu Radě pro lidská práva.<sup>361</sup>

Mandát zvláštních postupů k posuzování individuálních komunikací nezávisí na tom, zda je dotčený stát smluvní stranou konkrétní úmluvy o lidských právech. Stížnost může být podána na jakýkoli stát a před předložením případu zvláštním postupům není nutné vyčerpat vnitrostátní opravné prostředky.<sup>362</sup> Je také možné podat stejnou stížnost více než jednomu zvláštnímu postupu, nebo jak zvláštnímu postupu, tak soudnímu nebo kvazisoudnímu mezinárodnímu orgánu pro lidská práva.<sup>363</sup>

Zvláštní postupy, jejichž mandát se týká dětí v imigrační detenci, alternativ k imigrační detenci a jiných situacích souvisejících s migrací, zahrnují:

- Zvláštního zpravodaje OSN pro lidská práva migrantů;<sup>364</sup>
- Zvláštního zpravodaje OSN pro obchodování s lidmi, zejména ženami a dětmi;<sup>365</sup>
- Zvláštního zpravodaje OSN pro právo na zdraví;<sup>366</sup>

<sup>356</sup> Článek 43 zákona 4760/2020; AIDA, GCR, ECRE, [Aktualizace pro rok 2024: Zpráva o Řecku](#), září 2025; s. 224–225. Dostupné z: [https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2025/09/AIDA\\_GR\\_2024-update.pdf](https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2025/09/AIDA_GR_2024-update.pdf)

<sup>357</sup> Viz ICJ, [Řecko: ICJ a ECRE vyzývají Evropský výbor pro sociální práva, aby zajistil dodržování práv dětí v migrační situaci a dětí uprchlíků](#), 6. listopadu 2025, webové stránky (přístup 28. ledna 2026).

<sup>358</sup> OHCHR, [Zpráva o komunikaci a vyhledávání](#), webové stránky (přístup 16. června 2025). Viz [seznam 46 tematických mandátů](#) a [seznam 14 mandátů pro jednotlivé země](#), webové stránky UNHRC (přístup 8. dubna 2025).

<sup>359</sup> OHCHR, [Příručka pro fungování zvláštních postupů HRC](#), srpen 2008.

<sup>360</sup> Viz dále OHCHR, [Co jsou komunikace?](#), webové stránky (přístup 28. dubna 2025).

<sup>361</sup> OHCHR, [Výroční zpráva o zvláštních postupech](#), webové stránky (přístup 28. dubna 2025).

<sup>362</sup> OHCHR, [Leták o sděleních v rámci zvláštních postupů](#), prosinec 2018, s. 1.

<sup>363</sup> Viz kritéria stanovená v článku 9 Kodexu chování pro držitele mandátu zvláštních postupů Rady pro lidská práva, A/HRC/RES/5/2, 18. června 2007.

<sup>364</sup> Viz OHCHR, [Zvláštní zpravodaj pro lidská práva migrantů](#), webové stránky (přístup 28. ledna 2026).

<sup>365</sup> Viz OHCHR, [Zvláštní zpravodaj pro obchodování s lidmi, zejména ženami a dětmi](#), webové stránky (přístup 28. ledna 2026).

<sup>366</sup> Viz OHCHR, [Zvláštní zpravodaj pro právo na zdraví](#), webové stránky (přístup 28. ledna 2026).

- Zvláštního zpravodaje OSN pro právo na vzdělání;<sup>367</sup>
- Zvláštního zpravodaje OSN pro mučení;<sup>368</sup>
- Zvláštního zpravodaje OSN pro násilí na ženách a dívkách;<sup>369</sup>
- Pracovní skupinu OSN pro svévolné zadržování (WGAD);<sup>370</sup>
- Pracovní skupinu OSN pro diskriminaci žen a dívek (WGDAW).<sup>371</sup>

### **Pracovní skupina pro svévolnou detenci (WGAD) – individuální stížnosti<sup>372</sup>**

Pracovní skupina mimo jiné posuzuje individuální stížnosti. Jedná se o jediný zvláštní postup, který není založený na žádné úmluvě a jehož mandát výslovně stanoví posuzování individuálních stížností.<sup>373</sup> Jednotlivci z celého světa mohou podávat stížnosti týkající se případů svévolného zajištění, bez ohledu na to, zda je dotčený stát smluvní stranou mezinárodní úmluvy zaručující právo nebýt svévolně zatčen nebo zajištěn.

Pracovní skupina jedná na základě informací předložených jednotlivci, jejich rodinami, jejich zástupci nebo nevládními organizacemi. Informace o údajných případech svévolné detence mohou předkládat také vlády a mezivládní organizace. Stížnosti by měly být podávány pomocí vzorového dotazníku WGAD, nejlépe e-mailem. Obvinění jsou poté předána dotčené vládě k vyjádření a připomínkám, které jsou následně předány stěžovateli k závěrečným připomínkám. Pracovní skupina může také požádat o další informace, v případě nedostatečných informací může také případ prozatímně nebo definitivně odložit.

Na základě tohoto postupu může WGAD vydat stanovisko k tomu, zda je dané zbavení svobody svévolné, bez ohledu na to, zda zajištění trvá, a vládě předložit doporučení. Stanovisko a případná doporučení se zasílají vládě a po 48 hodinách se předávají stěžovateli a zveřejňují online.<sup>374</sup>

Při posuzování WGAD používá pět kritérií k určení, zda je zbavení svobody svévolné:

- Kategorie I: Pokud je zjevně nemožné uplatnit jakýkoli právní základ ospravedlňující zbavení svobody (např. pokud osoba zůstává v detenci po skončení výkonu trestu nebo navzdory použitelnosti amnestie);
- Kategorie II: Pokud je zbavení svobody důsledkem výkonu práv nebo svobod zaručených články 7, 13, 14, 18, 19, 20 a 21 Všeobecné deklarace lidských práv a, pokud jde o smluvní státy, články 12, 18, 19, 21, 22, 25, 26 a 27 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech;
- Kategorie III: Pokud je úplné nebo částečné nedodržení mezinárodních standardů týkajících se práva na spravedlivý proces, jak je stanoveno ve Všeobecné deklaraci lidských práv a dalších příslušných mezinárodních nástrojích přijatých dotčeným státem, tak závažné, že činí zbavení svobody svévolným;
- Kategorie IV: Pokud jsou žadatelé o azyl, migranti nebo uprchlíci vystaveni dlouhodobé správněprávní detenci bez možnosti správního nebo soudního přezkumu nebo opravného prostředku; a
- Kategorie V: Pokud zbavení svobody představuje porušení mezinárodního práva z důvodů diskriminace na základě původu, národnosti, etnického nebo sociálního původu, jazyka, náboženství, ekonomické situace, politického nebo jiného názoru, pohlaví, sexuální orientace, zdravotního znevýhodnění nebo jiného statusu, pokud takové zbavení svobody směřuje k porušování rovnosti lidských práv nebo k němu může vést.

<sup>367</sup> Viz OHCHR, [zvláštní zpravodaj pro právo na vzdělání](#), webové stránky (přístup 28. ledna 2026).

<sup>368</sup> Viz OHCHR, [zvláštní zpravodaj pro mučení](#), webové stránky (přístup 28. ledna 2026).

<sup>369</sup> Viz OHCHR, [zvláštní zpravodaj pro násilí na ženách a dívkách](#), webové stránky (přístup 28. ledna 2026).

<sup>370</sup> Viz OHCHR, [Pracovní skupina pro svévolnou detenci](#), webové stránky (přístup 28. ledna 2026).

<sup>371</sup> Viz OHCHR, [Pracovní skupina pro diskriminaci žen a dívek](#), webové stránky (přístup 28. ledna 2026).

<sup>372</sup> HRC, Metody práce WGAD, A/HRC/36/38, 13. července 2017. Další informace viz OHCHR, [Pracovní skupina pro svévolnou detenci: Stížnosti a naléhavé výzvy](#), webové stránky (přístup 28. dubna 2025).

<sup>373</sup> OHCHR, [Stížnosti a naléhavé výzvy Pracovní skupina pro svévolnou detenci](#), webové stránky (přístup 28. ledna 2026).

<sup>374</sup> Stanoviska WGAD jsou k dispozici online na OHCHR, [Stanoviska přijatá pracovní skupinou pro svévolnou detenci](#), webové stránky (přístup 28. dubna 2025).

## 2.2. Mechanismy podle práva EU

Dalším důležitým zdrojem práva a mechanismů relevantních pro strategickou litigaci je Evropská unie. Právo EU dnes reguluje mnoho oblastí každodenního života.<sup>375</sup> Zvláště relevantní v tomto ohledu je Listina základních práv EU, která stanoví práva a svobody, které EU a její členské státy musí respektovat a zajišťovat při svém jednání v rámci práva EU. Členské státy jsou přímo vázány ustanoveními Listiny základních práv EU a musí respektovat a podporovat jejich uplatňování při svém jednání v rámci působnosti Listiny. Všechny vnitrostátní soudy jsou rovněž povinny uplatňovat Listinu EU v rámci svých vnitrostátních právních systémů. Jednotlivci se na ni mohou odvolávat ve vnitrostátních řízeních bez ohledu na to, zda ústavní systém daného státu uznává přímé uplatňování mezinárodního práva.<sup>376</sup>

### Rozsah působnosti Listiny základních práv EU

V lidskoprávní litigaci je důležité vzít v potaz omezení použitelnosti Listiny základních práv EU. Článek 51 odst. 1 Listiny definuje její působnost a upřesňuje, že se Listina vztahuje na orgány a instituce EU „při dodržení zásady subsidiarity“ a na členské státy pouze v případě, že uplatňují právo EU. V praxi to znamená, že členské státy jsou právně zavázány dodržovat lidská práva podle Listiny EU pouze v případě, že jejich činnost spadá do působnosti práva EU. Článek 51 odst. 2 dále upřesňuje, že Listina nerozšiřuje oblast působnosti práva EU nad rámec pravomocí EU ani nevytváří novou pravomoc či úkol pro EU a nemění ani ty, které jsou stanovené ve Smlouvách. Pokud členské státy jednají mimo působnost práva EU, zůstávají vázány svými dalšími závazky podle mezinárodního práva, ale Listina se na jejich jednání přímo nevztahuje. Mechanismy EU relevantní pro strategickou litigaci tak mohou být užitečnou platformou v případech, které souvisí s uplatňováním práva EU.

Před orgány a institucemi EU slouží Listina základních práv EU jakožto nadřazený pramen primárního práva EU obzvlášť významný právní nástroj pro strategickou litigaci.

V praxi evropské právo migraci a azyl rozsáhle reguluje, zejména co se imigrační detence týče.<sup>377</sup> K roku 2024 je taxativní výčet právních důvodů umožňujících imigrační detenci v EU stanoven ve směrnici o azylových řízeních, směrnici o podmínkách přijetí, nařízení Dublin III a směrnici o návratovém řízení.<sup>378</sup> Otázky související s imigrační detencí dětí by proto obvykle spadaly do působnosti Listiny základních práv EU.

Kromě toho Listina zahrnuje práva, která nemusí být plně pokryta jinými instrumenty práva lidských práv, nebo která mohou doplňovat práva zakotvená ve vnitrostátních ústavách a mezinárodních lidskoprávních instrumentech. Mezi taková práva v Listině patří například právo na azyl,<sup>379</sup> které není výslovně zahrnuto v ÚLP.<sup>380</sup> Stanoví také občanská

<sup>375</sup> Viz. EU, [Evropské právo v každodenním životě](#), webové stránky (přístup 29. dubna 2025).

<sup>376</sup> Např. zda má stát monistický nebo dualistický právní systém. Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA), [Příručka: Uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v právních předpisech a při tvorbě politik na vnitrostátní úrovni](#), 2020, s. 30–33.

<sup>377</sup> Viz např. společný evropský azylový systém, zejména směrnice o podmínkách přijímání a směrnice o azylovém řízení, jakož i Pakt EU o migraci a azylu z roku 2024 (který vstoupí v platnost v červnu 2026), zejména směrnice o podmínkách přijímání, nařízení o prověřování, nařízení o azylovém řízení a nařízení návratovém hraničním řízení, které upravují zajišťování migrantů. Viz ICJ, [Nikdy v nejlepším zájmu dítěte: Rizika detence dětí v prověřovacích a hraničních postupech podle Migračního paktu EU z roku 2024](#), Briefing paper, listopad 2024.

<sup>378</sup> Maria Margarita Mentzelopoulou s Nefeli Barlaoura, Evropská parlamentní výzkumná služba, [Briefing: Imigrační detence, krajní opatření](#), září 2023, s. 3.

<sup>379</sup> Článek 18 Listiny EU: „Právo na azyl je zaručeno při dodržování Ženevské úmluvy o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951 a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků ze dne 31. ledna 1967 a v souladu se Smlouvou o Evropské unii a Smlouvou o fungování Evropské unie.“

<sup>380</sup> Právo hledat a požívat azyl před pronásledováním je zaručeno Všeobecnou deklarací lidských práv. Právo dítěte na odpovídající ochranu a humanitární pomoc je zaručeno článkem 22 Úmluvy o právech dítěte. Viz také

práva specifická pro občany EU<sup>381</sup> a obsahuje výslovný zákaz diskriminace na základě např. genetických znaků, barvy pleti, příslušnosti k národnostní menšině a sexuální orientace.<sup>382</sup> V některých případech nabízí Listina širší ochranu než jiné nástroje, které zahrnují podobná práva.<sup>383</sup>

Při výkladu Listiny je třeba brát ohled na její Vysvětlení,<sup>384</sup> která poskytují vodítka pro interpretaci jejích ustanovení, a na judikaturu Soudního dvora Evropské unie.<sup>385</sup> Kromě toho mohou výklad Listiny ovlivnit i EÚLP a judikatura ESLP,<sup>386</sup> „společné ústavní tradice členských států“,<sup>387</sup> další relevantní zdroje mezinárodního práva, zejména ESC,<sup>388</sup> a případně příslušné vnitrostátní právo.<sup>389</sup> I před institucemi a orgány EU jsou mezinárodní lidskoprávní instrumenty, a to zejména EÚLP, velmi relevantní. Preambule Listiny EU „potvrzuje [...] práva, která vyplývají zejména z [...] mezinárodních závazků společných členským státům, [ESLP], sociálních chart přijatých Unií a Radou Evropy a judikatury Soudního dvora Evropských společenství a Evropského soudu pro lidská práva“.<sup>390</sup> Podle článku 52 Listiny EU: „Pokud tato listina obsahuje práva odpovídající právům zaručeným [EÚLP], jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim přikládá uvedená úmluva. Toto ustanovení nebrání tomu, aby právo Unie poskytovalo širší ochranu.“<sup>391</sup>

K dispozici je řada praktických nástrojů pro uplatňování Listiny EU, včetně zdrojů poskytovaných Agenturou Evropské unie pro základní práva (FRA).<sup>392</sup>

### 2.2.1. Soudní dvůr Evropské unie

Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) hraje ústřední roli při vymáhání práva EU jako nejvyšší autorita pro jeho výklad a uplatňování. Skládá se ze dvou soudů: Soudního dvora a Tribunálu. Jejich primární funkcí je přezkoumávat zákonnost aktů EU a zajišťovat jednotný výklad a uplatňování práva EU.<sup>393</sup> Ačkoli SDEU neposuzuje přímo slučitelnost vnitrostátního práva s právem EU, hraje klíčovou roli při objasňování platného práva EU, které je vodítkem pro vnitrostátní soudy při jejich rozhodování. SDEU může také shledat, že některá ustanovení práva EU jsou neslučitelná s primárním právem EU, včetně Listiny základních práv EU.

Výbor CEDAW, Obecné doporučení č. 32 o genderových aspektech postavení uprchlíků, azylu, státní příslušnosti a bezdomovectví žen, CEDAW/C/GC/32, 14. listopadu 2014.

<sup>381</sup> Hlava V Listiny EU.

<sup>382</sup> Článek 21 Listiny EU.

<sup>383</sup> Například právo na vzdělání podle článku 14 Listiny má širší rozsah než jeho protějšek v EÚLP, protože zahrnuje přístup k odbornému a dalšímu vzdělávání a zaručuje bezplatné povinné vzdělávání. Přehled ustanovení ve srovnání s EÚLP viz např. FRA, [Příručka: Uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v právních předpisech a při tvorbě politik na vnitrostátní úrovni](#), 2020, s. 27, 29.

<sup>384</sup> EU, [Vysvětlení k Listině základních práv](#), Úřední věstník EU, Úř. věst. C 303, 14. prosince 2007, s. 17–35; čl. 6 odst. 1 Smlouvy o EU; čl. 52 odst. 7 Listiny EU.

<sup>385</sup> K dispozici na [Curia](#) nebo [EUR-Lex](#).

<sup>386</sup> Článek 52 odst. 3 Listiny EU.

<sup>387</sup> Článek 52 odst. 4 Listiny EU.

<sup>388</sup> Přímé odkazy se týkají např. ESC, ICCPR, CRC a Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. Viz např. EU, [Vysvětlení k Listině základních práv](#), Úřední věstník EU, Úř. věst. C 303, 14. prosince 2007, s. 17–35 (Vysvětlení k článku 3 – Právo na nedotknutelnost lidské osobnosti, Vysvětlení k článku 5 – Zákaz otroctví a nucené práce, Vysvětlení k článku 14 – Právo na vzdělání, Vysvětlení k článku 15 – Právo svobodné volby povolání a právo pracovat, Vysvětlení k článku 19 – Ochrana v případě vystěhování, vyhoštění nebo vydání, Vysvětlení k článku 24 – Práva dítěte).

<sup>389</sup> FRA, [Příručka: Uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v právních předpisech a při tvorbě politik na vnitrostátní úrovni](#), 2020, s. 44.

<sup>390</sup> Preambule Listiny EU.

<sup>391</sup> Článek 52 odst. 3 Listiny EU.

<sup>392</sup> Viz např. FRA, [Příručka: Uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v právních předpisech a při tvorbě politik na vnitrostátní úrovni](#), 2020, včetně praktických nástrojů uvedených v části II příručky.

<sup>393</sup> Soudní dvůr Evropské unie, [Curia: Postupy](#), webové stránky (přístup 19. listopadu 2024).

Vzhledem k decentralizovanému charakteru soudního systému EU fungují vnitrostátní soudy jako „hlavní soudní orgány“ prosazující právo EU.<sup>394</sup> Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) rozhodl, že „každý vnitrostátní soud je v rámci své pravomoci povinen uplatňovat právo [EU] v plném rozsahu a chránit práva, která právo EU jednotlivcům přiznává, a je proto nepoužit jakékoli ustanovení vnitrostátního práva, které je s ním v rozporu, ať už bylo přijato před dotčeným pravidlem EU, nebo po něm.“<sup>395</sup>

Na rozdíl od řízení před ESLP, smluvních orgánů OSN a zvláštních postupů popsaných výše, neexistuje před SDEU právo podat individuální stížnost nebo stížnost týkající se porušení lidských práv jednotlivce – SDEU projednává přímé žaloby směřující proti právně závazným aktům EU (viz oddíl 2.2.1.c.). Hlavní způsob litigace před SDEU je předložení věci vnitrostátním soudem. Evropská komise přitom může SDEU předložit věc prostřednictvím řízení o nesplnění povinnosti.<sup>396</sup> Pro soukromé stěžovatele jako nevládní organizace a jednotlivce je nejvhodnější cestou řízení o předběžné otázce v rámci sporu vedeného na vnitrostátní úrovni. Jednotlivec tak musí přesvědčit vnitrostátní soud, aby Soudnímu dvoru EU předložil předběžnou otázku.<sup>397</sup> Prejudiciální řízení před Soudním dvorem EU nerozhoduje o věci jako takové, ale odpovídá na otázky položené vnitrostátním soudem, kterému je věc poté vrácena k rozhodnutí.<sup>398</sup> Tato příručka se zaměřuje především na předběžné otázky, v menší míře pak na řízení o porušení povinnosti a přímé žaloby.

#### a. Řízení o předběžné otázce

Většina lidskoprávní litigace, včetně případů týkajících se dětí a dalších osob dotčených imigrační detencí, se dostává k Soudnímu dvoru EU prostřednictvím žádosti o řízení o předběžné otázce, kterou podávají vnitrostátní soudy členských států EU. Tyto žádosti cílí na vyjasnění otázek práva EU týkajících se buď „výkladu smluv“, nebo „platnosti a výkladu aktů orgánů, institucí, úřadů nebo agentur Unie“.<sup>399</sup> V roce 2023 se značná část řízení o předběžné otázce týkala výkladu pravidel o právu na azyl a systému mezinárodní ochrany,<sup>400</sup> což dokládá význam tohoto řízení před SDEU v případech týkajících se migrace a azylu.

Řízení o předběžné otázce zajišťuje jednotný výklad a uplatňování práva EU, objasňuje, zda jsou vnitrostátní právní předpisy nebo postupy slučitelné s právem EU, a pomáhá vnitrostátním soudům při správném výkladu práva EU.<sup>401</sup> Žádost o toto řízení může být podána pouze vnitrostátním soudem; strany řízení v daném státě mohou vnitrostátní soud pouze požádat, aby Soudnímu dvoru EU předběžnou otázku předložil. Obvykle je však na vnitrostátním soudu, aby rozhodl, zda tak učiní – ledaže „otázka vyvstane při jednání před soudem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva“, v takovém případě je pak „tento soud povinen obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie“.<sup>402</sup> Pokud chtějí účastníci řízení přesvědčit vnitrostátní soudy k předložení Soudnímu dvoru žádost o toto řízení, musí své nároky formulovat tak, aby se týkaly práva EU, a přesvědčit soudce, že rozhodnutí SDEU „je nezbytné k vynesení rozsudku“, a požádat Soudní dvůr, aby v této věci rozhodl.<sup>403</sup> Statut SDEU uvádí konkrétní oblasti, ve kterých má Tribunál pravomoc projednávat a rozhodovat žádosti o řízení o

<sup>394</sup> Robert Schütze, *Právo Evropské unie*, 4.vydání, Oxford University Press, červen 2025, viz [část II Vládní pravomoci](#).

<sup>395</sup> *Amministrazione delle Finanze dello Stato v. Simmenthal SpA*, SDEU, C-106/77, rozsudek ze dne 9. března 1978, odst. 21.

<sup>396</sup> Články 258, 260 a 267 SFEU.

<sup>397</sup> Článek 267 SFEU.

<sup>398</sup> Článek 267 SFEU.

<sup>399</sup> Článek 267 SFEU.

<sup>400</sup> SDEU, [Soudní statistiky 2023: potvrzení strukturálního nárůstu počtu sporů před Soudním dvorem](#), 22. března 2024, s. 3.

<sup>401</sup> *Slovenská republika v. Achmea BV.*, SDEU, C-284/16, rozsudek ze dne 6. března 2018, odst. 37.

<sup>402</sup> Článek 267 SFEU.

<sup>403</sup> Článek 267 SFEU.

předběžné otázce.<sup>404</sup> Aby se předložení věci usnadnilo, mohou strany vznést a formulovat konkrétní právní otázky, které má vnitrostátní soud předložit SDEU.

Žádost o řízení o předběžné otázce obvykle závisí na uvážení vnitrostátních soudů, s výjimkou případů, kdy je právní otázka předložena soudu poslední instance jako Nejvyššímu správnímu soudu nebo Ústavnímu soudu.<sup>405</sup> Pokud soud prvního stupně odmítne otázku předložit, může být strategické v řízení o právních otázkách pokračovat před nejvyššími instancemi, které mají povinnost otázku Soudnímu dvoru EU předložit.<sup>406</sup>

Tato povinnost vnitrostátních soudů poslední instance předkládat otázky týkající se výkladu nebo platnosti práva EU Soudnímu dvoru EU má výjimky – pokud otázka před vnitrostátním soudem není relevantní pro výsledek věci, pokud byla daná otázka v ustálené judikatuře SDEU už řešena, nebo pokud je právní norma dostatečně jasná a nevyžaduje další objasnění ze strany SDEU.<sup>407</sup>

Aby byla žádost o řízení o předběžné otázce přípustná, musí se týkat výkladu nebo platnosti práva EU, nikoli vnitrostátního práva nebo skutkových otázek.<sup>408</sup> SDEU může rozhodnout pouze v případě, že se otázka týká práva EU použitelného na daný případ.<sup>409</sup> Rozhodnutí musí být rovněž nezbytné pro vydání rozsudku vnitrostátním soudem, který otázku předložil.<sup>410</sup> To je zvláště relevantní v případě, kdy se případ týká nových otázek obecného zájmu nebo pokud stávající judikatura není dostatečná.<sup>411</sup> Vyhledávač judikatury Curia na webových stránkách SDEU pomáhá určit, zda už byla daná otázka zodpovězena nebo zda lze odpověď odvodit ze stávající judikatury.<sup>412</sup>

Žádost o předběžnou otázku podaná soudcem vnitrostátního soudu by měla být stručná, jasná a přesná a neměla by obsahovat zbytečné podrobnosti.<sup>413</sup> Žádost musí obsahovat otázky, které mají být předloženy SDEU, shrnutí sporu, relevantní skutková zjištění, příslušná ustanovení práva EU a vnitrostátního práva, relevantní vnitrostátní judikaturu a důvody, proč žádáno o pokyny ohledně výkladu nebo platnosti práva EU.<sup>414</sup> Žádost by měla být sepsána v jazyce předkládajícího soudu a může obsahovat hlavní argumenty stran a názor předkládajícího soudu.<sup>415</sup> Tyto informace jsou totiž zvláště užitečné v zrychlených nebo naléhavých řízeních.<sup>416</sup> Otázky Soudnímu dvoru EU by měly být uvedeny v

<sup>404</sup> Článek 50b statutu Soudního dvora Evropské unie.

<sup>405</sup> Článek 267 SFEU. Viz dále *Köbler v. Rakousko*, SDEU, C-224/01, rozsudek ze dne 30. září 2003, odst. 59. Viz také *Hochtief Solutions AG Magyarországi Fióktelepe v. Fővárosi Törvényszék*, SDEU, C-620/17, rozsudek ze dne 29. července 2019; *Tomášová v. Slovenská republika*, SDEU, C-168/15, rozsudek ze dne 28. července 2016; *Diageo Brands BV v. Simiramida-04 EOOD*, SDEU, C-681/13, rozsudek ze dne 16. července 2015, odst. 66; *Traghetti del Mediterraneo SpA v. Repubblica italiana*, SDEU, C-173/03, rozsudek ze dne 13. června 2006.

<sup>406</sup> Civil Liberties Union for Europe, [Opíráni se o Listinu základních práv Evropské unie v soudních sporech týkajících se lidských práv: Příručka pro organizace občanské společnosti a obhájce práv](#), s. 24.

<sup>407</sup> *CILFIT v. Ministero della Sanità*, SDEU, C-283/81, rozsudek ze dne 6. října 1982.

<sup>408</sup> Článek 267 SFEU.

<sup>409</sup> Článek 267 SFEU; články 93–94 jednacího řádu Soudního dvora EU; články 196–199 jednacího řádu Tribunálu EU.

<sup>410</sup> Článek 267 SFEU; články 93–9 jednacího řádu Soudního dvora EU; články 196–199 jednacího řádu Tribunálu EU. Viz také *Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA v. Ministerstvo zdravotnictví*, Soudní dvůr EU, C-283/81, rozsudek Soudního dvora ze dne 6. října 1982.

<sup>411</sup> Soudní dvůr Evropské unie, Doporučení vnitrostátním soudům a tribunálům ohledně zahájení řízení o předběžné otázce (2019/C 380/01), odst. 5.

<sup>412</sup> Akademie EU, [„Předběžná otázka: dialog o právu EU s Evropským soudním dvorem z iniciativy vnitrostátních soudců – VIDEO“](#), 2024 (přístup 26. července 2024).

<sup>413</sup> SDEU, Doporučení vnitrostátním soudům a tribunálům ohledně zahájení řízení o předběžné otázce (2019/C 380/01), odst. 14.

<sup>414</sup> Článek 94 jednacího řádu Soudního dvora EU; článek 199 jednacího řádu Tribunálu.

<sup>415</sup> Články 37 odst. 3 a 94 jednacího řádu Soudního dvora Evropské unie; článek 199 jednacího řádu Tribunálu Evropské unie.

<sup>416</sup> Soudní dvůr Evropské unie, Doporučení vnitrostátním soudům a tribunálům ohledně zahájení řízení o předběžné otázce (2019/C 380/01), odst. 18; články 105–114 jednacího řádu Soudního dvora Evropské unie; články 237–238 jednacího řádu Tribunálu Evropské unie.

samostatné části, a to na začátku nebo na konci žádosti, a musí být srozumitelné samy o sobě.<sup>417</sup>

Průměrná délka řízení před Soudním dvorem činila v roce 2023 16,1 měsíce.<sup>418</sup> Pro případy vyžadující zrychlený postup poskytuje SDEU zvláštní řízení.<sup>419</sup> Zrychlené řízení se využívá, pokud povaha případu vyžaduje rychlé vyřízení.<sup>420</sup> Naléhavé předběžné řízení se vztahuje na případy související s prostorem svobody, bezpečnosti a spravedlnosti, zejména pokud je osoba ve vazbě nebo se případ týká rodičovství.<sup>421</sup> Pokud je žádost o předběžnou otázku podána v souvislosti s osobou ve vazbě, musí SDEU jednat bezodkladně.<sup>422</sup> Takové naléhavé řízení mohou být v případech imigrační detence klíčové, zejména pro ochranu práv a zájmů zajištěných dětí.

Řízení před SDEU obsahuje písemnou i ústní fázi.<sup>423</sup> Rozhodnutí jsou často vydávána na základě stanoviska generálního advokáta, který poskytuje nezávazné doporučení, jak by měla být věc rozhodnuta.<sup>424</sup> SDEU může uspořádat ústní jednání, pokud to považuje za užitečné pro pochopení skutkového nebo právního kontextu vnitrostátního řízení a otázek práva EU, které byly vzneseny.<sup>425</sup> **Ústní jednání** se koná vždy, pokud je předběžné rozhodnutí projednáváno v rámci zrychleného nebo naléhavého řízení.<sup>426</sup> Účastníci mohou od soudu předem obdržet otázky a mohou být požádáni, aby se při svých ústních vyjádřeních na určité otázky zaměřili.<sup>427</sup> Ústní jednání je příležitostí k objasnění a doplnění písemných vyjádření, nikoli k jejich opakování.<sup>428</sup> Právníci a právnický by se tak měli zaměřit na klíčové body a být připraveni odpovědět na otázky soudců.<sup>429</sup> K usnadnění komunikace v mnohojazyčném prostředí soudu je k dispozici simultánní tlumočení.<sup>430</sup> Pokud strana nemůže zcela nebo částečně uhradit náklady řízení, může dostat k dispozici právní pomoc.<sup>431</sup>

Jakmile SDEU vydá své rozhodnutí, **vnitrostátní soud pokračuje v řízení**, které bylo během předběžného rozhodnutí pozastaveno.<sup>432</sup> Rozsudek SDEU je závazný pro předkládající vnitrostátní soud a všechny ostatní vnitrostátní soudy zapojené do dané

<sup>417</sup> SDEU, Doporučení vnitrostátním soudům a tribunálům ohledně zahájení řízení o předběžné otázce (2019/C 380/01), body 14–19.

<sup>418</sup> Soudní dvůr Evropské unie, [Soudní statistiky 2023: potvrzení strukturálního nárůstu počtu sporů před Soudním dvorem](#), 22. března 2024, s. 2.

<sup>419</sup> Články 105–114 jednacího řádu Soudního dvora EU; články 237–238 jednacího řádu Tribunálu.

<sup>420</sup> Např. rozsudek v zrychleném řízení může být vydán pět měsíců po předložení věci Tribunálu; SDEU, [Výroční zpráva 2022: Panorama roku](#), 2023, s. 36, 56.

<sup>421</sup> Článek 23 statutu Soudního dvora Evropské unie; hlava III, kapitoly 2 a 3 jednacího řádu Soudního dvora Evropské unie; Soudní dvůr Evropské unie, Doporučení vnitrostátním soudům a tribunálům ohledně zahájení řízení o předběžné otázce (2019/C 380/01), body 34–36; Soudní dvůr Evropské unie, [Curia: Postupy](#), webová stránka (přístup 19. listopadu 2024). Viz např. v roce 2023 vydal SDEU své rozsudky v naléhavých předběžných řízeních do 3,5 a 5 měsíců od obdržení žádostí od vnitrostátních soudů; SDEU, [Curia: Statistiky týkající se soudní činnosti Soudního dvora – 2023](#), webové stránky (přístup 17. února 2025).

<sup>422</sup> Článek 267 SFEU.

<sup>423</sup> Článek 96 jednacího řádu Soudního dvora; články 199–205 a 213–224 jednacího řádu Tribunálu; Soudní dvůr, Doporučení vnitrostátním soudům a tribunálům ohledně zahájení řízení o předběžné otázce (2019/C 380/01), odst. 35.

<sup>424</sup> Článek 20 SFEU Protokol č. 3 o statutu Soudního dvora Evropské unie; článek 221 jednacího řádu Tribunálu Soudního dvora Evropské unie.

<sup>425</sup> Soudní dvůr Evropské unie, Doporučení vnitrostátním soudům a tribunálům ohledně zahájení řízení o předběžné otázce (2019/C 380/01), odst. 36.

<sup>426</sup> Články 105 odst. 2 a 113 jednacího řádu Soudního dvora; článek 237 jednacího řádu Tribunálu.

<sup>427</sup> Články 105 odst. 3 a 113 jednacího řádu Soudního dvora; články 210 a 237 jednacího řádu Tribunálu.

<sup>428</sup> Igor Taccani, „Úloha Soudního dvora Evropské unie v imigračním právu“, RELEASE Transnational Exchange Workshop, Lucemburk, 1. dubna 2025.

<sup>429</sup> Rada evropských advokátních komor (CCBE), [Evropský soud pro lidská práva – otázky a odpovědi pro právníky](#), 2023, s. 29.

<sup>430</sup> Akademie EU. 2024. Specifika předběžného rozhodovacího řízení pro právníky – VIDEO. <https://academy.europa.eu/mod/hvp/view.php?id=42112> (přístup 26. července 2024).

<sup>431</sup> Hlava III, kapitola 4 jednacího řádu Soudního dvora EU; hlava III, kapitola 15 jednacího řádu Tribunálu.

<sup>432</sup> Soudní dvůr Evropské unie, Doporučení vnitrostátním soudům a tribunálům ohledně zahájení řízení o předběžném rozhodnutí (2019/C 380/01), odst. 25.

věci.<sup>433</sup> Předkládající soud musí rovněž informovat SDEU o všech opatřeních přijatých na základě rozhodnutí ve věci samé.<sup>434</sup>

**FMS a další v. Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, SDEU, věci č. C-924/19 a C-925/19 PPU, rozsudek ze dne 14. května 2020<sup>435</sup>**

**Pozadí případu:** Příklad se týká afghánských a iránských státních příslušníků včetně jednoho kojence, kteří přišli do Maďarska a požádali o azyl v tranzitní zóně Röszke. Tvrdili, že před vstupem do Maďarska prošli Bulharskem a Srbskem. Jejich žádosti o azyl byly zamítnuty jako nepřijatelné a byla vydána rozhodnutí o navrácení do Srbska. Srbsko však jejich zpětné přijetí odmítlo a maďarské orgány změnilly rozhodnutí o navrácení tak, že místo Srbska jako zemi určení uvedly jejich země původu, tedy Afghánistán a Írán. Žadatelům bylo nařízeno, aby zůstali v tranzitní zóně, jejíž okolí bylo uzavřeno a pohyb v ní byl omezen a monitorován. Žadatelé napadli tato rozhodnutí a zákonnost svého zajištění v tranzitní zóně.

**Litigace před SDEU:** Maďarský soud předložil Soudnímu dvoru několik otázek k předběžnému rozhodnutí týkajících se výkladu směrnic 2008/115 (směrnice o navrácení), 2013/32 (směrnice o postupech) a 2013/33 (směrnice o přijímání), které stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu. Otázky se týkaly: 1) důvodu nepřijatelnosti bezpečného tranzitního státu podle práva EU; 2) postupu a důsledků, pokud je rozhodnutí o nepřijatelnosti shledáno nezákonným podle práva EU; 3) a 4) tranzitní zóny jako místa zajištění v kontextu azylového řízení; a 5) účinnosti opravného prostředku proti rozhodnutí o navrácení, kterým se mění cílová země podle směrnice o navrácení. Vnitrostátní soud také požádal, aby byly žádosti o řízení o předběžné otázce projednány v režimu naléhavého předběžného řízení s ohledem na zhoršující se duševní a fyzické zdraví dítěte v tranzitní zóně. SDEU žádosti o naléhavé předběžné řízení vyhověl a rozhodl, že případy by měly být postoupeny Velkému senátu, přičemž poznamenal, že jakékoli zpoždění soudního rozhodnutí by mohlo prodloužit zajištění a způsobit vážnou, možná nenapravitelnou újmu na vývoji dítěte.

Ve svém rozsudku ze dne 14. května 2020 Velký senát Soudního dvora konstatoval, že povinnost uložená státnímu příslušníkovi třetí země zůstat trvale v tranzitní zóně, jejíž perimetr je omezen a uzavřen, v níž je pohyb tohoto státního příslušníka omezen a sledován a kterou nemůže legálně opustit dobrovolně, a to v žádném směru, se jeví jako zbavení svobody, které lze charakterizovat jako „detenci“ ve smyslu uvedených směrnic. Soudní dvůr zdůraznil, že detence musí být v souladu s právem EU, včetně: (i) odůvodněného rozhodnutí o zajištění, které musí být přijato před jeho vykonáním; (ii) detence musí být nezbytná, přiměřená a časově omezená; (iii) vnitrostátní soudy musí mít pravomoc přezkoumat detenci a nařídit propuštění nebo alternativní opatření, pokud je zajištění protiprávní. Soudní dvůr EU rovněž objasnil, že pozměněná rozhodnutí o navrácení představují pro účely práva na účinný soudní opravný prostředek nová rozhodnutí o navrácení.

**Dopad rozhodnutí:** V reakci na rozsudek SDEU Maďarsko nejprve veřejně odmítlo důsledky tohoto rozhodnutí. Vláda však rychle uzavřela tranzitní zóny a přemístila žadatele o azyl buď do otevřených přijímacích zařízení, nebo do uzavřených zařízení, která byla

<sup>433</sup> *Georgi Ivanov Elchinov v. Natsionalna zdravnoosiguritelna kasa*, SDEU, C-173/09, rozsudek Soudního dvora ze dne 5. října 2010.

<sup>434</sup> Články 23 a 50b statutu Soudního dvora Evropské unie; článek 231 jednacího řádu Tribunálu Soudního dvora Evropské unie; Akademie EU, „[Předběžné rozhodnutí: dialog o evropském právu s Evropským soudním dvorem z iniciativy vnitrostátních soudců](#) – VIDEO“, 2024 (přístup 26. července 2024).

<sup>435</sup> *FMS a další v. Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság*, SDEU, věci č. C-924/19 a C-925/19 PPU, rozsudek ze dne 14. května 2020.

zavedena s novým azylovým systémem dne 26. května 2020, známým jako „embassy procedure“.<sup>436</sup>

**Actio popularis před SDEU** umožňuje třetí straně podat žalobu jménem širší skupiny nebo ve veřejném zájmu. Může to být užitečný nástroj pro strategickou lidskoprávní litigaci v zemích, kde jsou *actio popularis* přípustné. *Actio popularis* může pomoci řešit dvě časté problémy. Zaprvé není k zahájení soudního řízení před SDEU třeba nutné individuální tvrzení porušení práva; třetí strana může podat žalobu, pokud prokáže, že určité opatření nebo změna politiky by způsobila újmu nebo poškodila veřejný zájem.<sup>437</sup> Zadruhé umožňuje *actio popularis* skupinám občanské společnosti aktivně chránit soudní nezávislost, protože je díky ní možné napadnout opatření ještě předtím, než se jeho negativní dopady plně projeví. SDEU projedná žaloby *actio popularis*, pokud vnitrostátní soud, který žádá o předběžnou otázku, sídlí v jurisdikci, která je připouští.<sup>438</sup> Ačkoli v současné době přijímá žaloby *actio popularis* pouze omezený počet zemí EU, jako Malta, Portugalsko a Maďarsko, je tento nástroj potenciálně další možností pro strategickou litigaci tam, kde je dostupný.

## b. Řízení o nesplnění povinnosti

Případy týkající se ochrany lidských práv se mohou k SDEU dostat také prostřednictvím řízení o nesplnění předpisů, která zahajuje Evropská komise nebo členské státy v reakci na tvrzené nesplnění povinností vyplývajících z práva EU jiným členským státem. Účelem těchto řízení je zajistit, aby členské státy plně dodržovaly své povinnosti vyplývající z práva EU.<sup>439</sup> Většinu řízení o nesplnění povinnosti zahajuje Komise v rámci své role „strážce Smluv“<sup>440</sup> a obvykle se týkají nesprávného provedení právních aktů EU.<sup>441</sup> Soukromé osoby nemohou zahájit řízení o nesplnění povinnosti přímo, mohou však Komisi podat stížnost prostřednictvím oficiálního postupu pro podávání stížností.<sup>442</sup> Komise má pravomoc rozhodnout, zda věc prošetří, zahájí řízení o nesplnění povinnosti a nakonec případ postoupí Soudnímu dvoru Evropské unie.<sup>443</sup>

Soudní dvůr EU má výlučnou pravomoc v řízeních o nesplnění povinnosti, která se skládá ze dvou fází: předběžné fáze a soudní fáze.<sup>444</sup> Předběžná fáze umožňuje členským státům objasnit skutkové nebo právní otázky, odůvodnit své jednání nebo právní předpisy, nebo své povinnosti splnit, aby se vyhnuly soudnímu sporu.<sup>445</sup> Pokud se věc dostane do soudní fáze, Soudní dvůr Evropské unie posoudí, zda došlo k nesplnění povinnosti.<sup>446</sup> V této fázi leží důkazní břemeno na žadateli – obvykle Komisi – který musí každé tvrzení doložit,<sup>447</sup>

<sup>436</sup> Evropská rada pro uprchlíky a exulanty (ECRE), Maďarský helsinský výbor (HHC), [Přístup na území a navracení osob v Maďarsku](#), webová stránka (přístup 3. února 2026). Viz vládní nařízení 361/2024. (XI. 28.) o použitelnosti přechodných pravidel azylového řízení.

<sup>437</sup> Více informací o tom, jak fungují žaloby *actio popularis*, viz Helsinský výbor pro lidská práva, [Užití actio popularis v případech diskriminace](#), listopad 2016.

<sup>438</sup> Viz např. *Repubblika v. Il-Prim Ministru*, SDEU, C-896/19, rozsudek ze dne 20. dubna 2021, ve kterém SDEU přijal žalobu *actio popularis* podanou maltskou nevládní organizací Rebubblika týkající se nezávislosti soudnictví na Maltě.

<sup>439</sup> Článek 4 odst. 3 Smlouvy o EU; články 288 odst. 3 a 291 odst. 1 Smlouvy o fungování EU.

<sup>440</sup> Články 258 a 259 SFEU.

<sup>441</sup> Evropská komise, [Druhy případů porušení právních předpisů otevřených na konci roku podle členského státu a Spojeného království](#), webová stránka (přístup 6. března 2026).

<sup>442</sup> Evropská komise, [Oznámení porušení práva EU členským státem EU](#), webové stránky (přístup 12. května 2025).

<sup>443</sup> Viz dále např. Evropská komise, [Jak podat stížnost na úrovni EU](#), webové stránky (přístup 18. listopadu 2024). Komise vyřizuje stížnosti podle postupu stanoveného v: Evropská komise, Sdělení Komise „[Právo EU: Lepší výsledky díky lepšímu uplatňování](#)“, 2017/C 18/02, 2017.

<sup>444</sup> Evropská komise, Sdělení Komise „[Právo EU: Lepší výsledky díky lepšímu uplatňování](#)“, 2017/C 18/02, 2017, příloha.

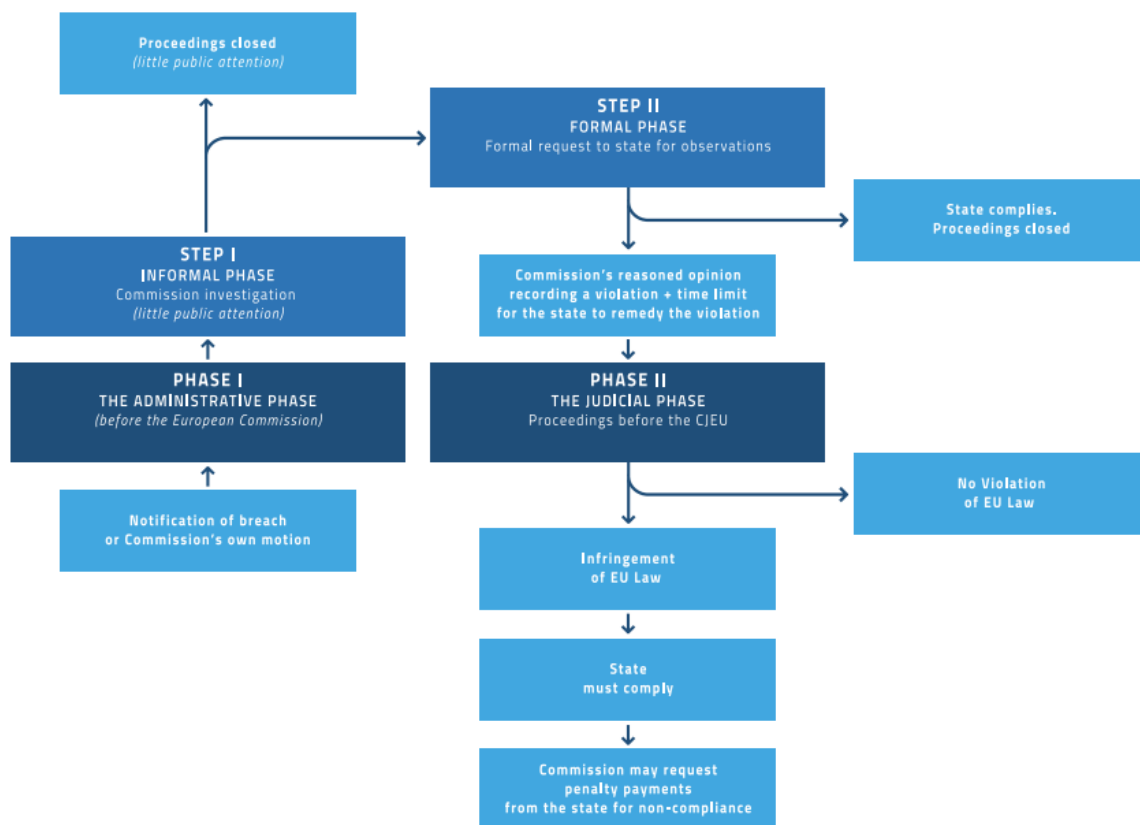
<sup>445</sup> Akademie EU, [„Různé typy řízení u Soudního dvora EU a Tribunálu – VIDEO“](#), 2024 (přístup 26. července 2024).

<sup>446</sup> Evropská komise, Sdělení Komise, „[Právo EU: Lepší výsledky díky lepšímu uplatňování](#)“, 2017/C 18/02, 2017, příloha.

<sup>447</sup> *Komise v. Irsko*, SDEU, C-494/01, rozsudek ze dne 26. dubna 2005, odst. 41.

zatímco dotčený členský stát musí v dobré víře spolupracovat.<sup>448</sup> V případě potřeby může Soudní dvůr nařídit předběžná opatření (která jsou pro členský stát právně závazná), aby zabránil vážné a nenapravitelné újmě.<sup>449</sup> Účelem těchto opatření je zajistit plnou účinnost konečného rozhodnutí Soudního dvora.<sup>450</sup>

## THE INFRINGEMENT PROCEDURE



Obrázek 3. Přehled řízení o nesplnění povinností<sup>451</sup>

Rozsudek v řízení o nesplnění povinnosti má deklaratorní povahu, což znamená, že nečiní vnitrostátní právní předpisy protiprávní, neplatné nebo nepoužitelné.<sup>452</sup> Rozsudek, kterým se konstatuje nesplnění povinností členského státu podle práva EU, však může usnadnit stanovení odpovědnosti státu za škody způsobené tímto porušením.<sup>453</sup> Pokud se zjistí, že stát své povinnosti skutečně neplní, je vyzván k nápravě situace. Pokud tak neučiní, může Komise požádat o uložení finančních sankcí jako paušální částky nebo denního penále, aby byl stát odrazen od budoucích porušení.<sup>454</sup> Sankce přitom zohledňují povahu, trvání a závažnost porušení, jako i platební schopnost členského státu.<sup>455</sup> Komise může rovněž

<sup>448</sup> Akademie EU, „Různé typy řízení u Soudního dvora EU a Tribunálu – VIDEO“, 2024 (přístup 26. července 2024).

<sup>449</sup> Článek 279 SFEU; článek 160 odst. 2 a 7 jednacího řádu Soudního dvora EU.

<sup>450</sup> Olivier De Schutter, *Porušení právních předpisů jako nástroj prosazování základních práv v Evropské unii*, Open Society Foundations, 2017, s. 16–17.

<sup>451</sup> Zdroj obrázku: Simona Florescu, Validity Foundation et al., *Průvodce strategickou litigací*, Litigate Project, s. 45.

<sup>452</sup> *Komise v. Itálie*, SDEU, C-362/90, rozsudek ze dne 31. března 1992, odst. 10.

<sup>453</sup> *Brasserie du Pêcheur SA v. Spolková republika Německo a The Queen v. Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd a další*, SDEU, C-46/93, rozsudek ze dne 5. března 1996, body 90–96.

<sup>454</sup> Články 260 odst. 2, 260 odst. 3 a 279 SFEU.

<sup>455</sup> *Komise v. Řecko*, SDEU, C-387/97, rozsudek ze dne 4. července 2000, body 85–92.

požádat o finanční sankce za neoznámení opatření provádějících legislativní směrnici, aniž by bylo nutné zahájit původní řízení o nesplnění povinnosti.<sup>456</sup>

Ačkoli podání stížnosti Evropské komisi nezaručuje, že řízení o nesplnění povinnosti bude zahájeno (takové řízení navíc často vyžaduje systémové porušení povinností státu),<sup>457</sup> spolupráce s Komisí s cílem přesvědčit ji, aby zahájila řízení o nesplnění povinnosti proti členskému státu, může být užitečnou alternativou pro občanskou společnost a další relevantní aktéry. Studie o prosazování práva EU Komisí totiž ukázala, že aktivní zapojení občanské společnosti zvyšuje pravděpodobnost, že Evropská komise bude usilovat o dodržení práva EU členským státem.<sup>458</sup> To platí zejména v případech závažných problémů s dodržováním předpisů EU, což činí zapojení občanské společnosti nezbytným.<sup>459</sup>

Z hlediska strategické lidskoprávní litigace mohou být řízení o nesplnění povinnosti užitečná v několika ohledech. Zaprvé, Evropská komise může být ochotná zahájit řízení o nesplnění povinnosti, pokud vnitrostátní soudy poslední instance nepostoupí předběžnou otázku Soudnímu dvoru EU, čímž poruší své povinnosti.<sup>460</sup> Jelikož to může představovat porušení článku 267 SFEU, lze porušení obligatorního podání předběžné otázky řešit prostřednictvím řízení o nesplnění povinnosti.<sup>461</sup> Zadruhé lze řízení o nesplnění povinnosti použít k napadení systémového porušování práva EU členskými státy. Na rozdíl od předběžných otázek se navíc řízení o nesplnění povinnosti může opírat výhradně o Listinu základních práv EU jako o právní základ pro přijetí opatření.<sup>462</sup> Konečně pak bylo v mnoha případech řízení o nesplnění povinnosti uplatněno ustanovení čl. 4 odst. 3 SEU, které stanoví zásadu loajální spolupráce.<sup>463</sup> Toto ustanovení říká: „Podle zásady loajální spolupráce se Unie a členské státy navzájem respektují a pomáhají si při plnění úkolů vyplývajících ze Smluv.“<sup>464</sup>

<sup>456</sup> Akademie EU, „[Různé typy řízení u Soudního dvora Evropské unie a Tribunálu – VIDEO](#)“, 2024 (přístup 26. července 2024).

<sup>457</sup> Evropská komise, Sdělení Komise, „[Právo EU: lepší výsledky díky lepšímu uplatňování](#)“, 2017/C 18/02, 2017.

<sup>458</sup> Asya Zhelyazkova a Reini Schrama, „Kdy Evropská komise naslouchá odborníkům? Analýza vlivu externích hodnocení souladu na nadnárodní vymáhání práva v EU“, *Journal of European Public Policy* (2023) 31 (9): 2663–91.

<sup>459</sup> Asya Zhelyazkova a Reini Schrama, „Kdy Evropská komise naslouchá odborníkům? Analýza vlivu externích hodnocení souladu na nadnárodní vymáhání práva v EU“, *Journal of European Public Policy* (2023) 31 (9): 2663–91.

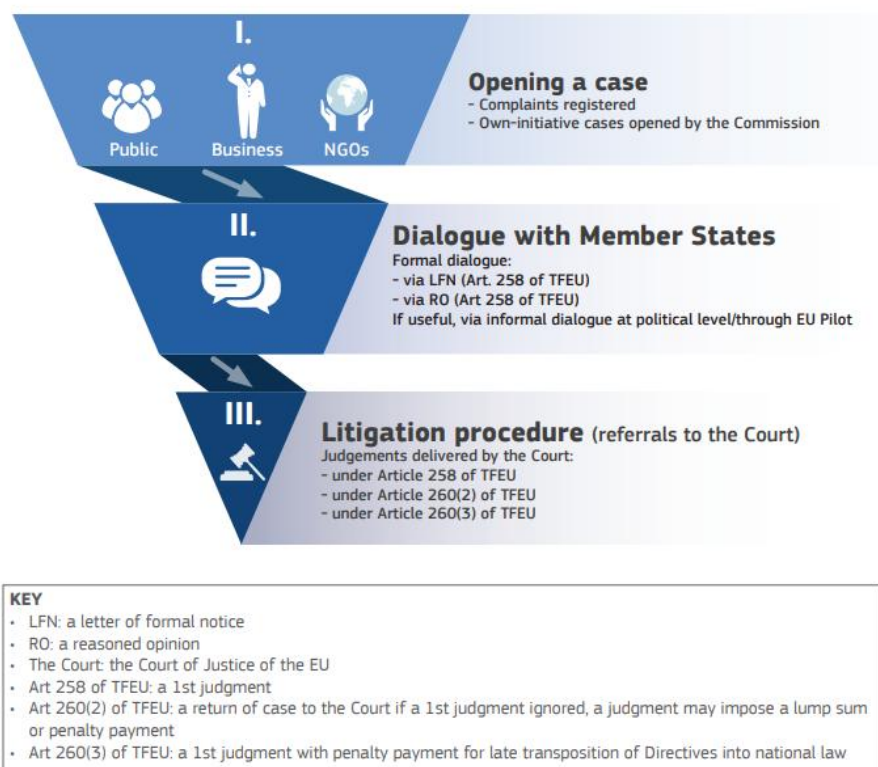
<sup>460</sup> Viz např. *Komise v. Francie*, SDEU, C-416/17, rozsudek ze dne 4. října 2018.

<sup>461</sup> Viz např. *Komise v. Francie*, SDEU, C-416/17, rozsudek ze dne 4. října 2018; *Komise v. Španělsko*, SDEU, C-154/08, rozsudek ze dne 12. listopadu 2009.

<sup>462</sup> Viz např. *Komise v. Maďarsko*, SDEU, C-66/18, rozsudek ze dne 6. října 2020, a porovnej s *Komise v. Maďarsko*, SDEU, C-235/17, rozsudek ze dne 21. května 2019.

<sup>463</sup> Viz např. *Komise v. Slovinsko*, SDEU, C-316/19, rozsudek ze dne 17. prosince 2020.

<sup>464</sup> Článek 4 odst. 3 SEU.



Obrázek 4. Stručný přehled fází řízení o nesplnění povinnosti v EU<sup>465</sup>

### c. Přímé žaloby před Soudním dvorem EU

SDEU projednává i přímé žaloby, které mohou být použity výlučně k napadení právně závazných aktů institucí a orgánů EU. Přímé žaloby zahrnují žaloby na neplatnost aktů EU, žaloby na nečinnost a žaloby o náhradu škody. Možnosti fyzických a právnických osob podat takové žaloby jsou však velmi omezené.

Aby fyzické osoby mohly podat žalobu na neplatnost, musí prokázat, že jsou buď adresáty napadeného aktu, nebo se jich „přímo a individuálně týká“, nebo že se jedná o „regulační akt, který se jich přímo týká a nevyžaduje prováděcí opatření“.<sup>466</sup> Prokázání, že akt se fyzické osoby „přímo a individuálně týká“, je obzvláště náročné, protože fyzická osoba musí prokázat, že se jí týká pokud „jsou dotyčným rozhodnutím zasaženy z důvodu určitých vlastností, které jsou pro ně zvláštní, nebo faktické situace, která je vymezuje vzhledem ke všem ostatním osobám, a tím je individualizuje způsobem obdobným tomu, jakým by byl individualizován adresát rozhodnutí.“<sup>467</sup> Pokud SDEU shledá žalobu na neplatnost opodstatněnou, například z důvodu neslučitelnosti aktu s primárním právem EU, prohlásí ho za neplatný od okamžiku jeho přijetí.<sup>468</sup> Takové zrušení má účinek *erga omnes*, což znamená, že je závazné nejen pro strany sporu, ale také pro všechny orgány EU, vnitrostátní správní orgány, soudní orgány, jako i všechny právnické a fyzické osoby.<sup>469</sup> Není-li však jasné, zda jsou splněny požadavky na aktivní legitimaci, může být strategičtější předložit věc vnitrostátním soudům a požádat o podání předběžné otázky ohledně platnosti dotčeného aktu EU.<sup>470</sup>

<sup>465</sup> Evropská komise, [Fáze řízení o nesplnění povinnosti v kostce](#), webová stránka (přístup 2. února 2026).

<sup>466</sup> Článek 263 odst. 4 SFEU.

<sup>467</sup> *Plaumann & Co. v. Komise*, SDEU, C-25/62, rozsudek ze dne 15. července 1963.

<sup>468</sup> Účinek *ex tunc*, viz *Komise v. Rada*, SDEU, C-22/70, rozsudek ze dne 31. března 1971.

<sup>469</sup> Koen Lenaerts, Ignace Maselis, Kathleen Gutman, *EU Procedural Law*, Oxford University Press, Spojené království, 2014, s. 414–415.

<sup>470</sup> Viz např. Civil Liberties Union of Europe, [Opírání se o Listinu základních práv Evropské unie v lidskoprávní litigaci: Příručka pro organizace občanské společnosti a obhájce lidských práv](#), s. 31–32.

Každá fyzická osoba může podat stížnost k Soudnímu dvoru EU na některý orgán, instituci nebo jiný subjekt Unie proto, že nevydal akt jí určený jiný než doporučení nebo stanovisko.<sup>471</sup> Aby stěžovatel uspěl, musí prokázat, že příslušný orgán, instituce, nebo jiný subjekt měl jasnou a přesnou právní povinnost jednat a že tato povinnost je soudně vymahatelná.<sup>472</sup> Stížnost se zaměřuje spíše na neprovedení požadovaného rozhodnutí nebo nevyjádření stanoviska než na přijetí konkrétního opatření, o které žalobce usiloval. Hlavním úkolem žalobce je prokázat, že povinnost jednat je dostatečně jasná a přesná, aby mohla být soudně vymáhána.<sup>473</sup>

Konečně mohou fyzické a právnické osoby, jejichž zájmy byly poškozeny v důsledku jednání nebo nečinnosti EU nebo jejich zaměstnanců, podat žalobu o náhradu škody a požadovat odškodnění za škodu způsobenou orgány, úřady, agenturami EU nebo jejich zaměstnanci při výkonu jejich funkce.<sup>474</sup> Aby byla žaloba o náhradu škody úspěšná, musí žalobce prokázat tři skutečnosti: za prvé protiprávní jednání orgánů nebo jejich zaměstnanců; za druhé existenci skutečné a jisté škody; za třetí pak příčinnou souvislost mezi jednáním a tvrzenou škodou.<sup>475</sup> Nejtěžším požadavkem je prokázání protiprávního jednání, jelikož ten zahrnuje prokázání dostatečně závažného porušení práva EU, jehož cílem je ochrana individuálních práv.<sup>476</sup> Tímto porušením musí být prokázáno, že orgán „zjevně a závažně“ překročil meze své diskreční pravomoci.<sup>477</sup> Čím větší diskreční pravomoc orgán má, tím obtížnější je prokázat jeho odpovědnost.

K rozhodování o přímých žalobách podaných fyzickými osobami je příslušný Tribunál Soudního dvora EU, přičemž proti jeho rozhodnutím lze k Soudnímu dvoru EU podat opravný prostředek.<sup>478</sup>

#### d. *Intervence třetích stran*

Strany sporu, členské státy, Evropská komise a subjekt, který vydal sporný akt, mohou intervenovat poté, co vnitrostátní soud předložil **Soudnímu dvoru Evropské unie předběžnou otázku**.<sup>479</sup> Třetí strany zapojené do vnitrostátního řízení tak mohou požádat o povolení před Soudním dvorem EU k zásahu. Alternativně mohou určité neformální intervence, jako připojení připomínek k formálním podáním, pomoci zdůraznit klíčová ustanovení Listiny základních práv EU.<sup>480</sup> Účastníci řízení, kteří mají prokazatelný zájem na výsledku věci, mohou také zasáhnout v **přímých žalobách** před Soudním dvorem Evropské unie.<sup>481</sup> Ve sporech, kterých se účastní členské státy nebo orgány EU, existují však omezení.<sup>482</sup> Proto může být strategické upozornit na danou věc orgán EU nebo členský stát a požádat o zásah v souladu s procesními pravidly Soudního dvora EU.<sup>483</sup>

<sup>471</sup> Článek 265 odst. 3 SFEU.

<sup>472</sup> *Ryanair v. Komise*, SDEU, C-615/11 P, rozsudek ze dne 16. května 2013.

<sup>473</sup> Akademie EU, „[Různé typy řízení u Soudního dvora EU a Tribunálu](#) – VIDEO“, 2024 (přístup 26. července 2024).

<sup>474</sup> Článek 268 SFEU.

<sup>475</sup> EU Academy, „[Různé typy řízení u Soudního dvora Evropské unie a Tribunálu](#) – VIDEO“, 2024 (přístup 26. července 2024).

<sup>476</sup> Armin Cuyvers, „Soudní ochrana podle práva EU: přímé žaloby“, v *East African Community Law: Institutional, Substantive and Comparative EU Aspects*, Brill, 2017, s. 259.

<sup>477</sup> *Brasserie du Pêcheur SA v. Spolková Republika Německo a The Queen v. Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd a další*, SDEU, spojené věci C-46 a 48/93, rozsudek ze dne 5. března 1996.

<sup>478</sup> Evropský parlament, [Pravomoci Soudního dvora Evropské unie](#), webové stránky (přístup 25. listopadu 2024).

<sup>479</sup> Článek 23 statutu Soudního dvora Evropské unie. Viz např. *The Queen, na žádost: MA, BT, DA v. Secretary of State for the Home Department*, Soudní dvůr Evropské unie, C-648/11, rozsudek ze dne 6. června 2013.

<sup>480</sup> Unie občanských svobod pro Evropu, [Opírání se o Listinu základních práv Evropské unie v lidskoprávní litigaci: Příručka pro organizace občanské společnosti a obhájce lidských práv](#), s. 32–34.

<sup>481</sup> Článek 40 statutu Soudního dvora Evropské unie.

<sup>482</sup> Články 142–145 jednacího řádu Tribunálu; články 142–145 a články 129–132 jednacího řádu Soudního dvora.

<sup>483</sup> Civil Liberties Union for Europe, [Opírání se o Listinu základních práv Evropské unie v lidskoprávní litigaci: Příručka pro organizace občanské společnosti a obhájce lidských práv](#), s. 32–34.

## 2.2.2. Evropská komise

Evropská komise je odpovědná za prosazování a zajišťování správného uplatňování práva EU.<sup>484</sup> Sleduje dodržování práva EU a při identifikaci potenciálních porušení ze strany členských států se částečně opírá o zprávy od podniků a občanské společnosti.<sup>485</sup>

Stížnosti Evropské komisi týkající se porušení práva EU mohou podávat fyzické osoby a organizace v případě, že členský stát nesplňuje své zákonné povinnosti, pokud zákony, předpisy, opatření (či opomenutí) dané země nejsou v souladu s požadavky EU, a pokud lze předložit podpůrné důkazy.<sup>486</sup> Podání stížnosti slouží jako prostředek k podnícení Komise k jednání a vyvinutí tlaku na vnitrostátní orgány prostřednictvím řízení o nesplnění povinnosti.<sup>487</sup> Primárním cílem řízení o nesplnění povinnosti přitom není vyřešení jednotlivých případů, ale zajištění toho, aby členský stát dodržoval právo EU.<sup>488</sup> Stížnost může Komisi podat kdokoli.<sup>489</sup> Stěžovatelé nemusí prokazovat jejich formální zájem ve věci ani to, že jsou porušením přímo dotčeni.<sup>490</sup> Stížnosti musí být podány písemně a mohou být sepsány v kterémkoli z úředních jazyků EU.<sup>491</sup> Pro usnadnění procesu poskytuje Komise standardní [formulář pro podání stížnosti](#). Komise může kromě stížností získávat informace o možných porušeních z různých zdrojů, včetně petic adresovaných Petičnímu výboru Evropského parlamentu a stížností adresovaných Evropskému veřejnému ochránci práv.<sup>492</sup>

Po podání stížnosti obdrží stěžovatel potvrzení o přijetí do 15 pracovních dnů.<sup>493</sup> Komise stížnost posoudí a do 12 měsíců by měla rozhodnout, zda proti dotčenému členskému státu zahájí formální řízení o nesplnění povinnosti.<sup>494</sup> I v případě, že Komise porušení práva EU zjistí, může rozhodnout, že řízení nezahájí.<sup>495</sup> Pokud Komise řízení zahájí, začne často se státem nejprve neformálním dialogem; až poté přistoupí k formální fázi, v níž stát informuje a zahájí výměnu dopisů, čímž dá členskému státu příležitost napravit situaci před její eskalací.<sup>496</sup> Komise informuje stěžovatele písemně o každém kroku, který podnikla v reakci na jejich stížnost.<sup>497</sup> Pokud je podáno více stížností ohledně stejné věci, mohou být jednotlivé odpovědi nahrazeny oznámením v Úředním věstníku nebo na webových stránkách Evropa.<sup>498</sup> Identita stěžovatele zůstává důvěrná, pokud není uděleno

<sup>484</sup> Článek 17 odst. 1 Smlouvy o EU.

<sup>485</sup> Evropská komise, Sdělení Komise, „[Právo EU: lepší výsledky díky lepšímu uplatňování](#)“, 2017/C 18/02, 2017, s. 2.

<sup>486</sup> Evropská komise. [Oznámení porušení práva EU členským státem EU](#), webová stránka (přístup 19. května 2025).

<sup>487</sup> Olivier De Schutter, [Porušení právních předpisů jako nástroj prosazování základních práv v Evropské unii](#), Open Society Foundations, 2017, s. 16–17.

<sup>488</sup> CEE Bankwatch Network, [Průvodce občanů evropskými mechanismy podávání stížností](#), 2006, s. 18 (přístup 9. srpna 2024). Dostupné z: [https://unece.org/DAM/env/pp/Media/CEE\\_Bankwatch\\_complaint\\_mechanisms.pdf](https://unece.org/DAM/env/pp/Media/CEE_Bankwatch_complaint_mechanisms.pdf); Evropská komise. [Oznámení porušení práva EU členským státem EU](#), webové stránky (přístup 19. května 2025).

<sup>489</sup> Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu, Aktualizace postupů při jednání se stěžovateli v souvislosti s uplatňováním práva Unie, COM(2012) 154 v konečném znění, 2. dubna 2012, odst. 2.

<sup>490</sup> Sdělení Komise Evropskému parlamentu a evropskému veřejnému ochránci práv o vztazích se stěžovateli v souvislosti s porušováním práva Společenství, COM/2002/0141 v konečném znění, příloha, odst. 2.

<sup>491</sup> Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu, Aktualizace postupů při jednání se stěžovateli v souvislosti s uplatňováním práva Unie, COM(2012) 154 v konečném znění, 2. dubna 2012, odst. 5.

<sup>492</sup> Olivier De Schutter, [Porušení právních předpisů jako nástroj prosazování základních práv v Evropské unii](#), Open Society Foundations, 2017, s. 11.

<sup>493</sup> Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu, Aktualizace postupů při jednání se stěžovateli v souvislosti s uplatňováním práva Unie, COM(2012) 154 v konečném znění, 2. dubna 2012, odst. 4.

<sup>494</sup> Evropská komise, [Oznámit porušení práva EU členským státem EU](#), webové stránky (přístup 19. května 2025).

<sup>495</sup> Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu, Aktualizace postupů při jednání se stěžovateli v souvislosti s uplatňováním práva Unie, COM(2012) 154 v konečném znění, 2. dubna 2012, úvod. Viz např. *Komise v. Řecko*, SDEU, C-329/88, rozsudek ze dne 6. prosince 1989; *Komise v. Řecko*, SDEU, C-200/88.

<sup>496</sup> Olivier De Schutter, [Řízení o nesplnění povinnosti jako nástroj prosazování základních práv v Evropské unii](#), Open Society Foundations, 2017, s. 16–17.

<sup>497</sup> Sdělení Komise Evropskému parlamentu a evropskému veřejnému ochránci práv o vztazích se stěžovatelem v případě porušení práva Společenství, KOM/2002/0141 v konečném znění, příloha, odst. 7.

<sup>498</sup> Sdělení Komise Evropskému parlamentu a evropskému veřejnému ochránci práv o vztazích se stěžovateli v souvislosti s porušováním práva Společenství, COM/2002/0141 v konečném znění, příloha, odst. 7.

výslovné povolení k jejímu zveřejnění.<sup>499</sup> Pokud členský stát během řízení své povinnosti nesplní, může Komise předložit případ Soudnímu dvoru EU.<sup>500</sup>

Podle Komise je zvláštní prioritou věnována porušením, která odhalují systémové problémy, narušují fungování institucionálního rámce EU nebo omezují schopnost vnitrostátních soudů prosazovat nadřazenost práva EU.<sup>501</sup> Komise také dává prioritu případům, kdy vnitrostátní právní předpisy neposkytují účinné prostředky nápravy v případě porušení práva EU nebo brání soudům v zajištění dodržování zásad právního státu, jak je vyžadováno článkem 47 Listiny základních práv EU.<sup>502</sup> Prioritu mají také případy, kdy členský stát trvale uplatňuje právo EU nesprávně.<sup>503</sup>

## 2.2.3. Evropský parlament

### a. Vyšetřovací výbory

Evropský parlament je oprávněn zřizovat dočasné vyšetřovací výbory, které mají vyšetřovat „obvinění z porušování práva Unie nebo nesprávného úředního postupu při jeho uplatňování“.<sup>504</sup> Ačkoli se zde nejedná o litigaci jako takovou, vyšetřovací výbory jsou prostředek, který lze v souvislosti se strategickou litigací využít. Tato vyšetřování mohou být zaměřena na opatření přijatá orgány nebo subjekty EU, orgány veřejné správy členských států nebo osobami oprávněnými podle práva EU k jeho prosazování.<sup>505</sup> Zatímco pojem „porušení“ se týká porušení práva EU, „nesprávný úřední postup“ zahrnuje řadu situací jako např. správněprávní (administrativní) nesrovnalosti, opomenutí, zneužití pravomoci, nespravedlnost, nefunkčnost nebo nekompetentnost, diskriminaci, zbytečná prodlení, odmítnutí poskytnout informace a nedbalost.<sup>506</sup> Ačkoli tyto dočasné vyšetřovací výbory neposkytují přímé právní prostředky nápravy v jednotlivých případech, mohou sloužit jako účinný nástroj k upozornění na systémové problémy a podnícení institucionálních reforem nebo vyvození odpovědnosti.

Vyšetřovací výbory se zřizují na žádost nejméně jedné čtvrtiny členů Evropského parlamentu.<sup>507</sup> Nesmí vyšetřovat záležitosti, které jsou již předmětem řízení před vnitrostátním nebo unijním soudem, dokud není soudní řízení ukončeno.<sup>508</sup> Vyšetřovací výbor má právo požadovat dokumenty, znalecké posudky a svědecké výpovědi, provádět vyšetřovací mise v členských státech a žádat o spolupráci vnitrostátní orgány a parlamenty.<sup>509</sup> Výbor musí svou práci dokončit do 12 měsíců od svého ustavujícího zasedání, Evropský parlament však může tuto lhůtu prodloužit.<sup>510</sup> Na konci šetření předloží výbor Evropskému parlamentu zprávu o svých zjištěních, která je zveřejněna.<sup>511</sup> Zpráva může být projednána v Evropském parlamentu a může obsahovat doporučení.<sup>512</sup> Předseda

<sup>499</sup> Evropská komise, [Jak podat stížnost na úrovni EU](#), webové stránky (přístup 9. srpna 2024).

<sup>500</sup> Evropská komise, [Řízení o nesplnění povinnosti](#), webové stránky (přístup 19. května 2025). Viz výše oddíl 2.2.1.b. o řízeních o nesplnění povinnosti.

<sup>501</sup> Evropská komise, Sdělení Komise, „Právo EU: lepší výsledky díky lepšímu uplatňování“, 2017/C 18/02, 2017, s. 8.

<sup>502</sup> Evropská komise, Sdělení Komise, „Právo EU: lepší výsledky díky lepšímu uplatňování“, 2017/C 18/02, 2017, s. 5.

<sup>503</sup> Evropská komise, Sdělení Komise, „Právo EU: lepší výsledky díky lepšímu uplatňování“, 2017/C 18/02, 2017, s. 6.

<sup>504</sup> Článek 226 SFEU; Evropský parlament, [Výbory: Úvod](#), webové stránky (přístup 23. září 2024).

<sup>505</sup> Článek 215 jednacího řádu Evropského parlamentu, odst. 1.

<sup>506</sup> Evropský parlament, [Příklady vlivu Parlamentu: 2019 až 2024](#), 2024, s. 8.

<sup>507</sup> Článek 215 jednacího řádu Evropského parlamentu, odst. 1.

<sup>508</sup> Rozhodnutí 95/167/ES o podrobných pravidlech pro výkon práva Evropského parlamentu na vyšetřování, 19. dubna 1995, článek 2 odst. 3.

<sup>509</sup> Článek 215 jednacího řádu Evropského parlamentu, odst. 10.

<sup>510</sup> Článek 215 jednacího řádu Evropského parlamentu, odst. 11.

<sup>511</sup> Článek 215 jednacího řádu Evropského parlamentu, odst. 11.

<sup>512</sup> Článek 215 jednacího řádu Evropského parlamentu, odstavce 11–12.

či předsedkyně Evropského parlamentu poté sleduje, zda příslušné orgány nebo instituce tato doporučení provádějí.<sup>513</sup>

Od roku 1993 zřídil Evropský parlament pouze sedm vyšetřovacích výborů, z toho dva během volebního období 2019–2024: jeden pro přepravu zvířat (ANIT) a druhý pro používání špionážního softwaru Pegasus (PEGA). V reakci na závěr výboru PEGA o porušení právních předpisů EU doporučil Evropský parlament přijmout silnější záruky, přísnější dohled a nové právní předpisy o používání spywaru. Ačkoli mandát výboru PEGA skončil v červnu 2023, Parlament se zavázal pokračovat v přezkumu těchto otázek prostřednictvím jiných parlamentních mechanismů.<sup>514</sup>

## b. Petiční výbor (PETI)

Každý občan EU, rezident, společnost, organizace a sdružení se sídlem v EU má právo individuálně nebo společně podat Evropskému parlamentu petici.<sup>515</sup> Petice sice samy o sobě litigaci nepředstavují, mohou však opět představovat prostředek, který lze v souvislosti s litigací využít. Petice může mít formu stížnosti, žádosti nebo připomínky týkající se uplatňování práva EU, nebo formu výzvy Parlamentu, aby ke konkrétní otázce zaujal stanovisko.<sup>516</sup> Petice umožňuje Parlamentu upozornit na porušování práv občanů členskými státy, místními orgány nebo institucemi, které navrhovatele přímo ovlivňují.<sup>517</sup> Petice musí být sepsána v jednom z úředních jazyků EU, musí být jasně formulována, nesmí obsahovat urážlivé výrazy a musí obsahovat jméno, státní příslušnost, trvalé bydliště a podpis navrhovatele.<sup>518</sup> Podobné petice mohou být projednány společně.<sup>519</sup> Po registraci se petice stávají veřejnými dokumenty, přičemž totožnost navrhovatele není důvěrná.<sup>520</sup>

Petiční výbor (PETI) může petice vyřizovat několika způsoby: může požádat Evropskou komisi o prošetření souladu s právem EU, postoupit petici jiným parlamentním výborům nebo orgánům EU k dalšímu jednání, nebo požádat vnitrostátní orgány o informace.<sup>521</sup> Ve výjimečných případech může výbor vypracovat zprávy, předložit Evropskému parlamentu usnesení, provést vyšetřovací návštěvy nebo pozvat navrhovatele k účasti na zasedání.<sup>522</sup> Petice se uzavírá, pokud navrhovatel neodpoví nebo pokud výbor rozhodne, že petice byla dostatečným způsobem vyřízena.<sup>523</sup> K tomu může dojít po poskytnutí nápravy nebo relevantních informací, nebo pokud již nelze přijmout žádná další opatření. Ve všech případech je navrhovatel písemně informován o rozhodnutí a jeho odůvodnění.<sup>524</sup> Pokud se objeví nové důkazy, které by mohly vést k přezkoumání věci, mohou být výboru k případnému přezkoumání předloženy.<sup>525</sup>

V případech týkajících se imigrační detence dětí může být výbor PETI relevantní.<sup>526</sup> Ačkoli Petiční výbor nemá pravomoc prosazovat legislativu, může sloužit jako mechanismus k

<sup>513</sup> Článek 215 jednacího řádu Evropského parlamentu, 10. volební období, červenec 2024, body 12–13.

<sup>514</sup> Evropský parlament, [Příklady vlivu Parlamentu: 2019 až 2024](#), 2024, s. 8, 14–15

<sup>515</sup> Článek 227 SFEU; článek 44 Listiny EU; článek 232 jednacího řádu Evropského parlamentu, odst. 1; Evropský parlament, [Petice](#), webové stránky (přístup 24. září 2024).

<sup>516</sup> Petice Evropský parlament, [Způsobilost a požadavky](#), webové stránky (přístup 19. května 2025).

<sup>517</sup> Petice Evropského parlamentu, [způsobilost a požadavky](#), webové stránky (přístup 19. května 2025).

<sup>518</sup> Článek 232 jednacího řádu Evropského parlamentu, odst. 6; Petice Evropského parlamentu, [způsobilost a požadavky](#), webové stránky (přístup 19. května 2025).

<sup>519</sup> Článek 226 jednacího řádu Evropského parlamentu, odstavce 2, 6, 8.

<sup>520</sup> Článek 226 jednacího řádu Evropského parlamentu, odst. 12.

<sup>521</sup> Článek 233 jednacího řádu Evropského parlamentu.

<sup>522</sup> Články 233 a 234 jednacího řádu Evropského parlamentu; Petice Evropského parlamentu. [Vyřizování a následné kroky](#), webové stránky (přístup 20. května 2025).

<sup>523</sup> Petice Evropského parlamentu. [Zpracování a následné kroky](#), webové stránky (přístup 20. května 2025).

<sup>524</sup> Články 232 a 233 jednacího řádu Evropského parlamentu.

<sup>525</sup> Petice Evropského parlamentu. [Zpracování a následné kroky](#), webová stránka (přístup 24. září 2024).

<sup>526</sup> Viz např. [usnesení Evropského parlamentu ze dne 28. dubna 2016 o ochraně nejlepšího zájmu dítěte v celé EU na základě petic adresovaných Evropskému parlamentu](#), 2016/2575(RSP); Výbor Evropského parlamentu pro petice, [Zpráva podle článku 216 odst. 7 o jednáních Výboru pro petice v roce 2016](#), A8-0387/2017, 2017.

upoutání pozornosti veřejnosti a politiků na konkrétní problémy a ke zvýšení povědomí o nedostacích stávajících politik a zákonů.<sup>527</sup> Po předložení usnesení je vhodné oslovit i poslance Evropského parlamentu pro vyjasnění problému a získání podpory.<sup>528</sup> Aby navrhovatelé zvýšili viditelnost, mohou také vyzvat ostatní, aby jejich petici formálně podpořili prostřednictvím [online portálu pro petice](#). I když to nemá přímý vliv na výsledek petice, může to být užitečný mechanismus k vyjádření podpory dané problematice.<sup>529</sup>

**Příklad:** Proti Dánsku byla podána petice týkající se nevyhovujících podmínek detence dětí v centru Sjælsmark pro zamítnuté žadatele o azyl. Navrhovatel petice tvrdil, že podmínky v centru porušují zásadu nejlepšího zájmu dítěte a představují vážnou hrozbu pro duševní a fyzické blaho dětí. Petiční výbor prohlásil petici za přípustnou, i když shledal, že předkladatel neposkytl důkazy o významných strukturálních nedostacích v aplikaci stávajících předpisů. Dánské orgány navíc oznámily opatření k řešení, která měla po svém provedení vyřešit problémy namítané navrhovatelem.<sup>530</sup>

#### 2.2.4. Evropský veřejný ochránce práv

Řízení před evropským veřejným ochráncem práv sice samo o sobě nepředstavuje litigaci, ale je také prostředkem, který lze v souvislosti s litigací využít. Evropský veřejný ochránce práv vyšetřuje stížnosti týkající se nesprávného úředního postupu orgánů, úřadů nebo agentur EU, s výjimkou Soudního dvora Evropské unie v rámci jeho soudní funkce.<sup>531</sup> Ombudsman může také zahájit šetření z vlastního podnětu.<sup>532</sup> K nesprávnému úřednímu postupu dochází, když instituce nedodrží základní práva, právní zásady či předpisy, nebo zásady dobré správy.<sup>533</sup> Může se jednat o správněprávní (administrativní) nesrovnalosti, nerovné zacházení, diskriminaci nebo zneužití pravomoci, a to zejména v oblastech, jako je správa fondů EU, zadávání veřejných zakázek nebo náborová politika.<sup>534</sup> Dále se může jednat i o neposkytnutí odpovědi na žádost nebo neodůvodněné prodlevy při poskytování přístupu k informacím veřejného zájmu.<sup>535</sup>

Podání stížnosti nevyžaduje, aby byl stěžovatel údajným nesprávným úředním postupem přímo dotčen.<sup>536</sup> Stížnost může podat každý občan nebo rezident členského státu EU, stejně jako podniky, sdružení nebo jiné subjekty se sídlem v EU.<sup>537</sup> Je však nutné se nejprve pokusit problém vyřešit přímo s příslušnou institucí nebo orgánem EU.<sup>538</sup> Pokud tyto snahy selžou, lze stížnost podat do dvou let od okamžiku, kdy se stěžovatel o problém dozvěděl.<sup>539</sup>

<sup>527</sup> Jednání Výboru pro petice v roce 2021, [usnesení Evropského parlamentu ze dne 15. prosince 2022 o výsledcích jednání Výboru pro petice v roce 2021](#), 2022/2024(INI), odst. S.

<sup>528</sup> Článek 233 jednacího řádu Evropského parlamentu.

<sup>529</sup> Evropské fórum pro zdravotně postižené, [Jak může Evropský parlament prosazovat vaše práva?](#), webové stránky (přístup 20. listopadu 2024).

<sup>530</sup> [Petice č. 0635/2019](#) podaná W. A. (okupované palestinské území) týkající se špatných podmínek zadržování dětí v centru Sjælsmark v Dánsku (přístup 24. září 2024).

<sup>531</sup> Článek 228 odst. 1 SFEU.

<sup>532</sup> Článek 228 odst. 1 SFEU.

<sup>533</sup> Článek 238 jednacího řádu Evropského parlamentu; Evropská unie, [Průvodce Evropského veřejného ochránce práv pro podávání stížností](#), 2011, s. 7.

<sup>534</sup> Evropská unie, [Evropský veřejný ochránce práv](#), webové stránky (přístup 20. května 2025).

<sup>535</sup> Evropský veřejný ochránce práv, [Podání stížnosti Evropskému veřejnému ochránci práv](#), webové stránky (přístup 16. září 2024).

<sup>536</sup> CEE Bankwatch Network, [Průvodce občanů evropskými mechanismy pro podávání stížností](#), 2006, s. 10, webové stránky (přístup 6. března 2026). Dostupné z: [https://unece.org/DAM/env/pp/Media/CEE\\_Bankwatch\\_complaint\\_mechanisms.pdf](https://unece.org/DAM/env/pp/Media/CEE_Bankwatch_complaint_mechanisms.pdf)

<sup>537</sup> Článek 228 odst. 1 SFEU.

<sup>538</sup> Článek 2 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1163 ze dne 24. června 2021, kterým se stanoví pravidla a obecné podmínky výkonu funkce evropského veřejného ochránce práv (statut evropského veřejného ochránce práv) a kterým se zrušuje rozhodnutí 94/262/ESUO.

<sup>539</sup> Evropský veřejný ochránce práv, [Podání stížnosti Evropskému veřejnému ochránci práv](#), webové stránky (přístup 16. září 2024).

Přibližně polovina šetření Ombudsmana dojde k závěru, že instituce jednala správně a k nesprávnému úřednímu postupu nedošlo.<sup>540</sup> V mnoha případech instituce vyřeší problém během šetření smírem či urovnáním.<sup>541</sup> Pokud je zjištěn nesprávný úřední postup, Ombudsman záležitost postoupí příslušné instituci EU, která má tři měsíce na to, aby na ni reagovala.<sup>542</sup> Pokud smíří řízení selže, Ombudsman může vydat doporučení, která pokud nejsou přijata, může být Evropskému parlamentu předložena zvláštní zpráva.<sup>543</sup> Rozhodnutí Ombudsmana nejsou právně závazná, ale jejich dodržování je na vysoké úrovni.<sup>544</sup>

Ačkoli mandát Evropského ombudsmana zahrnuje údajná porušení zásad právního státu a lidských práv ze strany orgánů EU, v minulosti obdržel relativně málo stížností, která se týkala porušování lidských práv. Podle bývalého Evropského ombudsmana je to proto, že orgány EU samy nevykonávají vymáhací pravomoci vůči jednotlivcům.<sup>545</sup> Databáze judikatury Ombudsmana nicméně obsahuje stovky stížností týkajících se lidských práv, a to včetně práv dětí.<sup>546</sup> Mezi nedávné příklady šetření souvisejících s lidskými právy patří Ombudsmanova kritika Komise za to, že neinformovala veřejnost o tom, jak posoudila rizika pro lidská práva v migrační dohodě mezi EU a Tuniskem.<sup>547</sup> Mezi další významné případy patří šetření toho, jak Komise zajišťuje dodržování lidských práv v EU financovaných zařízeních pro řízení migrace v Řecku, která se podobají detenčním zařízením,<sup>548</sup> dále šetření toho, jak se chovají odborníci při pohovorech s žadateli o azyl organizovaných Evropským podpůrným úřadem pro azyl.<sup>549</sup> Dále byly vyřizovány stížnosti týkající se údajného porušování lidských práv Evropskou agenturou pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex) prostřednictvím jejího mechanismu pro podávání stížností.<sup>550</sup>

Ačkoli Evropský veřejný ochránce práv nemůže sloužit jako přímá platforma pro napadení imigrační detence, kterou provádějí členské státy, může být pro občanskou společnost relevantním mechanismem, například v souvislosti s prováděním Paktu EU o migraci a azylu.<sup>551</sup>

<sup>540</sup> Evropská unie, [Průvodce Evropského veřejného ochránce práv pro podávání stížností](#), 2011, s. 8.

<sup>541</sup> Evropská unie, [Průvodce Evropského veřejného ochránce práv pro podávání stížností](#), 2011, s. 8.

<sup>542</sup> Článek 228 odst. 1 SFEU.

<sup>543</sup> Článek 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1163 ze dne 24. června 2021, kterým se stanoví pravidla a obecné podmínky výkonu funkce evropského veřejného ochránce práv (statut evropského veřejného ochránce práv) a kterým se zrušuje rozhodnutí 94/262/ESUO.

<sup>544</sup> Evropská unie, [Průvodce Evropského veřejného ochránce práv pro podávání stížností](#), 2011, s. 8.

<sup>545</sup> Paraskevas Nikiforos Diamandouros, Ombudsmani jako mechanismy ochrany lidských práv, projev, 7. května 2010.

<sup>546</sup> Viz Evropský veřejný ochránce práv, [Výsledky vyhledávání: Základní práva](#), webová stránka (přístup 20. listopadu 2024).

<sup>547</sup> V říjnu 2024 zjistilo vyšetřování evropského veřejného ochránce práv, že Evropská komise před podpisem memoranda o porozumění skutečně provedla „cvičení v oblasti řízení rizik“ pro Tunisko, včetně „stavu lidských práv, demokracie, právního státu, bezpečnosti a konfliktu“ v zemi, a kritizovala Komisi za to, že výsledky cvičení v oblasti řízení rizik nezveřejnila. Viz ICJ, [Cena spolupráce: Dohoda o partnerství mezi Tuniskem a EU podněcuje závažné porušování lidských práv uprchlíků, žadatelů o azyl a migrantů](#), prosinec 2024. Viz také Evropský veřejný ochránce práv, případ OI/2/2024/MHZ: [Ombudsman kritizuje Komisi za to, že neinformovala veřejnost o tom, jak posoudila rizika v oblasti lidských práv v dohodě mezi EU a Tuniskem](#), 23. října 2024; Evropský ombudsman, případ OI/2/2024/MHZ: [Jak Evropská komise hodlá zaručit dodržování lidských práv v kontextu memoranda o porozumění mezi EU a Tuniskem](#), 21. října 2024.

<sup>548</sup> Evropský ombudsman, případ OI/3/2022/MHZ: [Rozhodnutí ve strategickém šetření OI/3/2022/MHZ o tom, jak Evropská komise zajišťuje dodržování základních práv v zařízeních pro řízení migrace financovaných EU v Řecku](#), 7. června 2023.

<sup>549</sup> Evropský veřejný ochránce práv, případ 1139/2018/MDC: [Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu \(EASO\) přijímá návrhy veřejného ochránce práv ohledně toho, jak reagovat na problémy týkající se pohovorů s žadateli o azyl](#), rozhodnutí ze dne 30. září 2019. Dostupné z: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/case/en/52754>

<sup>550</sup> Evropský veřejný ochránce práv, případ OI/5/2020/MHZ: [Rozhodnutí v případě OI/5/2020/MHZ o fungování mechanismu pro podávání stížností Evropské agentury pro pohraniční a pobřežní stráž \(Frontex\) v případě údajného porušení základních práv a o úloze úředníka pro základní práva](#), 15. června 2021. Další informace o mechanismu podávání stížností agentuře Frontex naleznete také v oddíle 2.2.5. této příručky.

<sup>551</sup> Pakt EU o migraci a azylu je soubor legislativních textů, které byly schváleny Evropským parlamentem dne 10. dubna 2024 a přijaty Radou dne 14. května 2024. Zatímco konečné znění textů vstoupilo v platnost dne 11. června 2024, plně provádění Paktu EU začne dne 12. června 2026 (s výjimkou rámcového nařízení EU o přesídlování). Viz dále ICJ, [EU: Děti bez doprovodu nesmí být zařazeny do hraničních azylového řízení](#), 1. prosince 2025, webové stránky (přístup 27. ledna 2026).

### 2.2.5. Mechanismus individuálních stížností Frontexu

Ústřední roli v řízení migrace hraje v EU Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex), která poskytuje členským státům podporu v oblasti řízení hranic a migrace.<sup>552</sup> Stížnostní mechanismy Frontexu, které opět samy o sobě litigaci nepředstavují, mohou přesto být prostředkem, který lze v souvislosti nebo na podporu litigace využít.

Od svého založení čelí agentura Frontex kritice v souvislosti s různými otázkami včetně údajného porušování lidských práv, jako například zapojení do tzv. pushbacků na vnějších hranicích EU.<sup>553</sup> To vedlo k větší pozornosti, alespoň formálně, věnované ochraně základních práv v rámci činnosti této agentury.<sup>554</sup> Je proto důležité, že agentura dnes disponuje interním, i když ne vždy účinným systémem odpovědnosti, jehož jádrem je Úředník Frontexu pro základní práva (FRO) a jeho úřad.<sup>555</sup> FRO je odpovědný za posuzování souladu činností agentury se základními právy, poskytování poradenství a pomoci a přispívání k prosazování základních práv.<sup>556</sup>

Dalším mechanismem odpovědnosti je mechanismus individuálních stížností agentury Frontex (ICM).<sup>557</sup> Stížnost může bezplatně podat agentuře Frontex fyzická osoba nebo osoba jednáající jejím jménem, pokud se domnívá, že jednání nebo opomenutí zaměstnance agentury Frontex přímo porušilo její lidská práva během operace agentury Frontex.<sup>558</sup> Stížnosti musí být podány písemně, buď prostřednictvím [formuláře pro stížnosti](#) agentury Frontex, nebo e-mailem či dopisem, a měly by popisovat, jak a kde k údajnému porušení došlo.<sup>559</sup> Za přípustné se považují pouze stížnosti, které se týkají konkrétního porušení základních práv a jsou dostatečně odůvodněné.<sup>560</sup> Stížnosti musí být podány do jednoho roku od údajného porušení.<sup>561</sup> Není nutné vyčerpat všechny vnitrostátní opravné prostředky a podání stížnosti nevylučuje možnost podniknout další právní kroky.<sup>562</sup>

FRO vyřizuje stížnosti v souladu s právem na dobrou správu.<sup>563</sup> Během přezkumu mohou být vyžádány další informace nebo dokumenty.<sup>564</sup> Stížnosti jsou vyřizovány důvěrně, pokud se stěžovatel výslovně nevzdá důvěrnosti.<sup>565</sup> Je-li stížnost přípustná, je stěžovatel

<sup>552</sup> Článek 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážce a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

<sup>553</sup> Viz např. Human Rights Watch, [Frontex selhává v ochraně lidí na hranicích EU: s rozšiřováním pohraniční agentury jsou nezbytná silnější ochranná opatření](#), 23. června 2021.

<sup>554</sup> Viz např. Constantin Hruschka, „Frontex a povinnost dodržovat a chránit lidská práva“, *Verfassungsblog*, 7. února 2020.

<sup>555</sup> Články 109 a 110 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážce a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

<sup>556</sup> Viz dále Frontex, [Základní práva ve Frontexu](#), webové stránky (přístup 22. listopadu 2024).

<sup>557</sup> Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1624 ze dne 14. září 2016 o Evropské pohraniční a pobřežní strážce, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 a kterým se zrušuje nařízení (ES) č. 863/2007 Evropského parlamentu a Rady, nařízení Rady (ES) č. 2007/2004 a rozhodnutí Rady 2005/267/ES.

<sup>558</sup> Článek 111 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážce, kterým se zrušují nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

<sup>559</sup> Frontex, [Vaše právo podat stížnost u agentury Frontex](#), 2023, s. 3.

<sup>560</sup> Článek 111 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážce a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

<sup>561</sup> Článek 5 odst. 3 písm. f) a g) rozhodnutí správní rady agentury Frontex č. 19/2022 ze dne 16. března 2022, kterým se přijímají pravidla agentury týkající se mechanismu podávání stížností.

<sup>562</sup> Článek 3 odst. 2 rozhodnutí správní rady agentury Frontex č. 19/2022 ze dne 16. března 2022, kterým se přijímají pravidla agentury týkající se mechanismu pro podávání stížností.

<sup>563</sup> Článek 111 odst. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážce a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

<sup>564</sup> Článek 111 odst. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážce a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

<sup>565</sup> Frontex, rozhodnutí správní rady 19/2022 ze dne 16. března 2022, kterým se přijímají pravidla agentury týkající se mechanismu pro podávání stížností, čl. 20 odst. 2.

informován o dalších krocích, včetně předpokládaných lhůt.<sup>566</sup> Je-li stížnost shledána nepřipustnou, je stěžovateli doručeno odůvodněné rozhodnutí a informace o možných alternativních způsobech řešení jeho problému.<sup>567</sup> Úřad FRO může nepřijatelné stížnosti přehodnotit, pokud jsou předloženy nové důkazy.<sup>568</sup> Pokud se stížnost týká jednání členů týmu z účastnického členského státu, je postoupena příslušným vnitrostátním orgánům k prošetření a stěžovateli jsou poskytnuty kontaktní údaje orgánů, které případ přijaly.<sup>569</sup> V případě stížností týkajících se zaměstnanců agentury Frontex je výkonný ředitel odpovědný za zajištění vhodných navazujících opatření a musí podat zprávu úřadu FRO.<sup>570</sup> Doba potřebná k vyřízení stížnosti se může lišit v závislosti na specifikách daného případu.<sup>571</sup>

Přehled stížností a jejich vyřízení je uveden ve výroční zprávě FRO.<sup>572</sup> Celkově bylo od zavedení tohoto mechanismu podáno relativně malé množství stížností a pouze malá část z nich byla shledána přípustnou.<sup>573</sup> Stížnosti jsou často shledány nepřijatelnými, pokud se netýkají operativní činnosti agentury Frontex nebo pokud v nich nejsou identifikovány lidskoprávní otázky.<sup>574</sup> Mechanismus individuálních stížností byl kritizován mimo jiné za nedostatek nezávislosti, nepřiměřeně úzký rozsah působnosti a za to, že následné kroky v souvislosti se stížnostmi zůstávají v pravomoci výkonného ředitele, aniž by byly dostatečně regulovány důsledky nebo lhůty.<sup>575</sup> Ačkoli má mechanismus podávání stížností značná omezení a Frontex obecně zajišťování migrantů neprovádí, nelze vyloučit, že v určitých konkrétních situacích může představovat užitečný doplňkový a včasný mechanismus v případech porušování práv dětí v migrační situaci a lidí na útěku. V každém případě podání stížnosti nevylučuje využití jiných dostupných mechanismů a nástrojů.

<sup>566</sup> Článek 111 odst. 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

<sup>567</sup> Článek 111 odst. 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

<sup>568</sup> Článek 111 odst. 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

<sup>569</sup> Článek 111 odst. 5 a 7 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

<sup>570</sup> Článek 111 odst. 6 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

<sup>571</sup> Frontex, *Vaše právo podat stížnost u agentury Frontex*, 2023, s. 5.

<sup>572</sup> Článek 111 odst. 9 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

<sup>573</sup> V roce 2023 byly [za](#) přípustné shledány pouze čtyři ze 64 stížností, dalších deset je stále v řízení. Viz ECRE, *Zodpovědnost agentury Frontex: návrhy ECRE na posílení mimosoudních mechanismů kontroly agentury Frontex*, s. 13; Frontex, *2023: Výroční zpráva úředníka pro základní práva agentury Frontex*, 2024, s. 28–30, webové stránky (přístup 6. března 2026). Dostupné z: <https://ecre.org/wp-content/uploads/2021/05/Policy-Papers-07.pdf>

<sup>574</sup> Frontex, *2023: Výroční zpráva úředníka pro základní práva agentury Frontex*, 2024, s. 29.

<sup>575</sup> ECRE, *Zodpovědnost agentury Frontex: Návrhy ECRE na posílení mimosoudních mechanismů kontroly agentury Frontex*, s. 14, webové stránky (přístup 6. března 2026). Dostupné z: <https://ecre.org/wp-content/uploads/2021/05/Policy-Papers-07.pdf>

### 3. Následná práce a advokační činnost

Strategická litigace soudním rozhodnutím nekončí. Ať už je případ úspěšný či nikoli, následná činnost je nezbytná pro zvýšení šancí na smysluplný a trvalý dopad. Litigace může pomoci upozornit na porušování lidských práv a podnítit právní nebo politické reformy, těchto výsledků však málokdy dosáhne sama o sobě. Rozhodující roli hraje implementace rozhodnutí, politická vůle a širší povědomí veřejnosti.

Tato část popisuje, jak mohou následné kroky, advokační činnost a komunikace podpořit strategickou litigaci při dosahování jejich cílů. Zabývá se také tím, jak může být litigace součástí širší strategie zaměřené na řešení strukturálních problémů, a jak může spolupráce mezi právníky a právníčkami, organizacemi občanské společnosti a dalšími aktéry posílit dopad jejich snah.

Litigace často dosáhne některých svých cílů, zatímco jiné naplnit nedokáže. Proto je nezbytné stanovit si cíle již na začátku, aby se předešlo nereálným očekáváním.<sup>576</sup> Litigace může být ambiciózní a cílevědomá a často dokáže dosáhnout více, než je očekáváno. Je však třeba k ní přistupovat pragmaticky s uznáním, že litigace má jako nástroj změny svá omezení. Samotná litigace může dosáhnout jen určitého výsledku a mnoho faktorů, které ovlivňují její dopad, jsou mimo kontrolu právníků a právníček. To znamená, že je třeba věnovat pozornost tomu, jak litigace ovlivňuje širší politické a sociální trendy. Litigace nesmí být vedena izolovaně nebo považována za nadřazenou jiným formám advokacie a aktivismu. Může však představovat jeden z prvků širší strategie změny, odlišný, ale zároveň doplňující jiné nástroje, jakými jsou např. iniciativy místního organizování, lobbying, budování koalic a komunit nebo kampaně na zvýšení povědomí veřejnosti. Litigace by měla být chápána jako významná, ale omezená součást širšího úsilí o řešení zakořeněných lidskoprávních problémů, nikoli jako náhrada jiných strategií.

Schopnost strategické litigace přinést širší a dlouhodobější změnu závisí do značné míry na doprovodných a následných aktivitách podporujících litigaci a její cíle, včetně advokační činnosti, komunikace a následných opatření. Účinná komunikace a široká mobilizace před, během a po soudních řízeních, pomáhají podpořit širší hnutí za změnu. Litigace má mnohem větší šanci dosáhnout zamýšleného účinku, pokud je doplněna určitými snahami nad její rámec. Je-li litigace vedena právníky a právníčkami, měli by se snažit budovat vztahy a spolupráci s dalšími relevantními aktéry, kteří mají zkušenosti s advokační činností a komunikací, jako např. organizace občanské společnosti nebo jiné relevantní zainteresované strany. Budování spolupráce v rané fázi může mít rozhodující dopad nejen na samotný případ, ale i na širší litigaci a politické snahy nad rámec onoho konkrétního případu.

Tato spolupráce vytváří příležitosti k posunu od individuálních stížností ke kolektivním akcím, přičemž pozornost se tak může přesunout od jednotlivých nároků k řešení širších systémových problémů.<sup>577</sup> Tento přístup může snížit břímě jednotlivých stěžovatelů a otevřít dveře k hledání systémových řešení. Uspadňuje navíc zapojení třetích stran a jejich podpory litigace,<sup>578</sup> což může posílit případ a jeho dopad.

#### 3.1. Komunikace a advokační činnost

Advokační činnost může mít mnoho podob, včetně přímé spolupráce s tvůrci politik na národní i evropské úrovni. Klíčovou roli hrají také kampaně zaměřené na zvyšování povědomí veřejnosti o politických otázkách, které využívají např. otevřené dopisy, e-

<sup>576</sup> ICJ, Lidská práva v praxi, *Spravedlnost pod tlakem: Strategická litigace pro nezávislost soudnictví v Evropě*, leden 2025, s. 60.

<sup>577</sup> ICJ, Lidská práva v praxi, *Spravedlnost pod tlakem: Strategická litigace pro nezávislost soudnictví v Evropě*, leden 2025, s. 60.

<sup>578</sup> Viz oddíl 2.1.1.d.

mailové nebo sociální mediální kampaně a organizování akcí, včetně kulatých stolů a diskusí. K šíření informací a upoutání pozornosti na konkrétní témata se také běžně používají tiskové zprávy. Síťování mezi právníky a právníčkami v členských státech EU umožňuje výměnu zkušeností, praktických tipů a strategických poznatků pro litigaci. Spolupráce podporuje mezinárodní advokační činnost a posiluje právní spolupráci a přeshraniční solidaritu.<sup>579</sup>

Při komunikaci s veřejností nebo jiným neodborným publikem však občanské organizace často volí přístupy, které se podle výzkumů ukazují pro změnu názoru veřejnosti jako neúčinné. Například prezentace statistik o nerovných výsledcích v oblastech jako vzdělávání, bydlení a zdraví nemusí přesvědčit ty, kteří jsou ohledně existence strukturální diskriminace skeptičtí. K účinnému ovlivnění veřejného mínění je nutný strategický přístup. Následující kroky mohou být při přesvědčování veřejnosti účinné:<sup>580</sup>

1. **Ukažte svému publiku, proč by se mělo zajímat:** Toho lze dosáhnout tím, že danou otázku přímo propojíte s něčím hmatatelným v jejich vlastních životech. Například, právní stát je nezbytný k zajištění toho, aby politici dodržovali pravidla a financovali služby, které lidé potřebují.
2. **Vysvětlete „kdo“, „proč“ a „co“ je problémem:** Vysvětlení kontextu problému a toho, proti komu a proč se stavíte, je důležité, aby veřejnost mohla cítit empatii a sladit své chápání problému s chápáním žadatele, účastníka soudního sporu nebo dané organizace občanské společnosti.
3. **Ukažte, že existuje řešení problému,** ale při komunikaci s laickou veřejností ho nevysvětľujte v politických termínech – zaměřte se na to, jak vám řešení umožňuje problém překonat.
4. Pokud je to možné a relevantní, **zahrňte výzvu k akci a připomenutí minulých úspěchů.** To je důležité pro motivaci k akci a překonání cynismu a fatalismu mezi cílovým publikem.

### 3.2. Následná práce a implementace rozsudků a rozhodnutí

Výhra soudního sporu nebo jeho urovnání smírnou cestou je pouze prvním krokem k dosažení širších sociálních nebo politických změn, o které se strategická litigace snaží. Vymáhání rozsudků a rozhodnutí bylo v minulosti jednou z nejvýznamnějších výzev v oblasti strategické litigace, zejména v případech, kdy rozhodnutí vydaly mezinárodní soudy nebo mechanismy, které často nemají silné donucovací pravomoci. Politicky citlivé oblasti jako migrace a zacházení s migranty v dnešní Evropě mohou ve vymáhání představovat zvláštní výzvy. Často je klíčovou překážkou nedostatek politické vůle ze strany odpovědných orgánů, zejména v případech, kdy by implementace vyžadovala podstatné právní a politické reformy. Na rozdíl od rozhodnutí týkajících se pouze individuálních případů, jsou rozhodnutí, která nařizují a zajišťují systémové změny, jako jsou například rozhodnutí týkající se nezákonných zajišťovacích praktik, přístupu k azylovým řízením nebo porušování povinností *non-refoulement*, často nejobtížněji vymahatelná, protože mohou být v rozporu se zavedenými státními politikami nebo politickými zájmy. Následná práce je proto klíčová pro maximalizaci šancí na jejich provedení a pro zvyšování povědomí v případech, kdy k jejich realizaci nedochází.

Zajištění účinných opravných prostředků je klíčovým aspektem implementace. Soudy a smluvní orgány mohou vydávat deklaratorní rozhodnutí, která ponechávají státům značnou volnost při výběru opatření k zajištění souladu. Pokud je to možné, právníci a právníčky by měli výslovně požadovat konkrétní a vymahatelné opravné prostředky v

<sup>579</sup> ICJ, Lidská práva v praxi, *Spřávanost pod tlakem: Strategická litigace pro nezávislost soudnictví v Evropě*, leden 2025, s. 71.

<sup>580</sup> Viz další a podrobnější příklady v Civil Liberties Union for Europe, *Opírání se o Listinu základních práv Evropské unie při lidskoprávní litigaci: Příručka pro organizace občanské společnosti a obhájce práv*, s. 38–42.

souladu s mezinárodním právem a lidskoprávními standardy.<sup>581</sup> Ty by mohly zahrnovat restituční opatření, jako je znovuvotevření azylového řízení pro neprávem zamítnuté žadatele nebo propuštění nezákonně zajištěných osob. Záruky neopakování navíc mohou vyžadovat legislativní nebo politické změny, jako je zrušení restriktivních migračních zákonů, které jsou v rozporu s lidskoprávními standardy.

Na úrovni EU může být advokační činnost směřována k Evropské komisi prostřednictvím formálních stížností i neformální advokační činnosti. Komise může zahájit dialog se členskými státy, aby je povzbudila k implementaci rozsudků. Dohlíží také na provádění rozhodnutí Soudního dvora EU a má pravomoc uložit členským státům pokutu za nedodržování těchto rozsudků.<sup>582</sup> Komise může také zmrazit a zadržet zásadní rozpočtové příspěvky členských států na základě neimplementace rozsudků,<sup>583</sup> což může být účinný donucovací mechanismus.

Mezinárodní mechanismy jako Rada OSN pro lidská práva (HRC) nebo Výbor CEDAW dohlíží na implementaci příslušných úmluv. Tyto orgány mohou vydávat doporučení nebo závěrečná stanoviska, která vyvíjejí politický tlak na státy nedodržující úmluvy. Některé mechanismy založené na úmluvách umožňují přijímání formálních opatření, a postupy pravidelného podávání zpráv států před smluvními orgány OSN poskytují příležitosti k následnému sledování jednotlivých sdělení během implementace.<sup>584</sup> V případě výborů ICESCR, CRC, CRPD, CED a CEDAW jsou smluvní státy povinny do šesti měsíců od předání rozhodnutí nebo smírného urovnání individuální komunikace, nebo do stanoveného data, předložit písemnou odpověď, včetně informací o všech přijatých opatřeních.<sup>585</sup> Výbor může v případě potřeby vyzvat smluvní stát, aby předložil další informace.<sup>586</sup> Veškeré informace, které výbor obdrží, se předávají autorovi komunikace (stěžovateli), který může odpovědět.<sup>587</sup> Před všemi orgány OSN může příslušný výbor, pracovní skupina a/nebo zpravodaj pro komunikace navazovat kontakty, přijímat opatření a/nebo vydávat doporučení s cílem zajistit, aby smluvní státy prováděly rozhodnutí, doporučení nebo smírná řešení.<sup>588</sup>

ESLP monitoruje výkon svých rozsudků prostřednictvím Výboru ministrů Rady Evropy. Výbor ministrů může přijímat prozatímní usnesení, vyvíjet politický tlak a ve výjimečných případech zahájit řízení o porušení.<sup>589</sup> V případě neuspokojivého výkonu lze dohled posílit častějšími kontrolami, požadavky na aktualizované akční plány a výzvami zástupcům státu, aby se veřejně vyjádřili.<sup>590</sup> Podle pravidla 9 může Výbor ministrů přijímat sdělení od

<sup>581</sup> Valné shromáždění OSN, [Základní zásady a pokyny týkající se práva na nápravu a odškodnění pro oběti hrubého porušování mezinárodního práva lidských práv a závažného porušování mezinárodního humanitárního práva](#), rezoluce 60/147, přijatá dne 16. prosince 2005, body 1–3; HRC, [Obecný komentář č. 31, Povaha obecné právní povinnosti uložené smluvním státům Úmluvy](#), CCPR/C/21/Rev.1/Add.13, 29. března 2004.

<sup>582</sup> Viz oddíl 2.2.2.

<sup>583</sup> Podle nařízení o podmíněnosti (nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2020/2092 ze dne 16. prosince 2020 o obecném režimu podmíněnosti pro ochranu rozpočtu Unie), které spojuje vyplácení finančních prostředků EU s dodržováním zásad právního státu.

<sup>584</sup> Viz OHCHR, [Postup podávání zpráv Výbor pro lidská práva](#), [Pokyny pro podávání zpráv Výbor pro odstranění diskriminace žen](#), [Pokyny pro podávání zpráv Výbor proti mučení](#), [Pokyny pro podávání zpráv Výbor pro práva dítěte](#), [Pokyny pro podávání zpráv Výbor pro odstranění rasové diskriminace](#), [Pokyny pro podávání zpráv Výbor pro práva osob se zdravotním postižením](#), [Pokyny pro podávání zpráv Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva](#), [Pokyny pro podávání zpráv Výbor pro násilná zmizení](#), webové stránky (přístup 27. ledna 2026).

<sup>585</sup> Článek 21(1) jednacího řádu OP ICESCR; článek 28(1) jednacího řádu OP3 CRC; článek 76(1) jednacího řádu CRPC; článek 81(1) jednacího řádu CED; článek 73(1) jednacího řádu CEDAW.

<sup>586</sup> Článek 21(2) jednacího řádu OP ICESCR; článek 28(2) jednacího řádu OP3 CRC; článek 76(2) jednacího řádu CRPC; článek 81(2) jednacího řádu CED; článek 73(2) jednacího řádu CEDAW.

<sup>587</sup> Článek 21(3) jednacího řádu OP ICESCR; článek 28(3) jednacího řádu OP3 CRC; článek 76(3) jednacího řádu CRPC; článek 81(3) jednacího řádu CED.

<sup>588</sup> Článek 21 jednacího řádu OP ICESCR; článek 28 jednacího řádu OP3 CRC; článek 106 jednacího řádu HRC; článek 76 jednacího řádu CRPC; článek 81 jednacího řádu CED; článek 115 jednacího řádu CERD; článek 120 jednacího řádu CAT; článek 73 jednacího řádu CEDAW.

<sup>589</sup> Článek 46 EÚLP.

<sup>590</sup> Pravidla 6–9 Pravidla Výboru ministrů pro dohled nad výkonem rozsudků a podmínek smírného urovnání; viz Výbor ministrů, [Průvodce postupy a pracovními metodami Výboru ministrů](#), 1. září 2024.

nevládních organizací a vnitrostátních institucí pro lidská práva týkající se výkonu rozsudků ESLP.<sup>591</sup> Může zvážit podobná sdělení od stěžovatelů, mezinárodních mezivládních organizací pro lidská práva a orgánů oprávněných před soudem intervenovat.<sup>592</sup> Zapojení do postupu podle pravidla 9 umožňuje organizacím občanské společnosti a právníkům a právníčkám upozornit na nedodržování předpisů a požadovat účinnější opatření k jejich výkonu.<sup>593</sup>

Síť nevládních organizací zabývajících se sledováním výkonu rozsudků ESLP usnadňuje kolektivní akci a strategické navazující kroky zaměřené na zajištění odpovědnosti států.<sup>594</sup> Ve složitějších případech může Výbor ministrů přijmout prozatímní usnesení vyjadřující znepokojení nebo kritiku a může přistoupit k řízení o porušení.<sup>595</sup> V ojedinělých případech může Výbor ministrů vrátit případ zpět ESLP, aby rozhodl, zda stát rozsudek nesplnil.<sup>596</sup> Státy mohou čelit i politickým a reputačním důsledkům, včetně poškození jejich postavení nebo, ve výjimečných případech, omezení účasti v mezinárodních orgánech.<sup>597</sup>

Od roku 2023 zavedla reforma systému Evropského výboru pro sociální práva nový cyklus pravidelného podávání zpráv.<sup>598</sup> Státy, které nepřijaly postup kolektivních stížností, nyní podávají každé dva roky zprávu o jedné ze dvou skupin ustanovení Charty, čímž je zajištěno úplné pokrytí každé čtyři roky. Státy, které přijaly postup podávání stížností, podávají každé čtyři roky zprávu o jedné skupině, přičemž za osm let pokryjí všechna přijatá ustanovení.<sup>599</sup> Pro lepší zaměření připravuje ECSR a vládní výbor „cílené otázky.“ V případech, kdy Výbor ministrů vydá doporučení na základě zjištění ECSR o nesouladu v kolektivních stížnostech, musí státy předložit jednu následnou zprávu o dva roky později. Hodnocení této zprávy ze strany ECSR je předáno Výboru ministrů, který může případ uzavřít, obnovit doporučení nebo jej vrátit vládnímu výboru. Zmíněná reforma umožňuje také *ad hoc* zprávy o naléhavých nebo obecnějších otázkách.

[Tabulku zpráv](#) lze najít na webových stránkách Rady Evropy a další informace na [webové stránce s profily jednotlivých zemí](#).

Konečně pak mechanismy jako univerzální periodický přezkum (UPR) umožňují státům a občanské společnosti upozornit na nesoulad během periodických hodnocení stavu lidských práv v dané zemi.<sup>600</sup> Např. neplnění rozsudků ESLP může být vzneseno v podáních UPR, což podnítl ostatní státy k vyjádření obav a podpoří dodržování práva. Využívání těchto mechanismů může zvýšit politický a právní tlak na státy, aby plnily své mezinárodní závazky.

<sup>591</sup> Pravidlo 9(2) Pravidla Výboru ministrů pro dohled nad výkonem rozsudků a podmínek smírného urovnání. Viz článek 46(2) EÚLP.

<sup>592</sup> Pravidlo 9 odst. 1, 3 a 4 Pravidla Výboru ministrů pro dohled nad výkonem rozsudků a podmínek smírného urovnání. Viz článek 46 odst. 2 EÚLP.

<sup>593</sup> Přehled pravidla 9 Pravidel Výboru ministrů pro dohled nad výkonem rozsudků a podmínek smírného urovnání viz CoE, Odbor pro výkon rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, „[Sdělení národních institucí pro lidská práva/občanských společenských organizací](#)“, webové stránky (přístup 18. února 2025).

<sup>594</sup> Evropská implementační síť (EIN) pomáhá nevládním organizacím a dalším subjektům zapojit se do účinného sledování, zejména ve Štrasburku.

<sup>595</sup> Článek 46 odst. 4 EÚLP; pravidla 10 a 11 Pravidel Výboru ministrů pro dohled nad výkonem rozsudků a podmínek smírného urovnání.

<sup>596</sup> Dosud bylo řízení o porušení použito pouze ve dvou případech: *Ilgar Mammadov v. Ázerbájdžán*, ESLP, stížnost č. 15172/13, 29. května 2019; *Kavala v. Turecko*, ESLP, stížnost č. 28749/18, 11. července 2022.

<sup>597</sup> Viz např. Parlamentní shromáždění, [Důsledky agrese Ruské federace proti Ukrajině](#), stanovisko 300 (2022), 15. března 2022, odst. 7, webové stránky (přístup 6. března 2026). Dostupné z: <https://pace.coe.int/en/files/29885/html>

<sup>598</sup> Výbor ministrů, Provádění zprávy o zlepšení systému ESC – Operační návrhy na reformu systému ESC, CM (2022) 114-final, 27. září 2022.

<sup>599</sup> Evropská rada, [Systém podávání zpráv podle Evropské sociální charty](#), webové stránky (přístup 17. června 2025).

<sup>600</sup> OHCHR, [Univerzální periodický přezkum](#), webové stránky (přístup 27. ledna 2025)

Průběžné monitorování ze strany občanských organizací a dalších aktérů je zásadní pro zajištění, aby byl dosažený pokrok udržitelný a nedocházelo k jeho zpětnému oslabování či zvrácení. Obzvláště cenná je spolupráce s partnery, kteří jsou schopni předkládat informace, sledovat vývoj a vyvíjet v advokační činnosti trvalé úsilí.

Následná práce a advokační činnost jsou klíčové pro přeměnu výsledků litigace ve smysluplné a trvalé změny. Strategická litigace je nejúčinnější tehdy, je-li zasazena do širšího rámce zahrnujícího budování spolupráce, komunikaci s veřejností, politickou advokační činnost a průběžné monitorování. Strategická litigace nezávisí pouze na výsledku soudního řízení, ale také na koordinovaném úsilí, které doprovází a následuje právní kroky.

Předseda:

Prof. Carlos Ayala, Venezuela

Místopředsedové:

Soudkyně Radmila Dragicevic-Dicic, Srbsko

Soudce Sir Nicolas Bratza, Spojené království

Výkonný výbor:

(předsedkyně) Roberta Clarke, Barbados

Nahla Haidar El Addal, Libanon

Pan Mazen Darwish, Sýrie

Soudce Qinisile Mabuza, Eswatini

Paní Mikiko Otani, Japonsko

Prof. Marco Sassoli, Itálie/Švýcarsko

Pan Wilder Tayler, Uruguay

Afrika

Soudce Azhar Cachalia, Afrika

Soudce Moses Chingengo, Afrika

Paní Jamesina King, Afrika

Soudce Charles Mkandawire, Afrika

Soudkyně Aruna Narain, Afrika

Soudkyně Lillian Tibatemwa-Ekirikubinza, Afrika

Soudce Sanji Monageng, Afrika

Soudce Willy Mutunga, Afrika

Lawrence Mute, Afrika

Asie a Evropa

Soudce Ajit Prakash Shah, Asie

Soudce Kalyan Shrestha, Asie

Paní Ambiga Sreenevasan, Asie

Paní Imrana Jalal, Asie

Paní Miyeon Kim, Asie

Paní Chinara Aidarbekova, Evropa

Soudkyně Martine Comte, Evropa

Paní Gulnora Ishankhanova, Evropa

Paní Asne Julsrud, Evropa

Soudkyně Tamara Morschakova, Evropa

Soudce Egbert Myjer, Evropa

Dr. Jarna Petman, Evropa

Soudce Stefan Trechsel

Prof. Fionnuala Ni Aolain

Paní Patricia Schulz, Evropa

Anne Rambergová, Evropa

Profesor Laurence Burgorgue-Larsen, Evropa

MENA

Paní Hadeel Abdel Aziz, MENA

Pan Marzen Darwish, MENA

Pan Gamal Eid, MENA

Soudkyně Kalthoum Kennou, MENA

Soudce Fatsah Ouguergouz, MENA

Pan Michael Sfard, MENA

Soudce Marwan Tashani, MENA

Paní Mona Rishmawi, MENA

Amerika

Pan Reed Brody, Amerika

Paní Catalina Botero, Amerika

Prof. José Luis Caballero Ochoa, Amerika

Prof. Juan Mendez, Amerika

Prof. Mónica Pinto, Amerika

Prof. Victor Rodriguez Rescia, Amerika

Pan Alejandro Salinas Rivera, Amerika

Prof. Rodrigo Uprimny Yepes, Amerika

Paní Claudia Paz y Paz, Amerika

Roberta Clarke, Amerika

Paní Beth Van Schaack, Amerika

Pan Eduardo Ferrer MacGregor, Amerika

Prof. Kyong-Wahn Ahn, Asie

Soudce Adolfo Azcuna, Asie

Dr. Elizabeth Biok, Asie

Paní Hina Jilani, Asie



**International  
Commission  
of Jurists**

P.O. Box 1740  
Rue des Bains 3  
CH 1211 Geneva1

Switzerland

t +41 22 979 38 00

[www.icj.org](http://www.icj.org)